

Partnervold i LGBT+-forhold

Oplevelser af partnervold og erfaringer med støttetilbud

*Partnervold i LGBT+-forhold
– Oplevelser af partnervold og erfaringer med støttetilbud*

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7119-996-3

Projekt: 301975

Finansiering: Ligestillingsafdelingen, Transportministeriet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Partnervold er et multifacetteret problem, der omfatter en række voldsudtryk, og som forekommer i forskellige sværhedsgrader. Ordet "partnervold" omfatter typisk fysisk vold, seksuel vold og psykisk vold, der udføres af en tidligere eller aktuel partner. Et voldeligt parforhold er kendetegnet ved en skæv magtbalance, hvor den ene part har behov for at udøve kontrol over den anden. Volden fra partneren vil ofte stå på over en længere periode.

Der er ikke lavet mange danske undersøgelser af partnervold blandt LGBT+-personer. Den danske befolkningsundersøgelse Projekt SEXUS finder en væsentligt forhøjet risiko for at blive udsat for partnervold blandt danske LGBT+-personer. Dette bekræftes af internationale studier, og det understreger behovet for en langt bedre forståelse af de særlige udfordringer, partnersramte LGBT+-personer mødes med.

Formålet med undersøgelsen er at beskrive LGBT+-personers oplevelser med partnervold samt deres erfaringer med og ønsker til støttetilbud, og bidrage med viden på et felt, som er underbelyst i en dansk kontekst. Undersøgelsen er gennemført for Ligestillingsafdelingen, Transportministeriet, som en del af *Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer*.

Undersøgelsen bygger på interviews med 11 personer, der har været udsat for forskellige typer af partnervold og har gjort sig erfaringer med at søge hjælp og støtte

for at håndtere volden og forlade partneren. Undersøgelsen beskriver den vold, som interviewpersonerne har oplevet, hvilke konsekvenser den har haft for dem, hvor og hvordan de har søgt og fået hjælp, samt hvilke særlige udfordringer der knytter sig til at være LGBT+-person i den situation. Vi har samtidig samlet interviewpersonernes input til, hvordan et ideelt støttetilbud kunne se ud. Vi inddrager endvidere interviews med fagpersoner, der på forskellig vis arbejder med partnervold, for at få deres perspektiv på, hvordan man bedst kan tilbyde støtte til LGBT+-personer, der er udsat for partnervold.

VIVE ønsker at takke de personer, der har haft tid og lyst til at deltage i interview om deres oplevelser med partnervold. De har delt ud af deres personlige og svære historier og således bidraget med meget værdifuld viden. VIVE vil også gerne takke de tre repræsentanter for støttetilbud, der har bidraget med deres viden på området. Undersøgelsen er gennemført af chefanalytiker Helle Max Martin (projektleder), videnskabelig assistent Josefine Frøslev-Thomsen og videnskabelig assistent Juliane Birkedal Poulsen. Rapporten har været i eksternt review hos tre eksperter, som arbejder med emnet og målgruppen. Der rettes en stor tak til dem for at bidrage grundigt og konstruktivt til kvalitetssikring af rapporten.

Mickael Bech

Forsknings- og analysechef for VIVE Sundhed

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	7
<hr/>	
1	Indledning og baggrund 12
<hr/>	
1.1	Formål 12
1.2	Undersøgelsesdesign 13
1.3	Terminologi 16
1.4	Rapportens struktur 19
2	Gennemgang af udvalgt litteratur 21
<hr/>	
2.1	Forekomst og karakteristik af partnervold i LGBT+-forhold 21
2.2	Risikofaktorer og intersektionalitet 23
2.3	Kulturelle stereotyper om partnervold 24
2.4	Følgevirkninger af partnervold 25
2.5	Erfaringer med at opsøge hjælp samt støttetilbud 26
2.6	Anbefalinger til udvikling af støttetilbud 29
2.7	Opsamling 32
3	Oplevelser med partnervold 33
<hr/>	
3.1	Psykisk partnervold 33
3.2	Fysisk partnervold 36
3.3	Seksualiseret partnervold 39
3.4	Materiel partnervold 41
3.5	Økonomisk partnervold 42
3.6	Opsamling 43
4	Følgevirkninger af partnervold 45
<hr/>	
4.1	Psykiske og fysiske følgevirkninger 45
4.2	Relationelle følgevirkninger 49

4.3	Økonomiske følger	51
4.4	Opsamling	52
5	Vilkår for partnervold i LGBT+-forhold	53
<hr/>		
5.1	Kulturelle stereotyper om partnervold og LGBT+-forhold	53
5.2	Et lille miljø	58
5.3	Overgange	60
5.4	Opsamling	61
6	Erfaringer med støttetilbud	62
<hr/>		
6.1	Erfaringer med ambulante tilbud	62
6.2	Erfaringer med psykologbehandling	67
6.3	Erfaringer med krisecentre	70
6.4	Opsamling	73
7	Forslag og ønsker til støttetilbud	74
<hr/>		
7.1	Interviewpersonernes perspektiver	74
7.2	Fagprofessionelles perspektiver	79
7.3	Opsamling	81
8	Konklusion	82
<hr/>		
	Litteratur	86
<hr/>		

Sammenfatning

Denne rapport belyser LGBT+-personers oplevelser med partnervold. Den har fokus på at beskrive de forhold og udfordringer, der gør sig gældende for LGBT+-personer, der oplever partnervold, samt deres erfaringer med og ønsker til støttetilbud for LGBT+-personer, der udsættes for partnervold.

Undersøgelsen er baseret på en gennemgang af udvalgt litteratur, interviews med 11 personer, som varierer i kønsidentitet, seksuel orientering, alder og geografisk placering, samt interviews med tre fagpersoner, som på forskellig vis repræsenterer nogle af de støttetilbud, som interviewpersonerne har været i kontakt med.

LGBT+ Danmarks definition:

LGBT+ er en betegnelse, som dækker over personer, der bryder med normerne for køn og/eller seksualitet og/eller romantisk tiltrækning. Bogstaverne står for L: lesbisk/lesbisk, G: gay/bøsse eller homoseksuel, B: bisexual/biseksuel, T: transgender/transkønnet og + står for de andre måder, hvorpå man kan have en anden seksualitet eller romantisk orientering end heteroseksuelle og/eller en anden kønsidentitet end ciskønnet, som ikke er omfattet af bogstaverne i LGBT.

Undersøgelsesresultaterne bidrager med indsigt i partnervold og LGBT+-parforhold samt viden om, hvad der skal til, for at støttetilbud virker til gavn for målgruppen. Denne viden vil være central for fagpersoner, der møder LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, i deres professionelle virke og for eventuel tilrettelæggelse af målrettede støttetilbud.

Undersøgelsen er udført af VIVE på opdrag fra Ligestillingsafdelingen i Transportministeriet. Undersøgelsen er finansieret gennem midler afsat i forbindelse med *Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer*.

I det følgende opsummeres resultaterne fra rapportens kapitler.

Gennemgang af udvalgt litteratur

Der er ikke lavet mange undersøgelser af partnervold blandt LGBT+-personer i Danmark, men tidligere internationale studier har peget på øget risiko for vold i samkønnede relationer. Dette bekræftes af den danske befolkningsundersøgelse Projekt SEXUS, der fandt væsentligt forhøjet risiko for at blive udsat for

partnervold blandt danske LGBT+-personer. Den øgede forekomst af partnervold blandt LGBT+-personer, som Projekt SEXUS-undersøgelsen dokumenterer, understreger behovet for en langt bedre forståelse af de særlige udfordringer, som partnervoldsudsatte LGBT+-personer møder.

Litteraturen peger på, at partnervold i LGBT+-forhold på mange måder ligner vold i andre parforhold, men at der også viser sig særlige former for vold, som er tæt knyttet til LGBT+-identiteter og -forhold. Endvidere er der både interne og eksterne stressfaktorer, som hænger sammen med at være en seksuel minoritet og/eller ikke ciskønnet, der interagerer med partnervold på en måde, som forstærker eksisterende sårbarheder. Det giver øget risiko for traumatisering og skaber barrierer for at opsøge hjælp samt dårlige erfaringer med at få hjælp fra fagprofessionelle, som ikke har den nødvendige viden og de rette kompetencer og opererer på baggrund af kulturelle stereotyper om køn og seksualitet. Den vigtigste anbefaling, som fremhæves på tværs af de inkluderede publikationer, er derfor også at sørge for, at der tilbydes uddannelse med fokus på partnervold i LGBT+-forhold til relevante fagprofessionelle og/eller at oprette særskilte tilbud til LGBT+-personer.

Oplevelser med partnervold

Interviewpersonerne har typisk været udsat for flere forskellige og samvirkende typer af partnervold, herunder fysisk, psykisk, seksualiseret, økonomisk og materiel partnervold. Volden fra partneren er ofte startet i det små, ofte med psykisk vold, og er eskaleret med tiden. Volden kan således været startet med skænderier og konflikter samt vredesudbrud fra voldsudøverens side, som efter en kortere eller længere periode har udviklet sig til isolation og kontrol af den partnervoldsudsatte samt andre former for partnervold. For den partnervoldsudsatte kan det tage lang tid at identificere udsagn og adfærd som vold, og at det kan være en vanskelig og overvældende proces at søge hjælp og støtte samt at bryde med en voldelig partner. Volden kan samtidig eskalere i forbindelse med et brud med den voldelige partner og fortsætte i længere tid efter bruddet. På mange måder ligner udviklingen og samvirkningen af de forskellige former for partnervold, som interviewpersonerne oplever, det generelle billede af partnervold. Dog adskiller det sig ved, at volden fra partneren kan være målrettet LGBT+-specifikke forhold omkring køn, seksualitet og tilhørsforhold til minoritetsmiljøer. Den kan endvidere sløres af kønnede forestillinger om, hvem der kan være krænker og offer i et voldeligt forhold.

Følgevirksomheder af partnervold

Trods de konkrete forskelle i interviewpersonernes erfaringer med partnervold, er der en række fællestræk i deres erfaringer med følgevirksomheder. De fleste har fokuseret på de psykiske følgevirksomheder og de fysiske udtryk for den stress og angst, som mange har følt både under og efter parforholdet, samt hvordan volden fra deres partner har påvirket deres kontakt til familie og venner, men også evne til at indgå i relationer. På et mere praktisk plan har flere af interviewpersonerne erfaringer med økonomisk vold, som har drænet deres ressourcer og bragt dem i en situation med gæld og økonomisk usikkerhed. På den måde sammenflettes følgevirksomhederne til et kompleks af udfordringer, som personer, der er udsat for partnervold, bærer med sig ind i den tilværelse, de skal etablere, når de forlader det voldelige parforhold.

Vilkår for partnervold i LGBT+-forhold

Der er en række vilkår, som undersøgelsens interviewpersoner har fremhævet som centrale for den vold, de har været udsat for, og som er særligt knyttet til deres LGBT+-identitet. De peger på, at kulturelle og kønnede stereotyper og andre minoritetsforhold har påvirket den vold, som interviewpersonerne har været udsat for og omgivelsernes forståelse af den. Interviewpersonerne fortæller også, hvordan de selv kæmper med disse stereotyper, for nogle med den konsekvens, at de har svært ved at erkende volden og bryde med den voldelige partner. Fastholdelsen i et voldeligt parforhold kan forstærkes, når man befinder sig i ofte små LGBT+-miljøer. Endelig har vi belyst, hvordan personer der gennemgår en transition i køn og/eller seksualitet, kan være særligt udsatte for partnervold, i særdeleshed unge, som har en kæreste eller partner, som udøver negativ indflydelse på transitionsprocessen.

Erfaringer med støttetilbud

Samtlige interviewpersoner har modtaget en eller anden form for støtte, rådgivning eller behandling. Mens nogle primært har benyttet sig af én type tilbud (fx psykologbehandling eller gruppeforløb for voldsudsatte), har andre erfaringer med forskellige typer af tilbud og støttetilbud. Nogle af interviewpersonerne har specifikt opsøgt støtte i forhold til partnervoldsproblematikken, mens behovet for hjælp for andres vedkommende har omhandlet partnervolden i kombination med andre forhold, herunder spørgsmål i relation til eksempelvis seksuel orientering, kønsidentitet og/eller andet. Både gode og mindre

gode erfaringer samt beskrivelser af barrierer for at søge hjælp omhandler spørgsmål om at blive mødt på en anerkendende og respektfuld måde – fra fagprofessionelle, men også fra andre personer, som er til stede i forbindelse med ophold eller terapi. Manglende viden og kulturelle stereotyper for køn, vold og parforhold samt kønsbinære støttetilbud kan skabe tvivl om berettigelsen til at opsøge forskellige typer hjælp. Det kan også skabe bekymring og utryghed for at blive set forkert på i kontakten med fagprofessionelle.

Forslag og ønsker til støttetilbud

Hos interviewpersonerne er der et ønske om bedre oplysning, dels om partnervold og dels om støttetilbud. Interviewpersonerne og de fagprofessionelle er samtidig enige om, at der er for få tilbud, som kan benyttes af LGBT+-personer, der er eller har været udsat for partnervold. Det gælder både krisecentre, rådgivningstilbud og psykologbehandling. Især interviewpersonerne efterspørger målrettede tilbud ud fra en antagelse om, at det vil skabe trygge forhold uden fordomme eller krav om forklaringer, og at det vil anspore flere voldsramte til at søge hjælp. Dette bakkes op af den fagprofessionelle, der har mest erfaring med målgruppen. Alternativet er en opkvalificering af medarbejdernes kompetencer og viden om LGBT+-forhold på de generelle tilbud, der er tilgængelige for personer udsat for partnervold. Krisecentre er dog ofte kønsbinære, hvilket kan udgøre en udfordring for transpersoner og nonbinære personer. Der er også behov for mere viden blandt andre fagpersoner, såsom læger, socialrådgivere og politiet.

Konklusion

Den partnervold, som LGBT+-personerne i denne undersøgelse i store træk udsættes for, ligner partnervold i andre parforhold, og undersøgelsen peger således på, at selve voldshandlingerne ikke nødvendigvis ændrer karakter, blot fordi voldsudsat og voldsudøver tilhører LGBT+-miljøer. Samtidig betyder forventninger om og erfaringer med fordomme og diskrimination knyttet til kønsidentitet og seksuel orientering og evt. andre minoritetsforhold, at det kan være svært at opsøge hjælp til at bryde med den voldelige partner og bearbejde erfaringerne med vold. Kulturelle stereotyper om køn og vold, støttetilbud, som ofte har fokus på voldsramte kvinder i heteroseksuelle forhold, samt manglende viden om LGBT+-forhold hos fagpersoner, viser sig som væsentlige udfordringer i LGBT+-personers kontakt med tilgængelige støttetilbud. Dette betyder, at den hjælp, de kan få, risikerer at forværre den sårbarhed, som voldsudsatte personer oplever. Der er derfor behov for en indsats, der

styrker de etablerede tilbud gennem en opkvalificering af relevante fagprofessionelle eller oprettelse af særlige støttetilbud, hvor LGBT+-personer mødes med forståelse og indsigt, og som kan varetage deres specifikke behov, når de udsættes for partnervold.

En sådan indsats bør have fokus på at afvikle kulturelle stereotyper om køn, seksualitet og partnervold, der bl.a. etablerer fastlåste positioner, som henholdsvis voldsudøver og voldsoffer og usynliggør partnervold, der ikke passer ind i stereotypen. Den bør samtidig give de fagprofessionelle indsigt i og forudsætninger for at forstå, hvad det vil sige at være LGBT+-person, herunder erfaringer med at springe ud eller transitionere, at møde diskrimination som følge af kønsidentitet eller seksuel orientering, intersektionalitet i forhold til andre minoritetsforhold. Denne viden er en forudsætning for at skabe målrettede tilbud og et trygt rum, hvor LGBT+-personer kan få hjælp til at håndtere det konkrete problem – at de er udsat for vold i deres parforhold – uden samtidig at skulle forklare eller forsvare deres LGBT+-identitet.

1 Indledning og baggrund

Partnervold er et multifacetteret problem, der omfatter en række voldsudtryk, og som forekommer i forskellige sværhedsgrader. Typisk bruges ordet "partnervold" til at beskrive fysisk vold, seksuel vold og psykisk vold (herunder stalking) udført af en tidligere eller aktuel partner. Det er også den definition, der anvendes i denne undersøgelse, om end rapporten også berører materiel og økonomisk vold.

En VIVE-undersøgelse fra 2018 (1) fandt, at den hyppigst forekommende type af partnervold i Danmark er psykisk vold, og at kvinder har tre gange så stor risiko som mænd for at blive udsat for denne type vold. Undersøgelsen fandt endvidere, at kvinder var i dobbelt så stor risiko som mænd for at blive udsat for fysisk partnervold. Kvinder blev i øvrigt oftere udsat for vold af tidligere partnere, mens mænd oftere blev udsat for vold af nuværende partnere. I alt havde 5 % af de deltagende kvinder og 2% af de deltagende mænd været udsat for partnervold inden for det sidste år. Disse resultater illustrerer, at partnervold er et udbredt problem.

Der er ikke lavet mange undersøgelser af partnervold blandt LGBT+-personer i Danmark, men tidligere internationale studier har peget på øget risiko for vold i samkønnede relationer (se eksempelvis Stiles-Shields & Carroll, 2015). Dette bekræftes af den danske befolkningsundersøgelse Projekt SEXUS, der fandt væsentligt forhøjet risiko for at blive udsat for partnervold blandt danske LGBT+-personer (2). Den øgede forekomst af partnervold blandt LGBT+-personer, som SEXUS-undersøgelsen dokumenterer, understreger behovet for en langt bedre forståelse af de særlige udfordringer, som partnervoldsudsatte LGBT+-personer møder. Internationale studier har peget på, at undersøgelser af intersektionalitet mellem partnervold og LGBT+-identitet er vigtige i den sammenhæng (3).

1.1 Formål

Formålet med undersøgelsen er at undersøge LGBT+-personers oplevelser og erfaringer med partnervold. Den har fokus på at belyse de forhold og udfordringer, der gør sig gældende for LGBT+-personer, der oplever partnervold, samt deres erfaringer med og ønsker til støttetilbud for LGBT+-personer, der udsættes for partnervold. Undersøgelsen tager udgangspunkt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilke gennemgående karakteristika og følgevirkninger knytter sig til den partnervold, som målgruppen har været udsat for?
2. Hvor har interviewpersonerne søgt hjælp til at håndtere partnervold, og var denne hjælp relevant for dem?
3. Hvad skal et tilbud til LGBT+-personer tilbyde for at være relevant for målgruppen?

Tilsammen bidrager besvarelsen af de tre spørgsmål med indsigt i partnervold og LGBT+-parforhold samt viden om, hvad der skal til, for at støttetilbud virker til gavn for målgruppen. Denne viden vil være central for fagpersoner, der møder LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, i deres professionelle virke og for en eventuel tilrettelæggelse af målrettede støttetilbud.

Undersøgelsen om oplevelser og erfaringer med partnervold og støttetilbud blandt LGBT+-personer er udført af VIVE på opdrag fra Ligestillingsafdelingen i Transportministeriet. Undersøgelsen er finansieret gennem midler afsat i forbindelse med *Handlingsplan til fremme af tryghed, trivsel og lige muligheder for LGBTI-personer*.

1.2 Undersøgellesdesign

Vi har interviewet 11 personer, der identificerer sig som LGBT+-personer, og som har været udsat for partnervold. Begrebet "LGBT+-person" refererer til en person, der ikke identificerer sig som heteroseksuel og/eller ciskønnet (4).

Undersøgelsens interviewdeltagere er rekrutteret via sociale medier og med hjælp fra civilsamfundsorganisationerne LGBT+-Danmark og Sabaah, der videreformidlede en invitation til deltagelse til deres medlemmer.

Det var planlagt at inkludere 15 interviewpersoner, men trods gentagne opslag var der kun 11 personer, der henvendte sig. Det betød, at alle de personer, der har henvendt sig til VIVE i forbindelse med undersøgelsen, og som har opfyldt undersøgelsens inklusionskriterium, er blevet inviteret til at deltage i undersøgelsen.

Tabel 1.1 Oversigt over interviewpersoner

Navn	Køns-identitet	Pronomener	Seksuel orientering	Volds-type(r)	Erfaringer med støtte
Mia	Ciskvinde/ genderqueer	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Seksualiseret Økonomisk	Ambulant rådgivning og psykolog
Fie	Ciskvinde	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk	Psykolog og krisecenter
Laura	Ciskvinde	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog og gruppeforløb for kvinder
Dorte	Nonbinær	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk	Ambulant rådgivning
Gerd	Nonbinær	De/dem/deres	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk	Psykolog
Kim	Nonbinær/ genderqueer	De/dem/deres	Panseksuel*	Psykisk Fysisk	Psykolog
Björk	Nonbinær	De/dem/deres	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk vold Fysisk vold	Psykolog og gruppeforløb for kvinder
Peter	Cismand	Han/ham/hans	Bøsse/homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk Materiel	Psykolog
Samir	Cismand	Han/ham/hans	Biseksuel*	Psykisk Fysisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog
Jakob	Transmand	Han/ham/hans	Biseksuel*	Psykisk Fysisk Seksualiseret	Psykolog, terapigruppe for mænd
Sigge	Transmand	Hen/hem/hens	Biseksuel/ panseksuel*	Psykisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog

Anm.: Alle navne er alias. De interviewpersoner, der bruger pronomenerne hen eller de, er blevet tildelt et kønsneutralt navn.

Kilde: VIVE

Der er en stor aldersspredning i gruppen af interviewpersoner, hvor den yngste er 23 år og den ældste 67 år og med en aldersmedian på 36 år. Størstedelen af interviewpersonerne er bosat i hovedstadsområdet. Af hensyn til anonymitet kobles informationen i tabellen ikke med alder eller geografi. Ingen af interviewpersonerne var i et voldeligt forhold på interviewtidspunktet. Nogle havde været i det voldelige forhold for nylig, mens andre havde en oplevelse, der lå år tilbage. Alle var myndige i den periode, hvor de blev udsat for vold af en partner.

Interviewene er gennemført i perioden september-oktober 2021 med udgangspunkt i en semistruktureret interviewguide. Interviewene er gennemført ved fysisk møde, telefon eller online alt efter interviewpersonens ønske.

Der er gennemført en tematisk analyse af datamaterialet. Interviewene er kodet med afsæt i de temaer, der fremgår af interviewguiden, men også temaer, som har været vigtige for interviewpersonerne og har vist sig på tværs af interviewene. Efter kodningen er der foretaget yderligere analyse og kondensering af interviewdata i de undertemaer, som beskrives i de empirisk baserede kapitler.

Da LGBT+ er et paraplybegreb, dækker det over mange forskellige ikke-heteroseksuelle og ciskønnede identitetstyper. Endvidere kan der være stor forskel på, hvordan forskellige personer oplever og udlever netop deres kønsidentitet eller seksuelle orientering. Gruppen af interviewpersoner afspejler dermed også denne diversitet. Da denne undersøgelse bygger på et mindre antal interviews, er det således ikke muligt at dække alle de forhold, der gør sig gældende for bestemte personer eller LGBT+-grupper. I de empiriske kapitler beskrives de oplevelser og erfaringer, der gør sig gældende på tværs af variationen blandt interviewpersonerne, vel vidende at disse tværgående erfaringer ikke nødvendigvis vil være repræsentative for alle LGBT+-personer.

I rapporten omtales interviewpersonerne med et alias og de pronomener, som de foretrækker.

I tillæg til interviewene med voldsudsatte LGBT+-personer er der foretaget en gennemgang af udvalgt litteratur, som både har dannet afsæt for interviewundersøgelsen, og som perspektiverer resultaterne af interviewene. Der er endvidere lavet tre telefoninterviews med fagprofessionelle, der bl.a. arbejder med støtte til personer udsat for partnervold. Deres input bidrager til at perspektivere den del af interviewene, der omhandler behov for og ønsker til støttetilbud for LGBT+-personer.

En detaljeret gennemgang af metode og datagrundlag findes i bilag 1. I bilaget er der en grundig gennemgang af rekruttering, dataindsamling og analyse, herunder også materialets udsigelseskraft. Bilaget har endvidere et afsnit om etiske overvejelser i forhold til at undersøge partnervold blandt LGBT+-personer.

1.3 Terminologi

I dette afsnit præsenterer vi en række begreber, betegnelser og definitioner, som anvendes i rapporten. Vi indleder med en definition af partnervold og udfolder dernæst de fem typer af partnervold, som vi opererer med i denne undersøgelse. Herefter præsenteres begreber og betegnelser, der relaterer sig til kønsidentitet og seksuel orientering¹. Formålet er at give læseren et afsæt for at genkende variationen blandt interviewpersonerne, deres oplevelser og erfaringer med partnervold og støttetilbud.

1.3.1 Partnervold som fænomen

Partnervold omfatter forskellige typer af vold og kan forekomme i forskellige grader. Af Socialstyrelsen defineres vold i nære relationer, herunder partnervold, som en handling eller en trussel, der skræmmer, smerter eller skader en anden person. Der kan være tale om bevidste handlinger eller om handlinger, der sker i affekt (5). Nedenfor præsenteres de fem typer af partnervold, som vi skelner mellem i denne undersøgelse.

Fysisk partnervold

Fysisk partnervold omfatter alt fra skub, slag, fastholdelse og spark til riven i hår, kvælertag og slag med genstande. Derudover omfatter fysisk vold tilfælde, hvor voldsudøveren forhindrer den voldsudsatte i at få opfyldt grundlæggende fysiske behov, som for eksempel at spise og sove (6,7).

Psykisk partnervold

Psykisk partnervold defineres som gentagne handlinger, som nedgør, ydmyger, truer, krænker og/eller isolerer den voldsudsatte. Psykisk vold kan forekomme i forskellige alvorlighedsgrader, men kendetegnende ved denne type af partnervold er mønsteret af vedvarende degraderende og truende handlinger, som betyder, at den voldsudsattes selvværd gradvist nedbrydes. Psykisk vold udøves typisk med det formål at begrænse eller kontrollere den voldsudsattes livsudfoldelse (1,6,8).

---

¹ Seksuel orientering inkluderer også romantisk og følelsesmæssig orientering (4).

Seksualiseret partnervold

Seksualiseret vold omfatter tilfælde, hvor voldsudøveren enten direkte eller indirekte tvinger den voldsudsatte til seksuelle handlinger eller udsætter den voldsudsatte for uønsket seksualiseret adfærd eller sprog. Seksualiseret vold dækker bl.a. over forsøg på voldtægt og gennemført voldtægt, uønsket berøring, at blive omtalt med nedværdigende seksualiserende ord og ufrivillig deling af intime billeder (6,8).

Økonomisk vold

Økonomisk vold omhandler tilfælde, hvor en voldsudsat udnyttes økonomisk, eksempelvis ved at blive frataget retten til at styre egen økonomi. Økonomisk vold kan finde sted på flere måder, bl.a. ved at den voldsudsatte bliver nægtet adgang til egen bankkonto, bliver frataget sin løn eller dele af sin opsparing eller bliver tvunget til gældsættelse (6,8).

Materiel vold

Denne voldsform retter sig mod den voldsudsattes ejendele og vedrører tilfælde, hvor voldsudøveren bevidst ødelægger den voldsudsattes ejendele eller nægter den voldsudsatte adgang til dem. Der vil ofte være tale om ejendele med særlig værdi, vigtighed eller praktisk betydning for den voldsudsatte, herunder eksempelvis arvestykker, computer og bilnøgler (6,8).

1.3.2 Kønsidentitet og seksuel orientering

I rapporten benytter vi de begreber og betegnelser relateret til kønsidentitet og seksuel orientering, som anvendes af undersøgelsens interviewpersoner. Disse begreber præsenteres i Tabel 1.2 ved brug af LGBT+ Danmarks ordbog (4).

Tabel 1.2 Oversigt over begreber og betegnelser – Kønsidentitet og seksuel orientering

Begreb	Forklaring
Kønsidentitet	
Nonbinær	Betegner personer, der ikke identificerer sig som mand eller kvinde, som er de to binære køn i det binære kønssystem, og dermed ikke identificerer sig med det køn, de blev tildelt ved fødslen. I stedet er nonbinære en blanding af de to køn, hverken eller, eller noget helt tredje, men det er individuelt, hvordan nonbinære oplever deres køn.
Ciskønnet	Person, hvis oplevede køn og kønsudtryk svarer overens med det køn, personen blev tildelt ved fødslen.
Genderqueer	Udtryk for en person, der ikke kan eller vil identificere sig som hverken mand eller kvinde, eller som identificerer sig som både mand og kvinde, eller noget helt tredje.
Transmand	Betegnelse for en mand, der blev tildelt kønnet kvinde ved fødslen.
Transkvinde	Betegnelse for en kvinde, der blev tildelt kønnet mand ved fødslen.
Seksuel orientering	
Lesbisk	Lesbisk betegner traditionelt homoseksuelle kvinder, dvs. kvinder, der er seksuelt tiltrukket af andre kvinder. Kvinder er i denne sammenhæng bredt defineret som alle, der definerer sig som kvinder. Personer med andre kønsidentiteter kan også definere sig som lesbiske.
Bøsse	Betegnelse for en homoseksuel mand. Ordet bruges også nedladende eller som skældsord i dele af samfundet.
Biseksuel	Person, som er seksuelt tiltrukket af personer af mere end ét køn.
Panseksuel	Betegner en person, som bliver seksuelt tiltrukket af personer af alle køn eller uanset deres køn.
Øvrige begreber og betegnelser	
Queer	Begreb eller betegnelse om både en tilgang til køn og seksualitet, såvel som om en person. Queer kan være en tilgang til køn og seksualitet, der definerer sig i opposition til den samfundets stadigt binære kønsforståelse, og som stiller spørgsmålstegn ved kønsroller og hele tankegangen om to binære køn.
Transition	Paraplybetegnelse brugt af nogle transkønnede, nonbinære og kønsdiverse om det at springe ud, det at få kropsmodifikationer og det at tilegne sig adfærd og en stil, som af personen selv forbindes med deres kønsidentitet.
Pronomen	De personlige pronomener er de ord, som vi bruger til at omtale hinanden med, og som kan bøjes (fx han, hun, dem, de, hen).

Kilde: (4)

1.3.3 Intersektionalitetsbegrebet

Begrebet intersektionalitet skal forstås som dimensioner af personers identitet, der kan spille sammen og forme livsvilkårene for den enkelte. Intersektionalitet virker både positivt og negativt. Det kan gøre mennesker mere eller mindre udsatte for at opleve diskrimination eller opnå privilegier – grundet kulturelle og sociale strukturer i samfundet. I negativ forstand kan de forskellige dimensioner af ens identitet betyde, at man udsættes for eksempelvis racisme, sexismen, homofobi, transfobi og religiøs fanatisme, og intersektionalitetsbegrebet betyder, at disse forhold ikke virker uafhængigt af hinanden men er indbyrdes forbundne og forstærker hinanden. Begrebet intersektionalitet peger på, og beskriver, hvordan det at leve med flere minoritetsidentiteter, som fx ikke-ciskønnet, ikke-heteroseksuel, med etnisk minoritetsbaggrund eller med et handicap, er indlejret i samfundets magtstrukturer og normer og kan resultere i oplevelser af diskrimination, usynliggørelse eller stigmatisering, og dermed skabe både en særlig erfaring og forudsætninger for at handle, eksempelvis når man udsættes for partnervold (4,9).

I et sådant perspektiv, er LGBT+-personer, der er ofre for partnervold, ikke blot udsat for vold begået af en tidligere eller aktuel partner. De kan også opleve at møde eller frygte at møde homo- bi- og/eller transfobi, når de fx søger hjælp. Det er derfor centralt at undersøge, hvad et sådant samspil mellem LGBT+-identitet og partnervold potentielt har af betydning for LGBT-personers oplevelser med partnervold og deres erfaringer med støtte.

1.4 Rapportens struktur

- Kapitel 2 gennemgår udvalgt litteratur om partnervold blandt LGBT+-personer med et særligt fokus på at søge og få hjælp samt udformning af støttetilbud.
- Kapitel 3 omhandler interviewpersonernes oplevelser af partnervold, herunder psykisk, fysisk, seksualiseret, materiel og økonomisk partnervold, samt hvordan de forskellige voldsformer hænger sammen.
- Kapitel 4 omhandler følgerne af partnervold. I kapitlet beskrives psykiske, fysiske, relationelle og økonomiske følger, som interviewpersonerne fortæller om, samt hvordan de hænger sammen.
- Kapitel 5 peger på en række sociale og kulturelle forhold og dynamikker, som interviewpersonerne oplever som særligt specifikt for dem og den partnervold, de har været udsat for som LGBT+-personer.

- Kapitel 6 samler op på interviewpersonernes erfaringer med de støttetilbud, som de har opsøgt og/eller anvendt i forbindelse med det voldelige parforhold.
- Kapitel 7 giver et indblik i interviewpersonernes behov for og ønsker til støttetilbud i forbindelse med partnervold. I kapitlet inkluderes de fagprofessionelles perspektiv på særlige behov hos partnervoldsudsatte LGBT+-personer og muligheder for at tilrettelægge særlige tilbud til dem.
- Kapitel 8 er konklusionen, som samler op på de centrale pointer i rapporten.

2 Gennemgang af udvalgt litteratur

Den danske litteratur om partnervold blandt LGBT+-personer er begrænset, men der findes en del videnskabelige publikationer fra andre lande. I det følgende gennemgås et udsnit af relevante publikationer, primært litteraturreviews, for at give et indblik i pointer, der er gennemgående i litteraturen. Litteraturreviews har typisk fokus på homoseksuelle, biseksuelle og i nogen grad transpersoner, mens andre kønsidentiteter og seksuelle orienteringer ikke er særlig tydeligt repræsenteret. Dette er afspejlet i beskrivelsen af litteraturen. Litteraturen på området er overvejende amerikansk, og temaer som diskrimination og social marginalisering træder meget tydeligt frem. Også dette viser sig i gennemgangen. Gennemgangen afspejler de empiriske kapitler i rapporten.

2.1 Forekomst og karakteristik af partnervold i LGBT+-forhold

Det er grundlæggende for denne rapport, at udtrykket partnervold ikke er begrænset af køn, seksuel orientering eller bestemte typer parforhold. Partnervold kan opstå i alle typer parforhold og udøves af alle mennesker, uanset alder, kønsidentitet, seksuel orientering mv. (10).

Resultaterne fra et dansk studie peger på, at LGBT+-personer (især kvinder) generelt ser ud til at opleve mere vold end ikke-LGBT-personer (11), og flere studier peger på, at der også er en øget forekomst af partnervold i LGBT+-forhold sammenlignet med heteroseksuelle parforhold. Den danske befolkningsundersøgelse Projekt SEXUS, der baserer sig på surveydata med over 62.000 deltagende, hvoraf halvdelen har besvaret spørgsmål om partnervold, fandt således, at 9,9 % af homoseksuelle mænd og 7,6 % af biseksuelle mænd på et tidspunkt har været i et voldeligt parforhold. Til sammenligning var dette tilfældet for 2,7 % af heteroseksuelle mænd. Når der køns- og aldersjusteres svarer det til, at homoseksuelle mænd har 2,5 gange højere risiko for at opleve partnervold (signifikant), og biseksuelle mænd har 1,7 gange højere risiko (signifikant) end heteroseksuelle mænd. Ligeledes angav 15,4 % af homoseksuelle kvinder og 24,8 % af biseksuelle kvinder på et tidspunkt at have været i et voldeligt forhold. For heteroseksuelle kvinder var dette tal 11,6 %. Når der køns- og aldersjusteres svarer det til, at homoseksuelle kvinder har 23 % højere risiko for at opleve partnervold (ikke-signifikant), og biseksuelle kvinder har 1,8

gange højere risiko (signifikant) end heteroseksuelle kvinder. Også for transpersoner og nonbinære personer fandt SEXUS-undersøgelsen en væsentlig forhøjet risiko for partnervold, idet 17 % af transkvinder og 19,1 % af transmænd angav at have været i et voldeligt parforhold på et tidspunkt, hvilket også var tilfældet for 18,7 % af nonbinære mænd og 32,5 % af nonbinære kvinder. For hhv. cismænd og ciskvinder, var disse tal 2,8 % og 11,8 %. Hvis man ser på alders- og kønsjusterede odds-ratioer er forskellen mellem cispersoner og transpersoner/nonbinære personer statistisk signifikant. (2). Flere litteraturreviews peger ligeledes på, at der kan være en øget risiko for partnervold i samkønnede eller LGBT+-parforhold – dog med forskellige estimater af denne forøgelse (3,12-16).

Flere studier peger på, at transpersoner i særlig grad udsættes for partnervold (17,18), og at den voldelige partner bl.a. fokuserer på at udfordre og kontrollere deres kønsidentitet (19). Endelig indikerer et litteraturreview, at kvinder, der identificerer sig som biseksuelle, også er særligt udsatte, fx for psykisk og seksuel vold samt stalking sammenlignet med kvinder, der identificerer sig som heteroseksuelle eller lesbiske. Der ses også en øget risiko hos personer, der er tildelt drengekøn ved fødslen, men er søgende eller udforskende i forhold til deres kønsidentitet snarere end at identificere sig som homo- eller biseksuelle (20).

Et litteraturreview peger på, at forskningen om partnervold generelt ofte har fokus på fysisk, psykisk og seksuel vold og beskæftiger sig i mindre grad med økonomisk eller materiel vold (21). Den partnervold, som litteraturen beskriver i LGBT+-forhold, svarer på mange måder til de typer af vold, som findes i heteroseksuelle forhold. Ofte optræder forskellige typer af vold samtidig (22). Der er dog særlige typer af vold, som er dokumenteret i litteraturen, og som er tæt knyttet til en LGBT+-kontekst (23). Det kan fx være trusler om at røbe partnerens kønsidentitet eller seksuelle orientering til familie, venner, arbejdsgiver mv. i tilfælde, hvor partneren ikke er åben om dem (18,23,24). Der kan også være tale om at så tvivl om partnerens kønsidentitet, yde pres på partneren til at bevise sin seksuelle orientering gennem seksuelle handlinger samt fremføre trusler om at sørge for, at vedkommende bliver isoleret fra de ofte mindre LGBT+-miljøer, som findes i et givent lokalområde, hvis vedkommende vælger at afbryde parforholdet (23).

Et litteraturreview fra 2017 peger på, at internaliseret homofobi, graden af åbenhed om kønsidentitet eller seksuel orientering samt erfaringer med diskrimination og stigmatisering kan påvirke typen af partnervold – og som beskrevet af Walters og Lippy ovenfor: opfattelsen af og responset på partnervold (22).

2.2 Risikofaktorer og intersektionalitet

Flere faktorer er forbundet med en øget risiko for at blive udsat for partner-vold. Disse risikofaktorer har betydning, uanset om der er tale om heteroseksuelle og ciskønnede parforhold eller LGBT+-parforhold, om end de har større negativ effekt i LGBT+-parforhold (20). Den udvalgte litteratur beskriver flere risikofaktorer, men der er ikke tale om en udtømmende gennemgang.²

Tidligere erfaringer med viktimisering, fx at være udsat for overgreb eller mobning som barn eller at være vidne til partnervold, korrelerer med partnervold senere i livet (20). Også forskellige typer af psykosociale problemer kan øge risikoen for at blive udsat for partnervold. For mænd i samkønnede parforhold udgør seksuel risikoadfærd, sexarbejde og alkoholmisbrug en øget risiko for at blive udsat for partnervold (25,26). Finneran og Stephenson (2021) konkluderer ydermere, at partnervold og risikoadfærd forstærker hinanden og skaber en høj forekomst af helbredsudfordringer hos partnervoldsudsatte personer.³

I en metanalyse finder Badenes-Ribera et al. konfliktende resultater om betydningen af åbenhed omkring seksuel orientering for forekomsten af partnervold. Nogle af de studier, som reviewet inkluderer, peger på, at en høj grad af åbenhed omkring seksuel orientering øger risikoen for partnervold for homo- og biseksuelle mænd og lesbiske kvinder. Andre studier finder, at mindre grader af åbenhed øger risikoen for fysisk partnervold blandt unge LGBT+-personer, samt homo- og biseksuelle mænd (27).

Nogle studier påpeger, at selv om der kan identificeres risikofaktorer, der går på tværs af LGBT+-grupper, så er der forskel på, hvor stor betydning de har for forekomsten af partnervold i de forskellige grupper. For eksempel udgør alkoholmisbrug en større risikofaktor for partnervold for mænd end for kvinder (25,28).

Det er et gennemgående fund i den inkluderede litteratur, at intersektionalitet mellem forskellige minoritetsidentiteter kan forstærke risikofaktorer for partnervold i LGBT+-parforhold. Biologiske, sociale og kulturelle kategorier som køn, race, socioøkonomisk status, seksuel orientering, handicap mv. kan skabe oplevelser af social marginalisering, diskrimination og ulighed gennem eksempelvis racisme, sexismen, homofobi og transfobi (22,29). Det vil sige, at man er særlig udsat for fx diskrimination, hvis man både er LGBT+-person og også tilhører en

---

² Se oversigt risikofaktorer hos Lev Uden Vold:
https://levudenvold.dk/media/wr5bpgqf/faktorer-der-kan-%C3%B8ge-risikoen-for-partnervold_210406.pdf

³ Begrebet risikoadfærd udtrykkes i de udvalgte publikationer som en sammenhæng mellem bestemte typer adfærd og udsathed for partnervold. Heri ligger ikke en udpegning af ansvar eller "victim blaming".

anden minoritet, fx har anden etnisk baggrund eller har et handicap. Flere forskellige former for udsathed øger også risikoen for partnervold.

Det er gennemgående i den udvalgte litteratur om LGBT+-personers erfaringer med partnervold og minoritetsstress (dvs. den stress, der opstår som følge af erfaringer med fx homofobi, racisme, handicapfobi) kan forstærke følelser af isolation og hjælpeløshed, når man er udsat for partnervold og gerne vil have hjælp til at håndtere eller forlade det voldelige forhold.

Decker et al. påpeger i et litteraturreview, at kvinder, transpersoner, biseksuelle og personer, der er søgende i deres kønsidentitet eller seksuelle orientering er særligt udsatte for partnervold. Endvidere har LGBT+-personer, der også tilhører en etnisk minoritet, 2-4 gange forøget risiko for fysisk partnervold sammenlignet med andre LGBT+-personer. Forfatterne konkluderer, at sammenfaldet af flere minoritetsidentiteter øger risikoen for at blive udsat for partnervold (20). Suburana-Malaret et al. beskriver ligeledes, hvordan relationen i samkønnede parforhold påvirkes af samvirkende dynamikker, såsom minoritetsstress, kulturelle stereotyper om køn og seksualitet, erfaringer med diskrimination mv. (30).

2.3 Kulturelle stereotyper om partnervold

Den udvalgte litteratur gør opmærksom på, at opfattelser og håndtering af partnervold ofte refererer til kulturelle stereotyper, som er baseret på parforhold og udøvelse af vold mellem heteroseksuelle cispersoner. Disse opfattelser overføres til LGBT+-parforhold af både LGBT+-personerne selv og de fagprofessionelle, der skal hjælpe dem (31).

Kulturelle stereotyper er med til at udpege, hvem der kan udøve vold, og hvem kan være offer for hvilke typer af vold. En gennemgående stereotyp, som nævnes i studierne, er fx, at mænd udøver vold, og at vold begået af kvinder er mindre alvorlig og farlig, og at mænd ikke kan være ofre for partnervold (12,18,32). Omvendt er der også en forestilling om, at mænd er stærke, handlekraftige og i stand til at klare sig selv. Denne forestilling kan give anledning til skamfuldhed og udgøre en barriere for mænd i forhold til at opsøge hjælp (7,33). På grund af disse kønnede opfattelser af partnervold oplever eksempelvis transkvinder, at de skal kæmpe for at blive taget alvorligt som ofre for partnervold, fordi de er "for maskuline" eller "engang var en mand" (34).

Eksempelvis peger et kvalitativt studie af partnervold blandt lesbiske kvinder på, at når vold forekommer i det første lesbiske parforhold, kan personen, der er udsat for vold, blive usikker på, hvad der er acceptabel og normal adfærd.

Disse kvinders forståelse og respons på at blive udsat for vold af deres partner blev formet af heteronormative diskurser om køn og seksualitet, og den samfundsmæssige problematisering og devaluering af ikke-heteroseksuelle identiteter accentuerede deres usikkerhed, følelser af skam og tavshed om den vold, de blev udsat for (31). Et kvalitativt studie af partnervold mellem homoseksuelle mænd beskriver, hvordan vold kan ses som en integreret del af maskulinitet og derfor også af mand-mand-parforhold. Dermed legitimeres partnervold gennem kulturelle definitioner af hegemonisk maskulinitet, samtidig med at den person, der udsættes for vold, ofte kæmper med følelser af at være mand på en forkert måde, dvs. føler sig svag, magtesløs og uden autoritet. Dette bidrager til selvbeprejdelse, skam og tavshed (35).

Flere studier finder, at de kulturelle stereotyper kan betyde, at LGBT+-personer hindres i at identificere de handlinger og trusler, som de udsættes for, som vold (12). Når heteroseksuelle forståelser af partnervold danner rammen om støtte, er der ikke nødvendigvis opmærksomhed på intersektionalitet og den kumulative effekt af diskrimination, som eksempelvis lesbiske kvinder oplever (31). Homoseksuelle mænd kan undlade at søge hjælp for at passe ind i kulturelle stereotyper, der bidrager til at normalisere mandlig aggression, og definere udholdenhed og stoicisme som den "rigtige" mandlige reaktion på vold (35).

2.4 Følgevirksomheder af partnervold

Partnervold kan have langvarige konsekvenser. Litteraturen beskriver både fysiske og følelsesmæssige konsekvenser, som findes både i heteroseksuelle og LGBT+-parforhold. Det kan være dårligt fysisk og mentalt helbred og risikoadfærd. En VIVE-rapport peger på, at partnervoldsudsatte generelt trives dårligere end personer, der ikke har oplevet partnervold, og at der ikke i den henseende er nogen videre forskel på, om volden har været fysisk eller psykisk (1)

Et review peger dog på, at konsekvenserne er særligt udtalte for LGBT+-personer (20). Eksempelvis oplever lesbiske og biseksuelle kvinder en høj grad af negative effekter som følge af partnervold, herunder symptomer på PTSD (12). Decker (2018) finder endvidere, at LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, er i øget risiko for at få seksuelt overførte sygdomme og udvikle angst og depression samt at udvikle problemer med misbrug, fx alkohol (20,36).

Et studie peger på, at for unge LGBT+-personer er der yderligere en risiko for, at de klarer sig dårligere i uddannelsessammenhænge, og at de bliver involveret i kriminalitet, hvis de udsættes for partnervold (20).

Et kvalitativt studie finder, at de langvarige konsekvenser af partnervold for lesbiske kvinder også er sociale, relationelle og identitetsmæssige. Volden påvirker deres relation til børn, venner og sociale netværk. Der kan også være tale om materielle og økonomiske tab som følge af det voldelige forhold (31). Oliffe et al. (2014) peger ligeledes på langvarige psykiske og følelsesmæssige følgevirkninger af partnervold hos mænd, der har sex med mænd, blandt andet lavt selvværd og negativt selvbillede (35).

Et studie peger på, at minoritetsstress kan forstærke sårbarhed, øge risikoen for udvikling af komplekse traumer og skabe problemer med at opsøge hjælp (3).

2.5 Erfaringer med at opsøge hjælp samt støttetilbud

Personer, der er udsat for vold har ofte behov for hjælp til at komme ud af det voldelige forhold. Litteraturen beskriver en mangel på tilbud til LGBT+-personer, der er udsat for partnervold. Også i Danmark er der mangel på tilbud til LGBT+-personer, der har fokus på partnervold, ligesom der generelt er mangel på målrettede og specialiserede sundhedstilbud til gruppen (37). Endvidere viser der sig i litteraturen en række barrierer i forhold til at opsøge og få relevant hjælp.

2.5.1 Barrierer for at opsøge hjælp

Litteraturen om partnervold i LGBT+-parforhold beskriver, hvordan de voldsramte personer ofte lever med vold i lang tid og er længe om at søge hjælp. Et litteraturreview finder, at disse personer ofte først begynder at lede efter støttetilbud, når de ikke længere kan udholde volden fra deres partner, og når den begynder at påvirke deres fysiske og mentale helbred eller går ud over andre, som er tæt på, fx børn (32). Tilbageholdenheden i forhold til at søge hjælp kan skyldes en række barrierer. Det kan være personlige barrierer, som vedrører følelser og identitet, eller sociale barrierer såsom kønsroller, normer og diskrimination og/eller praktiske barrierer i forhold til at finde relevante og tilgængelige støttetilbud (38).

Et litteraturreview finder, at personer, der har været udsat for partnervold, ofte har følelser af skam, skyld og isolation, der bremser dem i at søge hjælp (12). Et brud med en voldelig partner kan samtidig medføre frygt, tristhed og en forventning om represalier eller hævn. Flere studier nævner, at for LGBT+-personer, der ikke er åbne om deres kønsidentitet eller seksuelle orientering,

kan truslen om at "oute" dem (dvs. at afsløre andres kønsidentitet og/eller seksuelle orientering uden deres samtykke), være nok til at afholde dem fra at søge hjælp og forlade det voldelige forhold (12,18,24). Også selv om personen, der udøver vold, ikke bruger outing som en trussel, kan frygten for omgivelsernes reaktion, få voldsramte LGBT+-personer til at holde parforholdet og dermed også volden hemmelig (18). Frygten kan handle om afvisning og tab af familie og socialt netværk, som samtidig kan være en vigtig ressource, følelsesmæssigt såvel som praktisk og økonomisk, når voldsramte personer bryder med den voldelige partner (12). Dette kan udgøre en stor risiko i og med, at personer, der er udsat for partnervold og samtidig er marginaliseret, ofte vil forsøge at få hjælp fra deres netværk (39).

Tidligere erfaringer med vold og diskrimination og evt. manglende intervention eller støtte fra omgivelserne i disse situationer kan udgøre en social barriere for at søge hjælp, når LGBT+-personer oplever partnervold (18). Der kan blandt andet være en frygt for, at volden fra partneren ikke bliver taget alvorligt, eller at man vil blive mødt med homofobi eller heterosexisme. Dette kan fx være en barriere for lesbiske kvinder (40). Et studie finder endvidere, at personer, der er udsat for partnervold og samtidig har et stof- eller alkoholmisbrug, kan have svært ved at søge hjælp og afslutte forholdet samt modtage misbrugsbehandling (36). Endelig nævnes hetero- og cisnormativitet i lovgivning, i det juridiske system og i politiet som vigtige barrierer for LGBT+-personer i forhold til at søge hjælp i forbindelse med partnervold (12,27).

Beslutningen om at søge hjælp er således en kompleks beslutning om, hvor meget man skal sige og til hvem. Det indebærer en afvejning af forskellige risici og mulige konsekvenser og beror samtidig på forventninger til den tilgængelige hjælp (31,38). De stressfaktorer, der knytter sig til at være en LGBT+-person – evt. i samspil med andre minoritetsfaktorer, skaber eller forværrer en udsathed i forbindelse med partnervold og kan også forstærke følelser af isolation og hjælpeløshed hos den voldsramte (3,27).

Ovesen beskriver i et svensk studie, hvordan processen med at søge hjælp ofte indebærer flere tilløb og fejlslagne forsøg, og indledningsvis kan der være fokus på andre problemer end partnervold, eksempelvis følgevirkninger såsom angst og depression, før selve parforholdet og volden fra partneren kommer i fokus (41).

2.5.2 Erfaringer med støttetilbud

Litteraturen nævner forskellige typer af støttetilbud, som fx krisecenter, psykologhjælp, rådgivningstjenester mv. Det er en gennemgående pointe i de valgte publikationer, at langt størstedelen af de støttetilbud, der findes til

partnervoldsudsatte, er målrettet heteroseksuelle og ciskønnede personer – primært kvinder (se eksempelvis Ard & Makadon, 2011). Dette viser sig bl.a. i terminologien omkring støttetilbud som for eksempel ”kvindekrisecenter”. Denne terminologi vedligeholder en kønnet forestilling om partnervold og bidrager til at definere krænker og ofre for vold som henholdsvis mænd og kvinder (24). Dette kan opleves som ekskluderende for LGBT+-personer, som ofte ikke har kendskab til målrettede støttetilbud, hvor de kan få hjælp, der tager højde for netop deres situation (12,32,35). Et review peger endvidere på, at LGBT+-personer frygter at blive mødt med homofobi, og at transpersoner ikke regner med, at de overhovedet vil kunne få adgang til krisecentre (12).

LGBT+-personer, der henvises til de eksisterende tilbud, oplever ikke altid, at de kan få relevant hjælp. De kan opleve, at de ikke bliver taget alvorligt eller bliver forstået, og at de har svært ved at navigere i tilbud, som er målrettet ciskønnede og heteroseksuelle personer. Dette er bl.a. tilfældet for homoseksuelle mænd og transpersoner (15,20). LGBT+-mænd, der er udsat for partnervold, kan ligeledes have svært ved at finde tilbud, hvor de passer ind i målgruppen. Lesbiske og biseksuelle kvinder kan ydermere være bange for, at deres partner også vil søge adgang til fx et krisecenter for kvinder, og at de derfor ikke er i sikkerhed (12). Disse erfaringer og bekymringer kan afholde LGBT+-personer fra at gøre brug af tilgængelige støttetilbud (38). Flere studier peger på, at LGBT+-personer i højere grad oplever at få hjælp hos individuelle rådgivere (12), men også at der kan være en økonomisk udfordring forbundet med dette, i og med at disse tilbud kræver egenbetaling (38).

2.5.3 De fagprofessionelles tilgang

En af de primære udfordringer med eksisterende støttetilbud, handler om de fagprofessionelles møde med LGBT+-personer.

De udvalgte publikationer beskriver, at LGBT+-personer har begrænset tillid til at fagpersoner, som fx politi og rådgivere, vil have forståelse for deres situation og handle tilfredsstillende på den (12). De kan have en frygt for at møde homofobi, manglende anerkendelse og ineffektiv intervention, når de tilkendegiver deres kønsidentitet og/eller seksuelle orientering (24). Hvis der ikke er en forudgående forsikring om respekt og forståelse, kan det betyde, at LGBT+-personer vender tilbuddet ryggen og søger hjælp blandt andre LGBT+-personer eller andre i deres sociale netværk (18,24).

I det konkrete møde med tilgængelige støttetilbud peger litteraturen på, at LGBT+-personer oplever, at de fagprofessionelle mangler træning og kompetencer til at respondere kvalificeret på partnervold i LGBT+-parforhold. Eksempler som nævnes, er, at der ikke bruges et inkluderende sprogbrug, og at

de fagprofessionelle virker forvirrede over og uforberedte på at møde LGBT+-personer (32), eller at de ikke tager hensyn til minoritetsstress i deres tilbud (14). Heteronormative værdier og forståelser kan skabe fejltolkninger af problemet, fx ved at overse tegn på vold, som igen medfører, at den voldsudsatte ikke får den rette hjælp (41).

Manglende viden og færdigheder kan findes hos læger, psykologer, psykiatere, parterapeuter mv., og af samme grund efterspørges støttetilbud med LGBT+-medarbejdere, der kan sikre en bedre kvalitet af den hjælp, der tilbydes til LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold (12).

Et dansk studie af LGBT+-personers møde med almen praksis finder eksempelvis, at selv om praksispersonalet understreger, at de er åbne over for at tale om kønsidentitet og seksuel orientering med deres patienter, så indgår emnet sjældent i samtalen med patienterne. Generelt følte praksispersonalet sig ikke klædt på til at håndtere udfordringer relateret til kønsidentitet og seksuel orientering, og at der mangler formaliseret "best practice" og henvisningsmuligheder på LGBT+-området (42).

2.6 anbefalinger til udvikling af støttetilbud

Den mest fremtrædende anbefaling, som går på tværs i den inkluderede litteratur, er, at der skal udvikles støttetilbud og kompetencer, der er specifikt målrettet de specifikke forhold, der gør sig gældende for LGBT+-personer i forbindelse med partnervold. I det følgende beskrives anbefalinger til støttetilbud til LGBT+-personer, der optræder i den udvalgte litteratur.

2.6.1 Målrettede støttetilbud

Anbefalingerne omhandler enten at oprette tilbud, som udelukkende er målrettet LGBT+-personer (32) eller at løfte kvaliteten af allerede eksisterende tilbud, således at de bedre kan tilgodese de behov, som forskellige grupper af LGBT+-personer har (12,24,30). Tilbud, der ikke kræver egenbetaling, vil sikre, at de bliver tilgængelige for alle i målgruppen (38). Et studie påpeger, at der allerede findes en del viden om eksempelvis homoseksuelle personers vilkår, men at dette endnu ikke er tilfældet i forhold til transpersoner, og at der er behov for en særlig indsats for denne gruppe (34).

Et andet forslag peger på, at oprettelsen af peer-baserede LGBT+-støttegrupper, evt. målrettet specifikke undergrupper, såsom lesbiske eller transpersoner, kan supplere indsatsen fra fagprofessionelle. I disse fora vil risikoen for at møde

homofobi og hetero- og cisnormativitet i den fælles samtale være minimeret (24,35). I og med at flere studier peger på, at LGBT+-personer ofte bruger peers til at erkende og søge hjælp til partnervold, kan dette være en måde at yde relevant støtte. Dette kræver, at der udvikles skræddersyet information og færdigheder hos de fagprofessionelle, der skal facilitere sådanne grupper (38).

Et studie peger på, at målrettede tilbud skal kunne adressere de helbredsrisici, som kan følge med partnervold, fx usikker sex og problemer med stof- og alkoholmisbrug hos homo- og biseksuelle mænd (18).

Flere studier anbefaler, at etablerede støttetilbud til partnervoldsudsatte søger for at screene deres klienter i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering for bedre at kunne målrette indsatsen til evt. særlige behov (24). Der peges på et særligt behov for at screene transpersoner i forhold til partnervold, når de opsøger fagprofessionelle som fx læger og terapeuter, fordi de ser ud til at opleve partnervold i større omfang end andre LGBT+-grupper (18).

2.6.2 Uddannelse om partnervold i LGBT+-parforhold

Bedre uddannelse af de fagprofessionelle, som møder LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, er en gennemgående anbefaling i den inkluderede litteratur. Manglende viden og kompetencer hos læger, sygeplejersker, terapeuter, politi mv. kan skabe negative erfaringer med at søge hjælp i forbindelse med partnervold og kan have en skadelig virkning på mennesker, som i forvejen er sårbare på grund af deres erfaringer med vold (24,31,43). Det kan fx være, at de strategier, som voldsramte opfordres til at anvende, opleves som irrelevante eller homofobiske af LGBT+-personer (43).

Selv meget basal uddannelse kan løfte kvaliteten af den støtte, der gives i eksisterende tilbud (24). Flere studier anbefaler i denne sammenhæng, at uddannelse af fagprofessionelle blandt andet skal fokusere på, hvordan man som fagperson bør møde LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, hvordan man spørger til kønsidentitet og seksuel orientering, hvordan man afkoder tegn på partnervold, håndtering af sikkerhed omkring støttetilbud, samt anvendelse af et inkluderende sprogbrug om køn og seksualitet (20,24,32,36). Dette sprogbrug kan også anvendes på skilte i venteområder og konsultationslokalet, i informationsmateriale samt på diverse skemaer. Et studie peger på, at mere åben terminologi vil signalere empati og respekt for forskelle i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering (18).

Flere studier understreger, at det er særlig vigtigt, at uddannelsen adresserer adfærd og antagelser, der knytter sig til kulturelle stereotyper om partnervold, fordi disse kan forringe støtten til LGBT+-personer. Det kan fx være antagelse

af, at udøvere af partnervold er mænd, at mænd ikke kan være ofre for partnervold, eller at partnervold kun forekommer i heteroseksuelle parforhold (18,22). Dette er antagelser som usynliggør partnervold i LGBT+-parforhold. Udfordringen er at gøre opmærksom på, at partnervold kan forekomme uden samtidig at bekræfte andre kulturelle stereotyper om LGBT+-relationer, fx om lesbiske parforhold (31).

Det er en gennemgående anbefaling i den inkluderede litteratur, at uddannelse bør understøttes med forskning, der har særligt fokus på LGBT+-personer og partnervold, eksempelvis forskning i risikofaktorer og beskyttende faktorer for partnervold, erfaringer med partnervold (20). Ved at investere i informeret støtte, skaber man bedre tilbud og undgår at retraumatisere voldsramte personer gennem uvidenhed og udøvelse af kulturelle stereotyper, der ikke stemmer overens med deres oplevelser (18).

Et litteraturreview peger på, at intersektionalitet er en udfordring, der kræver en særlig indsats. LGBT+-personer kan opleve, at de fagprofessionelle ikke har øje for eller viden om, at minoritetsidentiteter, evt. sammen med social og økonomisk udsathed, ofte skaber en sammensat sårbarhed. Derfor er det en anbefaling, at fagprofessionelle skal have indsigt i de særlige udfordringer, som LGBT+-personer, der er udsat for partnervold, kan opleve, samt trænes i at tage hånd om hver enkelt persons forskellige identiteter og unikke narrativ (38).

Endvidere påpeger et af studierne, at der er et mere generelt behov for at udanne offentligheden om LGBT+-specifikke forhold og udfordringer for at bevæge hele samfundet mod større accept og forståelse (34). Sådanne indsatser kan fx udfordre de kulturelle stereotyper, der findes om partnervold (38).

Enkelte studier argumenterer for, at der også er behov for at skabe opmærksomhed på partnervold blandt LGBT+-personer, dels fordi LGBT+-personer også integrerer opfattelser, som er formet i et heteroseksuelt domineret samfund, og mange derfor kæmper med de samme kulturelle stereotyper, som de møder iblandt fagprofessionelle. Dels fordi der blandt LGBT+-personer kan være en tavshed om partnervold af frygt for, at større åbenhed skal forstærke de stigma, som allerede findes om LGBT+-personer. Dermed er der også en risiko for, at de fysiske og psykiske overgreb i parforhold ikke anerkendes eller adresseres som partnervold (43). Informationsindsatser kan fx målrettes unge gennem skoler og tilbud målrettet unge (38).

2.6.3 Politikker og praksis guidelines

Endelig peger flere studier på, at partnervold i LGBT+-parforhold i højere grad skal inkluderes i politikker og faglige retningslinjer. For eksempel foreslår Ard og Makadon (2011), at viden om partnervold blandt LGBT+-personer skal reflekteres i de curricula, der anvendes på relevante uddannelsesinstitutioner, fx lægeuddannelsen (18). To andre studier peger på, at emnet bør inkluderes i politikker på forskellige niveauer for at understøtte hensyntagen til kønsidentitet og seksuel orientering. De påpeger, at kønsneutrale politikker ignorerer de særlige bekymringer, som findes blandt LGBT+-personer, herunder også om partnervold (20,24).

2.7 Opsamling

Litteraturen peger på, at partnervold i LGBT+-forhold på mange måder ligner vold i andre parforhold, men at der også viser sig særlige former for vold, som er tæt knyttet til LGBT+-identiteter og -forhold. Endvidere er der både interne og eksterne stressfaktorer, som hænger sammen med at være en seksuel minoritet, der interagerer med partnervold på en måde, som forstærker eksisterende sårbarheder. Det giver øget risiko for traumatisering og skaber barrierer for at opsøge hjælp samt dårlige erfaringer med at få hjælp fra fagprofessionelle, som ikke har den nødvendige viden og de rette kompetencer og opererer på baggrund af kulturelle stereotyper af køn og seksualitet. Den vigtigste anbefaling, som fremhæves på tværs af de inkluderede publikationer, er derfor også at sørge for, at der tilbydes uddannelse med fokus på partnervold i LGBT+-forhold til relevante fagprofessionelle og/eller at oprette særskilte tilbud til LGBT+-personer.

3 Oplevelser med partnervold

I dette kapitel udfolder vi interviewpersonernes oplevelser af og erfaringer med at være udsat for partnervold. I deres fortællinger beskriver de fysisk, psykisk, seksualiseret, økonomisk og materiel partnervold. Disse forskellige former for partnervold er ofte vævet tæt sammen og forekommer samtidig. De behandles dog hver for sig i afsnittene nedenfor.

3.1 Psykisk partnervold

Jeg ville ønske, at for hver ti grimme ting, du siger til mig, så siger du én pæn ting om mig.

Samtlige af interviewpersonerne har været udsat for psykisk partnervold. Interviewmaterialet rummer talrige eksempler på oplevelser af verbal nedværdigelse og ydmygelser, kontrol og isolation og trusler, som er karakteristisk for psykisk partnervold.

En af de interviewpersoner, der har været udsat for psykisk partnervold, er Gerd. Om oplevelserne med psykisk partnervold fortæller Gerd:

Det var en psykisk vold, der begyndte at eskalere til, at hun begyndte at tale meget grimt til mig. Vi havde en samtale, hvor jeg sagde: "Jeg ville ønske, at for hver ti grimme ting, du siger til mig, så siger du én pæn ting om mig". Når hun kom og hentede mig, og jeg havde taget pænt tøj på og sat mit hår, så kunne hun give mig sådan et elevatorblik og rynke på næsen og sige: "Dit hår er virkelig grimt i dag". Eller hun kunne være sådan: "Er det dét, du tager på?" eller "hvorfor har du ikke lagt make-up i dag?". Hun blev så vred på mig, hvis jeg ikke havde make-up på, for så syntes hun ikke, jeg var pæn. Jeg begyndte at få det rigtig dårligt med mig selv, og hvordan jeg så ud.

Uddraget fra interviewet med Gerd er illustrativt for de oplevelser, som flere af interviewpersonerne har af psykisk partnervold. Flere beskriver, hvordan deres partner talte nedværdigende til dem, ofte i en grad som over tid var ødelæggende for deres selvværd. Nogle interviewpersoner fortæller, at partnerens negative bemærkninger var knyttet til interviewpersonernes udseende,

mens andre har oplevet, at verbale angreb blev rettet mod alt fra deres personlighed til deres menneskelige egenskaber eller sociale og faglige kompetencer. En af de interviewpersoner, for hvem sidstnævnte gjorde sig gældende, er Mia, som gennem 2 år var udsat for partnervold. Mia oplevede bl.a., at hendes daværende partner begrænsede hende i arbejdsmæssige sammenhænge, fx i at deltage i møder. Hun fortæller:

Min ekskæreste kunne finde på at sige: "Ej, det er da også bare for latterligt! Hvorfor spørger de dig? Du kan jo ikke finde ud af det. Det ved du jo ingenting om! De skulle meget hellere spørge en anden!". Alt, hvad jeg lavede, blev talt ned til et niveau, hvor jeg selv endte med at tro på rigtig meget af det. [...] Hun [ekspartner] gjorde jo så meget ud af at fortælle mig, at jeg var en uduelig kæreste, så jeg havde vitterlig en følelse af, at hvis jeg gik fra hende, så var der aldrig nogensinde andre til mig. Det var jo ligesom det, hun havde fået mig til at tro på.

Mia er ikke den eneste, der fremhæver oplevelsen af, at man som partnervoldsudsat – grundet vedvarende nedsættende og ydmygende bemærkninger fra den voldelige partner – gradvist mister troen på, at det efter et eventuelt brud med voldsudøveren vil være muligt at finde en ny partner. Også Sigge omtaler dette:

Jeg var overbevist om, at der var ikke andre, der havde lyst til at være sammen med mig, for hvorfor skulle de ville det? Han [ekspartner] fortalte mig direkte, at jeg var jo ikke særlig tiltrækkende, jeg var jo ikke særlig smuk, jeg var ikke særlig sexet. Så derfor skulle jeg jo også tage det som en tjeneste, at han gerne ville være sammen med mig.

Sigges udtalelser viser også, hvordan forskellige voldsformer sammenflettes – i dette tilfælde psykisk og seksualiseret partnervold, idet de nedsættende bemærkninger bl.a. var knyttet til, hvor tiltrækkende Sigge var rent fysisk i partnerens øjne.

For både Mia og Sigge kom partnerens vedvarende degraderende udsagn om deres værdi som menneske og kæreste til at udgøre en fastholdende faktor, som gjorde det vanskeligere for dem at bryde med den voldelige partner.

En anden fastholdende faktor, som omtales af de interviewede, er trusler fra voldsudøverens side. Flere fortæller, at den psykiske partnervold kom til udtryk ved, at deres daværende partner truede med at begå selvmord, såfremt den voldsudsatte brød relationen. Peter fortæller:

Det var et psykisk spil frem og tilbage, at han [leksmand] engang i mellem også havde truet med selvmord. Han formåede at tryllebinde mig via trusler, og derfor kunne jeg ikke tage beslutningen [om at bryde relationen], selvom det er ham, der siger, at vi skal gå fra hinanden. Der gik ikke lang tid, før han vendte og ikke ville skilles alligevel.

Interviewmaterialet rummer desuden talrige eksempler på oplevelser af at være udsat for kontrol, overvågning og isolation. Laura fortæller eksempelvis:

Jeg droppede jo alt ved siden af hende; venner og familie. Det besluttede jeg mig jo ikke for, det skete jo bare. Hurtigt begyndte hun at tjekke min telefon. Allerede den første gang, vi var sammen faktisk, der havde hun været inde i alt muligt og tjekke. Der er ikke langt fra det og så til at tage styring over mine sociale medier og kontakter. Det blev meget svært for mig at snakke med nogen om hende, for det ville hun opdage. Hun tog jo bare min telefon og tjekkede, men for mig var det bare naturligt – det gjorde man måske, når man var kærester. Jeg blev hurtigt afskærmet fra andre mennesker, fordi vi isolerede os, og jeg mistede gradvist kontakten til venner og familie. Verden uden for forholdet blev mere og mere fjern.

Ovenstående uddrag fra interviewet med Laura er på mange måder illustrativt for de oplevelser af kontrol, overvågning og isolation, som gør sig gældende for flertallet af de interviewede. Flere fortæller således, at partneren – mod deres vilje – tjekkede deres telefon eller mail, ligesom flere deler Lauras oplevelse af, at de kun havde meget begrænset eller slet ingen kontakt til deres familie og sociale netværk i den periode, hvor parforholdet stod på.

Det samlede interviewmateriale indikerer endvidere, at der for LGBT+-personer kan være nogle særlige forhold og dynamikker, der optræder i forbindelse med psykisk partnervold. Dette hænger sammen med, at den psykiske partnervold for flere af interviewpersonerne var knyttet til deres kønsidentitet, kønsudtryk og/eller seksuelle orientering. Kim og Sigge fortæller:

Jeg var ikke ude [som nonbinær og panseksuel] på det tidspunkt. Jeg har altid været nonbinær. Jeg har altid haft et ikke-normativt kønsudtryk og ikke-normative kønsopfattelser. Selvom jeg ikke var ude i ord, så spillede det helt sikkert ind, at jeg ikke spillede ind i hans narrativ om, hvordan en rigtig kvinde skal være og en rigtig kone. Det fyldte rigtig meget det her med at være en rigtig kvinde og kone for ham. Det var en masse kommentarer på min krop. Størrelsen på min krop. Hvor tynd eller tyk jeg var. Også at kommentere på andre. Det var også noget med, at hans mandighed blev truet, hvis jeg var for direkte eller sagde bestemte ting. Han mente, jeg

havde under-cuttet ham. Især, hvis det var offentligt. Sådan noget som at gøre ting med værktøj. Jeg er ret handy. Det er han ikke. Det havde han det svært ved. Han flippede ud over, at jeg slog et søm i en væg. Sådan nogle typer ting, som er helt hoveddrystende, men også meget kønnet.

Jeg sprang ud som biseksuel som 19-årig. Der var vi stadigvæk sammen. Det var min eksmand, der foreslog, at jeg var biseksuel pga. de ting, jeg sagde. Dengang manglede jeg sproget for det, fordi seksualundervisningen var utilstrækkelig. Hvis man ikke har et sprog for, hvad man er, så er det svært at erkende, og så kan andre lige pludselig definere én, hvilket han [ekspartner] jo så også fik lov til at definere ret hårdt, hvem og hvad jeg var [...] Han styrede rigtig meget, hvordan jeg kom ud [som biseksuel].

Som uddraget viser, oplevede Kim, at den psykiske vold, som partneren udøvede, kredsede om normative forestillinger om køn, som Kim – som nonbinær – kom til at udfordre, mens Sigges partner agerede kontrollerende i forhold til Sigges tanker om udvikling af sin seksuelle orientering.

Den psykiske partnervold, som beskrives af interviewpersonerne, ligner psykisk partnervold generelt. De oplever nedværdigelse, kontrol, trusler om selvskade mv. fra deres partner. Samtidig oplever de også, at den psykiske vold kan været målrettet deres LGBT+-identitet, fx i en sårbar overgangsperiode. I mange tilfælde udvikler psykisk partnervold sig til fysisk vold, som beskrives i det næste afsnit.

3.2 Fysisk partnervold

Flertallet af interviewpersonerne, 10 ud af 11, har været udsat for fysisk partnervold. Den fysiske partnervold, som de fortæller om, spænder fra skub, spark, slag og fastholdelse til slag med genstande og kvælertag. Derudover nævner et par interviewpersoner, at de er blevet trampet på, ligesom enkelte er blevet hindret i at få opfyldt grundlæggende fysiske behov. En af interviewpersonerne, Björk fortæller eksempelvis, at partneren holdt Björk vågen om natten flere gange ugentligt, hvilket over tid blev meget belastende. Interviewpersonerne har typisk oplevet at være udsat for flere forskellige former for fysisk partnervold.

Jeg er faktisk bange for, at han kan tage en kniv og putte den i ryggen på mig, når jeg ligger og sover.

Det fremgår af interviewmaterialet, at den fysiske partnervold for de flestes vedkommende er opstået efter en indledende periode med psykisk partnervold. Desuden giver flere af interviewpersonerne udtryk for, at den fysiske partnervold, de blev udsat for, gradvist eskalerede i forhold til hyppighed, karakteren og voldsomheden af volden. Gerd er en af de interviewpersoner, der beskriver denne eskalering:

Hun begynder at skubbe til mig. Det bliver værre og værre for hvert skænderi. Jeg er blevet skubbet ind i dørkarme, vægge og kommoder og ned på gulvet. [...] Hun begyndte at kaste ting efter mig. Hun kastede en nøgle i panden på mig. Ikke noget voldsomt, men det er handlingen, der er voldsom. Hun kastede bøger i panden på mig. Eller et plastikkrus. Det var hendes måde at reagere på. Når hun blev vred, så kastede hun det, der var i nærheden, efter mig, uanset om det ville gøre ondt eller ej.

Gerd fortæller desuden om en episode, hvor ekspartneren smækkede bagklappen til bilens bagagerum i baghovedet på Gerd, hvilket, ud over en flænge, resulterede i en hjernerystelse.

Flere af interviewpersonerne har oplevelser i lighed med Gerd. Jakob fortæller eksempelvis:

Hun har taget fat i mig og hevet mig væk fra døren og kastet mig ned på gulvet og sat sig på mig, så jeg ikke kunne gå. Hun har låst mig inde på toilettet, eller stået uden for døren. Hun har taget fat i mig og kastet mig rundt, kastet mig ned på gulvet og hevet mig op. Hun har også kastet med tallerkener.

En del af interviewpersonerne giver udtryk for, at det netop var den fysiske vold, der gjorde det klart for dem, at de var udsat for partnervold – også selvom de forinden havde været udsat for psykisk partnervold. Kim fortæller om, hvordan den fysiske partnervold spillede ind i erkendelsesprocessen:

Med tiden blev det mere fysisk. Det kom aldrig dertil, hvor jeg blev tæsket. Da der begyndte at komme mere fysisk, bl.a. et kvælertag, der stoppede jeg selv op. Jeg tænkte: "Det her er jo vold". Før havde jeg ikke identificeret det. Jeg kan huske, vi snakkede om det. Han

overbeviste mig om, at det ikke var vold. I virkeligheden var det mig, der var voldelig. Det var meget dynamikken, at verden blev vendt på hovedet. "Hvis det ikke var for dig, ville vi være lykkelige"-agtige.

Ud over en illustration af, at den fysiske partnervold kan have væsentlig betydning for erkendelsen af at være partnervoldsudsat, rummer uddraget en erfaring, som flere af interviewpersonerne har fremhævet, nemlig at den voldelige partner har placeret skylden og/eller ansvaret for partnervolden hos den partnervoldsudsatte. Fie fortæller eksempelvis:

Den fysiske vold bestod i skub og fysisk fastholdelse. [...] Når vi skændtes, blev hun helt sort i øjnene, og hun gav mig skylden og forklarede volden med, at det var fordi, at jeg var så god med mine ord, og at det fik hende til at miste kontrollen med sig selv.

Andre fortæller, at partneren negligerede eller søgte at bortforklare den fysiske partnervold. Gerd fortæller eksempelvis, at deres partner bortforklarede den fysiske partnervold som værende "uheld".

For mange medførte den fysiske partnervold mere eller mindre konstant angst og en konkret frygt for deres sikkerhed og for nogles vedkommende for deres liv. I interviewene viser frygten for eget liv sig særligt hos mandlige interviewpersoner, der har været i en relation med en anden mand. Peter og Samir fortæller:

Jeg er faktisk bange for, at han kan tage en kniv og putte den i ryggen på mig, når jeg ligger og sover.

Da vi kommer hjem, slår det fuldstændig klik for ham i en helt anden boldgade. Han får fat i min arm, og han tager mig ind i køkkenet og tager en kniv frem, og jeg tror, at jeg skal dø. Så skærer han mig i tommelfingeren og kaster med kniven. Jeg spørger, hvad han laver, og så begynder han at slå.

“

Jeg tror ikke, jeg havde fundet mig i det så længe, hvis det havde været en mand.

Den vold, der beskrives af interviewpersonerne i relationer, hvor den udsatte og den udøvende identificerer sig som mand, fremstår både voldsom og "utvetydig". I Interviewpersonernes oplevelser beskrives det anderledes, når

voldsudøveren er en kvinde. Om det at blive udsat for fysisk vold af en kvindelig partner fortæller Björk og Dorte:

Når volden ikke er en knytnæve, eller fordi at volden kommer fra en kvinde, så virker den meget blid. Vi hører ikke meget om det, så den er mere kryptisk. Jeg er selvfølgelig traumatiseret, men jeg var ikke bange for, at hun ville slå mig ihjel, for så ville jeg kunne slå fra mig. Det har været super forvirrende.

Jeg tror ikke, jeg havde fundet mig i det så længe, hvis det havde været en mand. Jeg kan jo ikke vide det, men så var jeg nok gået med det samme, jeg ville nok have troet, at han kunne slå hårdere, og jeg ville have svært ved at stole på ham efter. Jeg ville føle det som en større trussel, man hører kun om mænd, der slår deres koner ihjel, ikke omvendt, eller mellem samme køn.

Som de to uddrag indikerer, kan fysisk partnervold af nogle voldsudsatte blive betragtet som mindre alvorlig i tilfælde, hvor voldsudøveren er en kvinde. Dette kan også afspejles i omgivelsernes reaktion, som Laura fortæller:

På et tidspunkt var der nogle i min familie, der så, at hun sparkede mig. Den specifikke situation tror jeg ikke, at man havde tolereret, hvis det var en mand, der havde gjort det. Det bliver ikke set, fordi "det er to ligeværdige partnere, og kvinder er ikke voldelige"-agtigt.

Ovenstående udtalelser fra henholdsvis Björk, Dorte og Laura tegner et billede af, at volden blev mere usynlig, fordi voldsudøveren var en kvinde og ikke en mand, og at det derfor kan tage længere tid at reagere på partnervold og evt. afbryde forholdet med voldsudøveren. Den fysiske partnervold, som interviewpersonerne oplever, varierer i forhold til, hvor voldsom den er, men det er gennemgående, at den voldsudsatte person er usikker på, hvornår partnerens handlinger kan karakteriseres som vold. Dette er ikke usædvanligt blandt ofre for partnervold, men forstærkes af kønnede forestillinger om, hvem der udøver og udsættes for partnervold. Fysisk vold væves i nogle tilfælde sammen med seksualiseret vold, som det næste afsnit omhandler.

3.3 Seksualiseret partnervold

Seks af interviewpersonerne har været udsat for seksualiseret partnervold. Oplevelserne af denne type af partnervold spænder fra nedværdigende seksuelle kommentarer til uønsket berøring og voldtægt. De, der har oplevet sek-

sualiseret partnervold, har forskellige seksuelle orienteringer og kønsidentiteter, ligesom der er eksempler på både mandlige og kvindelige udøvere af den seksualiserede partnervold.

Hun nedgjorde mig langsomt, uden at jeg opdagede det. Jeg tog det bare til mig. Til sidst fik jeg en grundlæggende følelse af, at jeg slet ikke var noget værd.

Flere af interviewpersonerne fortæller, at de har været udsat for nedværdigende seksuelle kommentarer fra deres partner. En af dem er Fie, som fortæller:

Vi gik fra, at der var en masse intimitet i vores forhold til, at der pludselig var gået 3 måneder uden, hvor jeg til sidst måtte spørge: "Er det, fordi jeg er decideret ulækker?". Jeg fik at vide, at det var, fordi jeg var så skidesur, og at mit lave selvværd var så mega usexet, hvorfor hun ikke havde lyst. Hun nedgjorde mig langsomt, uden at jeg opdagede det. Jeg tog det bare til mig. Til sidst fik jeg en grundlæggende følelse af, at jeg slet ikke var noget værd.

Enkelte af interviewpersonerne har oplevelser af seksuelle overgreb. En af de interviewpersoner, der fortæller om dette, er Samir, der oplevede at blive udsat for et overgreb af sin mandlige partner:

Om aftenen lægger jeg mig til at sove, og han lægger sig ved siden af. Klokkerne 02.00 bliver jeg vækket af, at noget rører ved mig. Jeg har ikke kræfter nok til at sige: "Hvad laver du?", eller tage ham væk, da jeg er på morfin [efter en operation]. Kvart over 02.00 kan jeg mærke, at mine shorts bliver taget af. Klokkerne 04.00 er jeg lidt mere oprejst og råber ad ham og prøver at få ham væk. Kvart i 05.00 er jeg på hospitalet, og jeg aner ikke, hvordan jeg er kommet derhen. Jeg er blevet voldtaget. Jeg vælger at sige, at det ikke passer. De fortæller, at jeg har fået en overdosis, og at det nok har været planlagt længe. Han har jo set pillerne og må have lagt dem i min drink, min te, min mad, jeg ved det ikke.

Samir fortæller, at han efter denne episode er blevet behandlet på et center for voldtægtsofre, hvor det er blevet konstateret, at han af partneren har været udsat for flere seksuelle overgreb.

De seks personer, der har været udsat for seksuel vold, beskriver volden som både tvang til seksuelle handlinger, egentlige overgreb, afvisning og nedgørelse. Denne type vold optræder således sammen med psykisk og fysisk vold. Den seksuelle vold står ikke alene, men er integreret i et større felt af krænkelser, som partneren har udsat dem for.

Da antallet af interviewpersoner, der har været udsat for seksualiseret partnervold, er relativt begrænset i denne undersøgelse, kan der ud fra interviewmaterialet ikke siges noget entydigt om, hvorvidt LGBT+-personers oplevelser af denne type af partnervold er særegne. Dog er det værd at minde om, at flere af interviewpersonerne var unge og/eller i en overgangsfase i forhold til kønsidentitet eller seksuel orientering, da de blev udsat for partnervold, og at volden i nogle tilfælde kom til at dreje sig om denne overgang (se også afsnit 6.2).

3.4 Materiel partnervold

Interviewmaterialet rummer enkelte eksempler på oplevelser af materiel partnervold, altså hvor interviewpersonerne har oplevet, at deres partner har ødelagt private ejendele. Björk er en af de interviewpersoner, der har denne type af oplevelser:

Det starter med at være psykisk, hvor jeg blev talt ned til – min intelligens. Jeg bliver mere og mere stille, og min partner bliver mere og mere fysisk. Det ender med, jeg får en knytnæve i hovedet en dag, da hun blev meget jaloux over noget. Der gik det op for mig, at der var fysisk vold, men vi boede stadigvæk sammen efter. På et tidspunkt fik jeg nok, jeg ville ikke høre mere på hende. Der valgte hun at sætte ild til min papirlampe og slå mig med knytnæver.

Som uddraget viser, var den materielle partnervold for Björks vedkommende sammenflettet med andre typer af partnervold, nemlig psykisk og fysisk partnervold.

Foruden Björk fortæller også Peter, at han af sin partner blev udsat for materiel partnervold. Peter fortæller:

Han ødelagde oftest noget af det, som var af værdi for mig. Jeg mindes en aften, hvor vi var kommet hjem fra byen, hvor han tager et af mine billeder, fordi der opstår en konflikt, og så kaster han det efter mig. Det rammer mit ben, og jeg får en stor flænge i benet. Når han havde gjort tingene, så var han ligeglad efterfølgende og gik oftest sin vej eller i seng.

For Peters vedkommende eskalerede den materielle partnervold, som han var udsat for, i tiden efter bruddet med den voldelige partner. Om dette fortæller Peter:

Da jeg forlod ham, gik han helt grassat. Han truer og ringer. Han smider mine ting ud. Jeg var ude ved ham et par gange og få nogle ekstra ting med. Han smed nogle ting ud. Der var nogle billeder, dem smed han ud. Han brændte ting. [...] Han tog ned til min nye kæreste og smadrede min bil. Der var meget chikane bagefter. Det stod på et par år.

Uddraget fra interviewet med Peter illustrerer, at udsathed for partnervold ikke nødvendigvis ophører med et brud med den voldelige partner.

Selv om den materielle vold umiddelbart har været rettet mod interviewpersonernes ejendele, så opleves det som et personangreb, som er krænkende eller skræmmende. Der er relativt få tilfælde i materialet, og på den baggrund kan der ikke uddrages pointer, som er karakteristiske for LGBT+-partnervold.

3.5 Økonomisk partnervold

Og det var også fair nok, at jeg skulle betale alle mulige udgifter, fordi på en eller anden måde var det bare synd for hende, at hun skulle være sammen med sådan en som mig.

Lidt over halvdelen af interviewpersonerne, i alt syv af de interviewede, fortæller, at den partnervold, de blev udsat for, også havde en økonomisk dimension. Interviewpersonernes oplevelser omhandler bl.a. tvungen gældsættelse, misbrug af betalingskort og fratagelse af løn.

En af de interviewpersoner, der har været udsat for økonomisk partnervold, er Dorte, som fortæller følgende om sin daværende partner:

Hun brugte alle mine penge, og jeg tjente jo ikke så meget. Hun havde købt en bil for mine penge, som var hendes bil.

I lighed med Dorte har også Laura og Sigge oplevet at blive frataget deres penge og presset til at optage lån for at forsørge partneren. Først Laura og dernæst Sigge fortæller:

Hun brugte alle sine penge på de første 5 dage [i måneden] og forvaltede sin økonomi meget uansvarligt, og så måtte jeg forsørge os på SU i lange perioder. Det blev hurtigt til SU-lån. Det er ikke lang tid siden, at jeg opdagede, at hun stadigvæk misbrugte mit dankort, efter vi er gået fra hinanden, og det er jo kriminelt. Det tager jo lang tid, før den sidste krone er betalt.

Der var rigtig meget økonomisk vold i forholdet på den måde, at jeg arbejdede rigtig meget, og mens jeg studerede, fik min eksmand mig til at tage et studielån, fordi han ikke gad at tage et arbejde. Han var på dagpenge. Jeg tog et studielån, som jeg har betalt af på i mange år efterfølgende. Min eksmand nåede at få omkring 80.000 kr. ud af studielånet.

Udtalelserne fra Laura og Sigge viser, at den økonomiske partnervold, fx i form af gældsættelse, kan have lange følgevirkninger for den voldsudsatte og dermed række ind i tiden efter et brud med den voldelige partner.

Kendetegnende for flere af interviewpersonernes erfaringer i relation til økonomisk partnervold er en oplevelse af, at den økonomiske udnyttelse var tæt sammenvævet med manipulerende adfærd fra deres partners side. Mia sætter ord på dette:

Hun var ved at tage kørekort på et tidspunkt, og på en eller anden mærkelig måde blev det ligesom til, at det var fair nok, at det var mig, der betalte det kørekort. Og det var også fair nok, at jeg skulle betale alle mulige udgifter, fordi på en eller anden måde var det bare synd for hende, at hun skulle være sammen med sådan en som mig.

De interviewpersoner, der har oplevelser relateret til økonomisk partnervold, har også alle været udsat for andre typer af partnervold. Indtrykket er dermed, at den økonomiske vold har spillet ind i et komplekst voldsbillede, hvor forskellige typer af partnervold har samvirket og forstærket den partnervoldsudsattes følelse af at blive udnyttet og af at være underlagt magt og kontrol fra den voldelige partners side. På baggrund af det foreliggende materiale kan vi ikke sige, om der er noget særegent ved den økonomiske partnervold, som kendetegner erfaringerne for LGBT+-personer.

3.6 Opsamling

Ses der på det samlede interviewmateriale indikerer de interviewedes oplevelser, at de typisk har været udsat for flere forskellige og samvirkende typer af

partnervold. Vi ser desuden, at de partnervoldsudsatte LGBT+-personer, som medvirker i denne undersøgelse, har oplevet en gradvist eskalering af den partnervold, de har været udsat for. Det generelle billede er således, at den partnervold, de interviewede har oplevet, er startet med skænderier og konflikter samt vredesudbrud fra voldsudøverens side, som efter en kortere eller længere periode har udviklet sig til isolation og kontrol af den partnervoldsudsatte samt andre former for partnervold. Interviewmaterialet vidner om, at den gradvise udvikling af partnervolden betyder, at det for den partnervoldsudsatte kan tage lang tid at identificere udsagn og adfærd som vold, og at det kan være en vanskelig og overvældende proces at søge hjælp og støtte samt at bryde med en voldelig partner. Volden kan samtidig eskalere i forbindelse med et brud med den voldelige partner og fortsætte i længere tid efter bruddet. På mange måder ligner udviklingen og samvirkningen af forskellige former for partnervold det generelle billede af partnervold. Dog adskiller det sig ved, at volden fra partneren kan være målrettet LGBT+-specifikke forhold omkring køn, seksualitet og tilhørsforhold til minoritetsmiljøer. Volden kan endvidere være sløret af kønnede forestillinger om, hvem der er krænker, og hvem der er offer i forholdet.

4 Følgevirksomheder af partnervold

I dette kapitel udfolder vi, hvilke følger virkninger partnervolden har haft for interviewpersonerne. Fortællingerne viser, hvordan partnervolden fortsætter med at påvirke dem – også længe efter, at det voldelige parforhold er stoppet. Alle undersøgelsens interviewpersoner oplever følger virkninger af den vold, de har været udsat for, og mest udbredt er de psykiske følger virkninger.

Vi vil i det følgende beskrive de forskellige typer af følger virkninger, som interviewpersoner oplever, det vil sige psykiske, fysiske, relationelle og økonomiske følger virkninger. De beskrives for sig enkeltvist og adskilt med undtagelse af psykiske og fysiske følger virkninger, som beskrives i samme afsnit. Dette skyldes, at interviewpersonerne ikke i særlig stort omfang har fortalt om følger virkninger af den fysiske vold i interviewene, men i højere grad har fokuseret på fysiske symptomer på psykiske følger virkninger. Dette uddyber vi i det følgende, hvor vi gennemgår psykiske og fysiske følger virkninger.

4.1 Psykiske og fysiske følger virkninger

I dette afsnit belyser vi psykiske og fysiske følger virkninger, som undersøgelsens interviewpersoner enten har oplevet i den periode, hvor de var i det voldelige forhold, eller som de oplever, efter det voldelige forhold er ophørt.

Jeg sidder en aften og får et voldsomt angstanfald og overvejer at begå selvmord. Jeg var ude i faktisk at ville gøre det, det skræmte mig.

Stort set alle interviewpersonerne har eller har haft psykiske følger virkninger. De beretter om depression, angst, selvmordstanker, selvskade, lavt selvværd, følelser af håbløshed og tvivl om egen virkelighedsopfattelse som følge af den partnervold, de har været udsat for. Det er forskelligt, hvor stærkt disse følger virkninger viser sig hos den enkelte.

En af de gennemgående psykiske følgevirkninger, som vi støder på i interviewmaterialet, er udfordringer med lavt selvværd. Denne følgevirkning optræder hos interviewpersonerne uafhængigt af, hvilke(n) type(r) vold, de har været udsat for. Det gælder eksempelvis for Dorte og Mia, at de begge er udfordret af lavt selvværd, til trods for at de ikke er blevet udsat for samme typer vold. Dorte, som blev udsat for fysisk og økonomisk vold af sin tidligere kvindelige kæreste, fortæller, at hun ikke er belastet af fysiske følgevirkninger, men at selvværdet har lidt et knæk. Hun udtaler:

Jeg var ikke rigtig bange på den måde. Jeg havde jo en fornemmelse af, at hun ikke ville slå mig til plukfisk, hun ville jo ikke myrde mig. Det har jeg aldrig været bange for. Men det har jo gjort noget ved mig. Jeg er blevet mere ydmyg. [...] Det er ikke volden, der har givet mig mén, det er mere ydmygelsen. Volden som sådan, føler jeg ikke, har gjort så meget ved mig.

Som det fremgår af citatet, oplever Dorte, at det i højere grad er ydmygelsen ved at være voldsoffer og at blive nedgjort af sin tidligere partner, der har påvirket hende negativt. I tråd hermed oplever Mia, der blev udsat for psykisk, seksualiseret og økonomisk partnervold af sin tidligere kvindelige kæreste at have selvværdssproblemer som følge af volden.

For andre af interviewpersonerne er de psykiske følgevirkninger mere udtalte. Kim, som gennem et årelangt ægteskab blev udsat for psykisk vold, oplever at volden har medført psykiske følgevirkninger i form af besvær med grænsesætning og usikker virkelighedsopfattelse. Om sine følgevirkninger fortæller Kim:

Den her følelse af, at jeg ikke ville blive troet på. Også gaslightning-aspektet [red: at andre systematisk sætter spørgsmålstegn ved ens opfattelse af virkeligheden] Jeg blev bange for, om hans fortælling var sandheden, eller om der var noget sandhed i det. Det har jeg måttet arbejde meget med senere. Jeg har overkorrigeret meget. Jeg har svært ved at sætte grænser. Hvis jeg siger det her, virker det så kontrollerende? Hvis jeg gør det her, eller føler det her, er jeg så det, som han siger, jeg var? Det har påvirket mere end den fysiske vold. Det er sværere at navigere i og gøre op med de der forvrængede fortolkninger af ting.

Kim oplevede i tillæg hertil – og i særdeleshed efter bruddet med sin eksmand – en række psykologiske belastningsreaktioner i form af dødsangst og depression. Kim fortæller videre om denne periode i sit liv og de belastninger, som volden fra partneren, medførte:

Hen imod slutningen begyndte han at lave jokes med, hvad der ville ske, når jeg var død, og han var kommet til at dræbe mig. Jeg undertrykte det meget. Jeg husker ikke, at jeg gik rundt med en dødsangst. Da vi gik fra hinanden, der kom den. Jeg skulle aldrig være alene med ham igen. Jeg mærkede det ikke. Jeg kan først huske, at jeg mærkede det bagefter [...] Jeg var kommet på anti-depressiv medicin.

Andre psykologiske belastningsreaktioner, som interviewpersonerne har fremhævet som følgevirkninger af den vold, de blev udsat for, er PTSD, angst, selvskade og selvmordstanker. Eksempelvis fortæller Fie, som nyligt har forladt sin voldelige ekskæreste og under interviewet befinder sig på et kvindekrisecenter, at hun har fået PTSD som følge af volden fra hendes partner, mens Gerd bliver så presset, da volden står på, at de får stærke selvmordstanker:

Jeg får det mere psykisk dårligt over det her. Jeg bliver mere og mere kørt ned. Jeg begynder at skære i mig selv. Jeg begynder at få angstanfald. Jeg sidder en aften og får et voldsomt angstanfald og overvejer at begå selvmord. Jeg var ude i faktisk at ville gøre det, det skræmte mig.

Foruden Gerd beretter Jakob og Samir også om selvmordstanker og/eller selvmordsforsøg som følge af det voldelige parforhold. Samir oplever være så mentalt "faldefærdig" efter bl.a. en voldtægt, at han ser selvmord som sin eneste udvej. Han fortæller:

Jeg bliver på hospitalet og bliver derefter sendt hjem. Der er intet i mit hjem længere. Alle møbler, mit tøj, køkkengrejet er der ikke. Den ene bil er væk, men den anden er der. Jeg hører intet fra ham. Her beslutter jeg mig for at begå selvmord. Jeg skriver et brev til min mor, og så begynder jeg at drikke og drikke [...] Jeg ringer til en veninde og siger tak for nu. Det havde hun så forstået, og der går 2 minutter, og så er min dør sparket op af politi og ambulancefolk. Jeg bliver lagt ned og bliver kørt på psykiatrisk afdeling og er helt faldefærdig.

For Samir er følgevirkningerne af det voldelige parforhold fortsat mange og styrende for det liv, han lever i dag. Han fortæller, at han stadig har det psykisk dårligt, selvom han ikke længere har selvmordstanker. Han kan eksempelvis ikke længere arbejde, som han kunne før, og det er en svær erkendelse for ham. Samir eksemplificerer, hvordan partnervold ikke blot kan have fysiske og psykiske konsekvenser undervejs i parholdet, men også langvarige følgevirkninger, der påvirker livsmulighederne for den person, der har været udsat for vold.

Mange af interviewpersonerne oplever, at de psykiske følgevirkninger påvirker dem fysisk i form af koncentrationsbesvær, glemsomhed, tankemylder, søvnbesvær, mareridt, nervøsitet og hjertebanken.

En af undersøgelsens interviewpersoner, som har udfordringer med hukommelsen, herunder glemsomhed og koncentrationsbesvær er Jakob. "Jeg glemmer ting meget. Jeg mister nemt tråden", fortæller han. Han kobler selv sine hukommelsesmæssige udfordringer med den vold, han var udsat for:

Jeg har svært ved at huske. Hvis folk stiller spørgsmålstegn ved ting, jeg kan huske, så har jeg rigtig svært ved at huske lige pludselig. Det tror jeg er på grund af den gaslightning, jeg blev udsat for.

Andre eksempler er Björk, der oplevede, at hun tabte sig, mens hun var i det voldelige forhold, og oplevede en langvarig og overvældende træthed, da hun kom ud af forholdet. Sigge har haft svært ved at sove efter det voldelige forhold, fordi hendes partner ofte vækkede hende om natten for at kræve sex. Det tog Sigge 8-9 år at få et normalt søvnmønster igen efter forholdet, og Sigge sover stadigvæk meget let, fordi hendes indre altid er på vagt. Endelig beskriver Mia, hvordan hun stadig lider af hjertebanken flere år efter afslutningen af det voldelige forhold:

Det her [henviser til hjertebanken] er for eksempel en af konsekvenserne. Hun kom ind i mig på en måde, hvor jeg sådan blev så meget i tvivl om mig selv på så mange måder, så det har forfulgt mig lige siden. Jeg vil sige, at det kan give sådan angstsymptomer. Jeg var rigtig, rigtig utryk i starten i forhold til den kæreste, jeg er sammen med nu. Jeg blev ved med at være bange for, at det ikke var godt nok, og lige om lidt så falder "skoen" og lige om lidt så eksploderer den her person også eller fortæller, at der ikke er noget, der er godt nok.

Som det fremgår af citatet oplever Mia fysiske følgevirkninger i form af hjertebanken, psykiske følgevirkninger i form af angst og dårligt selvværd, men også relationelle følgevirkninger i form af tvivl og utryghed i sin nye kæreste-relation.

Datamaterialet viser, at de psykiske følgevirkninger af partnervold ofte er langvarige og kan have et fysisk udtryk. Materialet viser også, at det kræver en stor indsats at få bygget sit selvværd op og finde tilliden til andre mennesker, når forholdet er slut. I det følgende afsnit ser vi nærmere på, hvordan følgevirkningerne af partnervold trænger ind i og udfordrer interviewpersonernes sociale relationer.

4.2 Relationelle følgevirkninger

For mange af undersøgelsens interviewpersoner gælder det, at de oplever relationelle følgevirkninger som følge af den partnervold, de har været udsat for. Som beskrevet i kapitel 3 bliver mange af interviewpersonerne isolerede fra deres familie og sociale netværk i den periode, hvor de udsættes for vold af deres partner. I nogle tilfælde bliver isolationen mere "kronisk" i den forstand, at de partnervoldsudsatte interviewpersoner står tilbage med et reduceret eller ødelagt netværk på den anden side af det voldelige parforhold. For de fleste interviewede gælder det dog, at isolationen med tiden aftager, og at de sociale relationer genetableres. Selv om interviewpersonerne igen får kontakt til familiemedlemmer og venner oplever de fleste alligevel andre relationelle følgevirkninger; det være sig tvivl og usikkerheder i romantiske og intime relationer i nye parforhold, i venskaber samt generelle tillidsproblemer til omverdenen.

Jeg er bange for at miste mig selv i relationen, og for at jeg ikke kan vurdere, hvornår noget er manipulation. [...] Det gør mig bange, når nogen er interesseret i mig på en romantisk måde.

Interviewmaterialet rummer en række eksempler på relationelle følgevirkninger i romantiske relationer. Jakob og Laura betoner konsekvenserne af at have været udsat for vold i intime sammenhænge. De beskriver, hvorledes dette sætter sine spor i forhold til nye kærlighedsrelationer. Jakob fortæller følgende om sin frygt for nye forhold:

Jeg er bange for at komme i et forhold igen. Især for at være i et forhold med en kvinde. Jeg er bange for mennesker – ikke generelt. Jeg er bange for at komme i et forhold og have en kæreste – for at have det ansvar og den tætte relation med et andet menneske. Jeg er bange for at miste mig selv i relationen, og for at jeg ikke kan vurdere, hvornår noget er manipulation. [...] Det gør mig bange, når nogen er interesseret i mig på en romantisk måde.

På samme vis fortæller Laura, at hun fortsat – flere år efter det voldelige parforhold – oplever, at det er umuligt for hende at være i et kærlighedsforhold, og at hun ikke ved, hvordan hun skal håndtere intimitet og sex.

Anderledes ser det ud for Fie, som oplever, at de relationelle følgevirkninger ikke begrænses til parforholdet, idet hun har udviklet en mistro og utryghed ved andre mennesker. Fie mener, at tillidsproblemerne udspringer af en dysfunktionel og voldelig barndom, men at de er blevet forstærket i hendes sene-
ste parforhold, hvor hun blev udsat for psykisk, fysisk og økonomisk vold. Om sine relationelle følgevirkninger fortæller Fie:

Jeg har tillidsproblemer i rigtig, rigtig høj grad, og så har jeg det, som hedder, desorganiseret tilknytningsmønster. Det betyder egentlig bare i bund og grund, at de mennesker, som er tæt på mig, forventer jeg vil gøre skade på mig. Og så er jeg rigtig svær at komme tæt på. Jeg kan godt udvise, at jeg viser tillid, men indeni er jeg pissehunderød.

Flere forhold spiller ind på, hvorvidt og i hvilken grad interviewpersonerne lykkes med at bearbejde volden og dens følgevirkninger i en sådan grad, at interviewpersonerne evner at indgå i nye kærlighedsforhold. Flere af de interviewede har oplevet, at de relationelle følgevirkninger bedres med tiden eller som følge af at have modtaget god og professionel støtte (se kapitel 6 og 7).

Sigge oplever eksempelvis, at hen har genvundet så meget tillid i sine nære relationer, at hen i dag kan indgå i et nyt velfungerede parforhold. Om det tidslige aspekt af de relationelle følgevirkninger – tillidsproblemerne – siger Sigge:

Det tog mange år at kunne slappe af og stole på nogen igen. Tillid var svært. Det positive var, at vi begge [Sigge og den nye partner] har været gode til kommunikation, fordi vi begge har en baggrund med voldelige parforhold. Vi har derfor været meget transparente i vores kommunikation hele vejen igennem. Ellers ville vores forhold ikke have været ved.

Størstedelen af interviewpersoner har således oplevet relationelle følgevirkninger, der i forskellig udstrækning begrænser dem i forhold til kærlighed, intimitet/sex og generelt samvær med andre mennesker og tillid til omverdenen. Beskrivelserne af relationelle følgevirkninger er langt fra udtømmende, men er eksempler på, hvordan partnervold og dens følgevirkninger ikke kun begrænses til den enkelte, men viser sig i mødet med andre mennesker.

4.3 Økonomiske følger virkninger

Som beskrevet i kapitel 3 er lidt over halvdelen af undersøgelsens interviewpersoner, i alt 7 ud af 11, blevet udsat for økonomisk vold af en tidligere partner. Flere af interviewpersonerne har eller har haft økonomiske følger virkninger i form af gæld eller udgifter til eksempelvis psykologhjælp i en periode efter parforholdet, mens enkelte interviewpersoner har haft vanskeligheder ved at fastholde et arbejde pga. psykiske følger virkninger og som resultat deraf har økonomiske følger virkninger.

Det gælder for både Laura, Sigge og Fie, at der blev optaget lån i deres navne mod deres vilje. Hvor Laura og Sigge oplevede at blive pressede til at tage studielån, erfarede Fie, at hendes tidligere partner – uden Fies kendskab eller samtykke – misbrugte Fies NemID og optog lån i hendes navn. Fie fortæller følgende om den økonomiske svindel, hun er blevet udsat for:

Jeg har fundet ud af, at min ekskæreste har stalket mig digitalt og [...] har afgivet en digital fuldmagt til sig selv fra mit NemID. I mandags opdagede jeg, at hun har taget yderligere et lån på 10.000 kroner i mit navn, som jeg ikke kendte noget til. Og jeg kan ikke gøre noget, for hun har haft fri adgang til mine telefoner og dermed også mit NemID, så jeg kan ikke bevise noget.

Flere af interviewpersonerne har måttet bekoste betalinger til psykologhjælp eller andre former for terapi. De har enten ikke fået adgang til eller opsøgt tilgængelig, vederlagsfri støtte og har i stedet opsøgt en eller flere private terapeuter eller behandlere. Laura ser eksempelvis sig selv som "økonomisk ruineret" som følge af selvbetalte psykolog- eller terapiforløb. Laura fortæller om de forskellige forløb, som hun har gået i og behovet for yderligere hjælp:

Jeg opsøgte en psykolog [...]. I dag var jeg gået et andet sted hen, fordi jeg ved, hvad der er sket, og hvad jeg havde behov for [...] Jeg var også i gruppeforløb på et tidspunkt [...] Jeg oplever, at det er fuldstændig umuligt for mig at være i et kærlighedsforhold. Dét nåede jeg ikke [at tale] med den terapeut [om]. På den måde er jeg nok ikke færdig med at få hjælp, men jeg har ikke længere posttraumatiske symptomer i hverdagen. Jeg lever et relativt normalt liv.

Som det fremgår af citatet, forestiller Laura sig, at hun i fremtiden kan have behov for professionel hjælp til at bearbejde de relationelle følger virkninger, som volden fra partneren har efterladt hos hende, og dermed potentielt skal bruge (endnu) flere penge på psykolog- eller terapiforløb.

Flere af interviewpersonerne har endvidere erfaret, at deres arbejdsliv har ændret sig som følge af det voldelige parforhold. Det kan være, at de har måttet opgive at blive færdig med deres studie eller har mistet et eller flere jobs, fordi de ikke har haft kræfter til at møde de krav, der blev stillet til dem. Det kan også være, at en mere generel mistillid til og utryghed ved andre mennesker gør det svært for dem at fastholde et job og en indkomst.

For de interviewpersoner, der har været udsat for økonomisk vold, er en efterfølgende gæld først og fremmest en økonomisk følgevirkning af det voldelige parforhold, de har befundet sig i – men den er også en påmindelse om den voldelige relation. De oplever med andre ord at "bøde dobbelt" for den vold, de blev udsat for af deres partner: Ikke nok med at volden har sat sig fysisk, psykisk eller relationelt i dem og deres liv; deres økonomiske situation og deres muligheder for at få en stabil og sikker tilværelse påvirkes – for nogles vedkommende – på lang sigt.

4.4 Opsamling

Dette kapitel har beskrevet interviewpersonernes oplevelser af følgevirkninger af den partnervold, de har været udsat for. Trods de konkrete forskelle i interviewpersonernes erfaringer med partnervold, er der en række fællestræk i de følgevirkninger, de oplever. De fleste har fokuseret på de psykiske følgevirkninger og de fysiske udtryk for den stress og angst, som mange har følt både under og efter parforholdet, samt hvordan volden har påvirket deres kontakt til familie og venner, men også evnen til at indgå i nye relationer. På et mere praktisk plan har flere erfaringer med en økonomisk vold, som har drænet deres ressourcer og bragt dem i en situation med gæld og økonomisk usikkerhed. På den måde sammenflettes følgevirkningerne for den partnervoldsudsatte til et kompleks af udfordringer, som de bærer med sig ind i den nye tilværelse, de skal etablere, når de forlader det voldelige parforhold. De følgevirkninger, som er beskrevet her, gør sig generelt gældende for personer, der har været udsat for partnervold. Det er muligt, at minoritetsstress og intersektionalitetsfaktorer skærper disse følgevirkninger for interviewpersonerne i denne undersøgelse, men det nævnes kun i få tilfælde og træder ikke tydeligt frem i datamaterialet.

5 Vilkår for partnervold i LGBT+-forhold

På tværs af interviewene er der flere vilkår, der nævnes som særlig betydningsfulde for, hvordan partnervold kan forstås og håndteres. Det drejer sig dels om kulturelle stereotyper for partnervold, dels om at tilhøre et minoritetsmiljø, og endelig – for nogle af interviewpersonerne – om at blive udsat for vold på et særligt sårbart tidspunkt i livet. Hvor udviklingen af et voldeligt parforhold, voldshandlingerne og konsekvenserne af partnervold i nogen grad har et universelt udtryk, knytter disse tre forhold sig specifikt til interviewpersonernes LGBT+-identitet.

5.1 Kulturelle stereotyper om partnervold og LGBT+-forhold

I dette afsnit udfolder vi en række kulturelle stereotyper for partnervold og LGBT+-forhold, som interviewpersonerne fremhæver som centrale for den vold, de er blevet udsat for, og som de har mødt i deres sociale netværk, hos de fagprofessionelle, og i nogen grad selv har internaliseret. Disse stereotyper er ofte kønnede og repræsenterer nogle faste ideer om, hvad partnervold er, hvem der kan udøve eller være offer for vold. Dette har betydning i afkodningen af, hvad der tæller som vold, og hvem der har brug for hjælp. Vi ser også nærmere på nogle af de kulturelle forestillinger om LGBT+-forhold, som interviewpersonerne møder, og som vanskeliggør deres proces med at bryde ud af det voldelige forhold.

Hvad angår volden og parholdet, er jeg tidligere blevet mødt med den der: Gud nej dog! Kan kvinder være sådan over for hinanden?! Ej det var dog vildt, det havde jeg ikke troet.

5.1.1 "Pigefnidder" og "typisk lesbiske"

De interviewpersoner, der er blevet udsat for vold af en kvinde, har mødt en forestilling om, at kvinder ikke er voldelige, eller at vold udøvet af en kvinde er mindre voldsomt eller farligt.

Vi belyste i kapitel 3, hvordan såvel interviewpersonerne som deres omgivelser kan have svært ved at identificere volden, når voldsudøveren er en kvinde, og at det som regel først er, når volden er eskaleret fra eksempelvis psykisk til fysisk vold, fx et slag eller spark, at disse handlinger genkendes som vold. Interviewpersonerne peger på, at man er vant til at se og italesætte kvinder som volds ofre og mænd som voldsudøvere. Flere af interviewpersonerne peger på, at der i samfundet mangler billeder af kvinder som voldsudøvere eller beskrivelser af voldens karakter, når den er udført af en kvinde. Björk, som blev udsat for psykisk og fysisk vold af sin tidligere kvindelige partner, oplever, at medierne spiller en rolle i forhold til at fremmane overdrevne og kønnede stereotyper om voldsudøveren:

Jeg tror, det er kompliceret, når det er en kvinde, der gør det [begår vold], også i ciskønnede forhold. Også hvad der kan kategoriseres som fysisk vold. Vold afbilledet i film og serier, der bliver det tydeligt iscenesat, at den ene er super stærk, og at nogen bliver truet, men det behøver jo ikke nå helt der ud. Vi har ikke et billede af voldelige kvinder på samme måde.

Fie, som også blev udsat for fysisk vold af sin tidligere partner, har både i private og professionelle sammenhænge været udfordret af den manglende repræsentation af kvinder som voldsudøvere. Fies medvirken i interviewet er blandt andet motiveret af at modbevise de – i hendes optik – forføjede stereotyper om, at kvinder ikke er voldelige. Fie fortæller:

Hvad angår volden og parholdet, er jeg tidligere blevet mødt med den der: Gud nej dog! Kan kvinder være sådan over for hinanden?! Ej det var dog vildt, det havde jeg ikke troet. Jeg synes, at det er vildt vigtigt at sætte fokus på det her med vold i LGBT-forhold, fordi der jo er rigtig mange, der ikke tror, at det kan lade sig gøre, eller at det udspiller sig sådan, men det kan det altså. Og det er på nøjagtig samme præmisser og måder som i heteroseksuelle forhold. Der er ikke nogen forskel. Min ekskæreste var også fysisk voldelig over for mig, og det kan godt være, at hun ikke har besluttet slået mig, men hun har truet med en knytnæve og fastholdt mig i et angstanfald, som gjorde, at jeg var nødt til at kradse og bide hende for at slippe fri og flygte på bare tæer ud af huset midt om vinteren. Dét sker også!

Fies ønske om en større samfundsmæssig forståelse af, at partnervold kan ramme alle uanset kønsidentitet og seksuel orientering går igen i flere af interviewene.

Gerd, oplever en anden stereotyp omkring kvinder og vold. I Gerds tilfælde handler stereotypen om, at vold mellem kvinder er "pigefnidder", og for Gerd, som ikke identificerer sig med at være kvinde, opleves denne stereotyp meget negativt og skadelig. Foruden at reducere Gerd til et køn, som de ikke identificerer sig med, bidrager denne forestilling til at bagatellisere alvoren af den vold, som Gerd – og andre – udsættes for. Gerd fortæller:

Alt det, jeg har oplevet, kunne også have fundet sted i andre køns-konstellationer af parhold. [...] Hvis jeg bare fortalte en lille smule af sandheden [...] så blev det altid kønnet: "Det er jo bare almindelig pigefnidder. Det er typisk lesbiske, der er altid så meget drama". Det blev altid gjort til en kønsting. Hvis jeg havde været sammen med en heteroseksuel, normativ, cismand, så havde folk sagt, at det skulle jeg ud af: "du skal ikke finde dig i en mand, der behandler dig sådan". Fordi vi var to lesbiske [...] var det dét, vi blev reduceret til, at det var pigefnidder.

Som Gerd og de foregående citater påpeger, kan kulturelle stereotyper knyttet til kvinder og vold være med til at sløre partnervolden – også for den voldsudsatte selv – og fastholde voldsøfret længere tid i relationen til den voldsudøvende partner samt vanskeliggøre processen med at søge hjælp.

5.1.2 "Du er en mand, du skal nok klare den"

Flere af de interviewpersonerne, der er blevet udsat for vold af en mandlig eks-partner, møder andre kulturelle stereotyper om køn og vold, som bl.a. knytter sig til særlige ideer om maskulinitet, fysisk styrke og aggression. Interviewpersonerne oplever at blive mødt med antagelser om, at mænd ikke kan være ofre for partnervold, men tværtimod udsætter kvinder for fysisk eller psykisk vold, og at volden er fysisk, såfremt den udspiller sig mellem mænd. Peter har eksempelvis oplevet dette i sit forsøg på at få hjælp til det voldelige parforhold. Han fortæller:

Der var ikke nogen, der tog det seriøst. Jeg havde jo ikke været ude for meget fysisk vold. Hvis jeg havde været slået gul og blå, havde der måske været nogle muligheder. Det var en psykisk vold, det er der ikke nogen, der tager seriøst, slet ikke over for mænd.

I tråd hermed har Samir oplevet, at seksualiseret vold og voldtægter begået af mænd mod mænd ikke blev taget alvorligt af de fagprofessionelle, han har haft kontakt med:

Psykologerne siger jo hele tiden til mig, at jeg er stærk nok og bare skal arbejde. Jeg vil 100 % mene, at det har noget at gøre med, at det var mand-mand. De første gange jeg har sagt, at jeg er blevet voldtaget af min bedste ven, der kigger folk jo sjovt, fordi det ikke skete, da jeg var fuld i en gyde; vi boede jo sammen; jeg måtte jo have vidst, at det ville ske. Første gang jeg meldte det til politiet, der skriver de det ikke engang ind. De fleste sagsrådgivere, jeg har mødt, har været lidt sådan "du er også en mand, du skal nok klare den". Jeg føler, der er meget af den der med, at man skal være maskulin, og det er man åbenbart ikke, når man er sårbar.

Mænd er – ifølge de kulturelle stereotyper, som Samir møder – stærke og modstandsdygtige, også i en situation, hvor de har oplevet et alvorligt overgreb. Samir oplever, at der eksisterer en klar modsætning mellem at være sårbar og at være mand. Han fortæller videre, at konfrontationen med dette stereotypiske billede af mænd, bidrog til han følte skam over at være blevet udsat for vold og voldtægt, og at han tøvede med at opsøge hjælp.

Samir fortæller også, at hans religiøse og etniske baggrund har vanskeliggjort kontakten med fagprofessionelle i forskellige typer af forløb. Han oplever, at antagelser om, hvordan forestillinger om vold i "hans kultur" eller "hans religion" står i vejen for, at han kan få hjælp. En tilsvarende oplevelse deles af en anden af interviewpersonerne, som har et handicap og har oplevet, at det er med til at forstyrre omgivelsernes forståelse af det voldelige parforhold og vanskeliggøre mødet med fagprofessionelle i støttetilbud.

Interviewene peger på, at kulturelle stereotyper om køn og vold samt andre minoritetsforhold er med til at sløre volden og gøre det sværere at identificere den som vold – både for voldsudøveren, den voldsudsatte og de fagprofessionelle, som skal yde hjælp og støtte i forbindelse med partnervold. Interviewpersonerne oplever, at disse stereotyper betyder, at de fagprofessionelle i mindre grad tager deres oplevelser med partnervold alvorligt, netop fordi de er LGBT+-personer. Dette bliver særligt tydeligt, hvis de også lever med andre minoritetsforhold. De kulturelle stereotyper kan på den måde hindre eller besværliggøre adgangen til relevante støttetilbud for LGBT+-personer, der udsættes for partnervold.

5.1.3 "Nu har du jo fået en kæreste, så er alt godt"

Hvor vi i de to foregående afsnit har belyst kulturelle stereotyper om køn og vold, så har dette afsnit fokus på forestillinger om LGBT+-forhold. Interviewpersonerne fortæller, hvordan disse forestillinger kan fungere som fordomme, der får interviewpersonerne til at tvivle på deres egen virkelighedsopfattelse.

Dorte har oplevet stærke fordomme om LGBT+-personer i den nære familie, nemlig hos sin egen far. Dorte fortæller, at hun i sin tid undlod at fortælle sin far om den vold, hun blev udsat for af sin tidligere partner. For Dorte var det i forvejen en kamp at få sin far – og generelt omverdenen – til at acceptere og anerkende hendes kønsidentitet og seksuelle orientering. Dorte frygtede yderligere fordømmelse, hvis hun delagtiggjorde, heriblandt sin far, i, at hun blev udsat for partnervold. Dorte fortæller:

Jeg følte jo ikke, at jeg ville udlevere mere om miljøet ved at sige, at der også er vold, folk havde jo fordomme nok. Hvis jeg bare havde sagt det mindste til min far, havde han hentet mig med det samme, men ham havde jeg bestemt ikke lyst til at sige det til.

For flere af interviewpersonerne gælder det, at de bliver i længere tid i det voldelige forhold, fordi de ikke ønsker at puste til fordommene omkring LGBT+-forhold. Flere af interviewpersonerne peger på, at der findes en udbredt forestilling om, at LGBT+-forhold er mindre harmoniske og mere kaotiske end heteroseksuelle parforhold. Flere af interviewpersonerne har oplevet at være blevet tilskyn-det til at sænke forventningerne i forhold til deres parforhold eller partnere – netop fordi de har en anden kønsidentitet og/eller seksuel orientering end cis-kønnet og heteroseksuel. Mia, som søgte hjælp til sine parforholdsproblemer og voldserfaringer hos en psykolog, beretter, at psykologen opfordrede hende til at fokusere på det positive i, at hun faktisk havde en kæreste:

Jeg havde en psykolog, der sagde: "Nu har du jo fået en kæreste, og så er alt jo godt"; dén sætning er faktisk lidt vigtig, fordi at hvis du er LGBT'er, så er der sådan et narrativ i verden om, at det er sværere at få et parforhold. Så derfor kan man måske også være lidt mere tilbøjelig til at forsøge at opretholde en facade om, at det hele er rigtig godt. Fordi man skal jo ligesom vise omverdenen, at det kan lade sig gøre, ikke? Det gør måske også, at man er længere tid om at indrømme, at det går ad helvede til, fordi man er lidt bange [...] Man ved jo godt, at der er folk, der sidder derude og tænker, at LGBT-personer er lidt skøre eller ikke kan være i funktionelle parforhold, fordi det er kompliceret, og man er jo pissebange for at komme til at fodre den fordom.

Som det fremgår af Mias og Dortes citater er det langt fra omkostningsfrit for interviewpersonerne at indvie andre i partnervolden. Ved at søge hjælp og støtte risikerer de samtidig at bidrage til yderligere stigmatisering af LGBT+-personer.

Vi ser således, at kulturelle stereotyper om LGBT+-forhold og kønnede stereotyper om kvinder og mænd spiller sammen med de risikofaktorer, der bidrager til, at partnervold opstår. Disse stereotyper kan endvidere udgøre et bånd for interviewpersonernes håndtering af partnervold. Flere af interviewpersonerne forventer at blive mødt med fordomme, og mange er blevet bekræftet i, at deres nærmeste eller omgivelserne generelt ikke har forståelse for eller anerkender den svære situation, de står i.

5.2 Et lille miljø

Flere af interviewpersonerne omtaler, at de LGBT+-miljøer, som de har adgang til, har en begrænset størrelse, og det har haft betydning for deres oplevelser og håndtering af den partnervold, de har været udsat for. Særligt har flere overvejet de personlige og sociale konsekvenser, som et brud med deres partner kunne få i et lille miljø, hvor mange kender hinanden. Dette nævnes især af interviewpersoner, der kommer fra mindre byer.

LGBT+-miljøet i Danmark er lille. Det kan godt afholde mig fra at kontakte folk i og omkring miljøet.

Følgende uddrag fra interviewet med Gerd giver indblik i, hvordan LGBT+-miljøets begrænsede størrelse for deres vedkommende blev en hæmmende faktor for at forlade den voldelige partner:

Når de siger: "Hvorfor slog du ikke op? Der er plenty of fish in the sea". Jamen prøv du at være lesbisk i [by], og så prøv at fortæl mig, at der er plenty of fish in the sea. Når man bor i en lille by, og man endelig møder en, man er tiltrukket af, som også er tiltrukket af dig, så holder man fast i det med næb og klør [...]. Jeg havde ledt længe for at finde en. Hvis man ser bort fra, at jeg bliver udsat for vold og dødstrusler, så gik det jo meget godt. Der er en sandsynlighed for, at jeg kommer til at dø alene, hvis jeg slår op med hende. Jeg hører også mine venner sige det: "Hvem ved, om jeg nogensinde finder bedre, hvis ikke jeg tager hende her?"

I lighed med Gerd giver yderligere et par af interviewpersonerne udtryk for, at LGBT+-miljøets begrænsede størrelse kan udgøre en fastholdende faktor, netop fordi de har tvivlet på, om det vil være muligt at finde en anden partner. Andre omtaler en bekymring for de sociale konsekvenser, som et brud med den voldelige partner kunne medføre. Dorte fortæller eksempelvis, at det i hendes proces med at forlade den voldelige partner havde betydning, at hun stort set ingen venner og bekendte havde uden for LGBT+- miljøet i den by, hvor hun og partneren boede. I lighed med Dorte, fortæller Mia følgende:

LGBT+-miljøet i Danmark er lille. Det kan godt afholde mig fra at kontakte folk i og omkring miljøet [...]. Der kan være tendenser til, at voldsudsatte LGBT+-personer kan blive isolerede fra miljøet og miste venner, hvis rygterne spreder sig, og tungerne er mange: Hvem ved, hvad der er foregået? Hvem holder med hvem? Det har mange konsekvenser, når man som voldsudsat LGBT+-person bryder med en voldelig kæreste.

Også Sigge omtaler de sociale konsekvenser, det kan have at bryde med en voldelig partner, og at dette var den altovervejende grund til, at hen først på et relativt sent tidspunkt brød med sin partner:

Der er faren for at miste venner i minoritetsmiljøet. Det var også derfor, at jeg først turde at bryde ud af det så sent i forholdet. På det tidspunkt havde jeg lært nogle mennesker at kende, som, jeg vidste, kunne lide mig for den, jeg var – ikke fordi jeg var sammen med min eksmand eller den relation, der var. Det gav mig tryghed, at jeg kendte nogle, som jeg ville kunne ringe til.

Interviewpersonernes fortællinger tegner et billede af, at disse bekymringer om tab af netværk og begrænsede muligheder for at finde en ny partner, særligt fylder i perioden op til et brud med en voldelig partner. Interviewmaterialet rummer dog også betragtninger om, hvordan LGBT+-miljøernes ofte begrænsede størrelse kan have betydning efter et brud, for eksempel fordi det kan være svært at afskære kontakten helt eller forholde ekspartneren viden om, hvad man foretager sig. Flere af interviewpersonerne peger således på, at de mindre LGBT+-miljøer kan have betydning for, om og hvordan man kan forlade en voldelig partner.

5.3 Overgange

Fire ud af tolv af undersøgelsens interviewpersoner havde en anden kønsidentitet og/eller seksuel orientering på det tidspunkt, hvor de blev udsat for partnervold. Alle fire var på det tidspunkt først i 20'erne og i gang med en vigtig overgang, hvor de udforskede deres kønsidentitet eller seksuelle orientering. De beskriver sig selv som unge voksne og i gang med at lære sig selv at kende, ofte usikre på sig selv og fremtiden. Jakob havde endvidere begrænset erfaring med parforhold, da han mødte den partner, der udsatte ham for vold. Han fortæller, at volden fra partneren handlede om hans tiltagende erfaring med og åbenhed om at være mand:

Jeg var [i 20'erne] da jeg kom ud som nonbinær. Der var hun rigtig støttende. Jeg kom ud som transmand et halvt år efter. Hun sagde, hun støttede mig, men samtidig sagde hun også, at hun var lesbisk, og at hun hadede mænd [...] Hun sagde til mig, at jeg så rigtig flot ud og rigtig lesbisk ud. Så sagde jeg, at jeg er ikke lesbisk, jeg er en mand. Så blev hun fornærmet over, at jeg ikke tog det som en kompliment [...] Men hun ville ikke rigtig anerkende, at jeg var en mand, og at det betød, at hun var tiltrukket af mænd, hvis hun var tiltrukket af mig. Hun sagde, hun var til maskuline kvinder og transmænd. Hun så mig som en maskulin kvinde. Det er jeg ikke. Jeg vil gerne ses som en mand.

Hvor Jakobs ekspartner ikke anerkendte eller bifaldt, at han sprang ud, gjaldt det for Sigge, at ekspartneren var alt *for* involveret i hens overgangsproces. Nærmere bestemt var ekspartneren dominerende og styrende for, hvordan Sigge skulle springe ud som transmand. Sigge fortæller, at hen manglede et sprog for den proces, der var i gang, og at det var svært for hen at forstå og erkende, hvad der skete, og at det gav partneren mulighed for at være definerende og dominerende. Ekspartneren var ældre og mere velbevandret i det lokale LGBT+-miljø og udnyttede Siggens udvikling som en seksuel attraktion i de LGBT+-foreninger og/eller klubber, de kom i.

Interviewene peger således på, at manglende erfaring – parforholdsmæssigt såvel som identitetsmæssigt – kan skabe en sårbarhed i relationen med en (ofte ældre) partner, som kan blive til partnervold. En overgang eller udvikling i køn og/eller seksualitet har dermed spillet en rolle i forhold til den vold, som flere af undersøgelsens interviewpersoner, er blevet udsat for. For flere af interviewpersonerne gjaldt det, at de havde vanskeligt ved at identificere og erkende volden i den periode, hvor de var i en overgangsproces, og at kommentarer på, modvilje mod og/eller grænseoverskridende involvering i interviewpersonernes transitioner bliver en del af voldsudtrykket.

5.4 Opsamling

I dette kapitel har vi belyst en række vilkår, som undersøgelsens interviewpersoner har fremhævet som centrale for den vold, de har været udsat for, og som er særligt knyttet til deres LGBT+-identitet. De peger på, at kulturelle og kønnede stereotyper og andre minoritetsforhold har informeret den vold, som de har været udsat for, og påvirket omgivelsernes forståelse af deres situation. Det gælder også deres familie og de fagprofessionelle, de kommer i kontakt med. Interviewpersonerne fortæller også, hvordan de selv kæmper med disse stereotyper, for nogle med den konsekvens, at de har svært ved at erkende volden og bryde med den person, der udøver den. Fastholdelsen i et voldeligt parforhold kan forstærkes, når man befinder sig i ofte små LGBT+-miljøer. Endelig har vi belyst, hvordan personer, der gennemgår en transition i køn og/eller seksualitet, kan være særligt udsatte for partnervold, i særdeleshed unge, som har en kæreste eller partner, som udøver negativ indflydelse på overgangsprocessen. Resultaterne indikerer, at partnervold blandt LGBT+-personer er vævet tæt sammen med stereotype forestillinger om køn, krop og seksualitet, og at de har konkret betydning for, hvilke muligheder man har for at få hjælp. I det følgende kapitel ser vi nærmere på interviewpersoners erfaringer med at opsøge og modtage hjælp fra forskellige støttetilbud.

6 Erfaringer med støttetilbud

I dette kapitel udfolder vi interviewpersonernes erfaringer med forskellige typer af støttetilbud. Med afsæt i deres fortællinger beskriver vi erfaringer med ambulante rådgivnings- og behandlingsforløb, fx gruppeforløb, rådgivning, samt psykologbehandling og indskrivning på krisecentre.

I de følgende afsnit vil vi fokusere på såvel gode som mindre gode erfaringer og oplevelser, ligesom vi fremhæver, hvilke barrierer LGBT+-personer kan opleve i forhold til at opsøge og benytte sig af de forskellige støttetilbud.

6.1 Erfaringer med ambulante tilbud

En del af interviewpersonerne, fem i alt, har opsøgt rådgivningstilbud, åben telefonrådgivning og/eller gruppeforløb for partnervoldsudsatte i relation til den partnervold, de har været udsat for. De har opsøgt Exitcirklen, Lev Uden Vold, Danner og LGBT+ Danmark. De har opsøgt hjælp til at afklare, hvad de var ude for i deres parforhold, til at bryde med deres partner og til at behandle følgerne af partnervolden efter bruddet.

Lige nu går jeg i en mandegruppe. Problemet med det er, at der er mange LGBT-personer, der hverken er mand eller kvinde. Jeg har ikke behov for at få at vide, at jeg er modig, fordi jeg er transkønnet.

6.1.1 Gode erfaringer med ambulante tilbud

Datamaterialet rummer en del eksempler på gode erfaringer med gruppeforløb og rådgivningsforløb samt anonyme telefonrådgivninger. Flere af interviewpersonerne fortæller, hvordan de har haft udbytte af at henvende sig i rådgivningstilbud, fordi de fagprofessionelle, qua deres viden om vold i nære relationer, har kunnet understøtte en forståelse og erkendelse af partnervolden. Mia og Jakob er to af de interviewpersoner, der har gode erfaringer med at henvende sig i en åben telefonrådgivning på et tidspunkt, hvor de endnu ikke var fuldt klar over, hvad de var udsat for:

Jeg ringede til [åben telefonrådgivning for voldsudsatte] og talte med medarbejdere, som bekræftede mig i, at det var psykisk vold, jeg var udsat for, og at jeg hverken skulle påtage mig ansvaret for volden eller bagatellisere situationen. Jeg kom også til at sidde og sige: "Ej, det er måske heller ikke så slemt, måske er jeg også bare lidt ekstra...", hvor hun [medarbejderen] sagde: "Prøv at hør her, det er jo faktisk rigtigt slemt, ellers ville du jo slet ikke have det sådan, som du har det nu".

[...] når man er i det, er det utroligt svært at skelne mellem indbildning og virkelighed. Så jeg ringede til [åben telefonrådgivning]. De sagde, at det lød som om, at jeg skulle ud af det. Det var et usundt forhold med rigtig meget "gaslightning". Hvis jeg havde lyst til at gå tilbage, så skulle jeg bare ringe til dem igen. Der var et tidspunkt, hvor jeg havde lyst til at gå tilbage, så jeg ringede til dem igen. De sagde helt rationelt, hvorfor jeg ikke skulle gå tilbage.

Opkaldet til telefonrådgivningen hjalp både Mia og Jakob til en erkendelse af partnervolden, og Jakob fik også hjælp til at kunne holde fast i bruddet med den voldelige partner.

Samtidig fylder spørgsmålet om, hvordan man skal præsentere sig og bliver mødt som LGBT+-person i tilbud, som ikke specifikt er målrettet LGBT+-personer. Jakob forklarer om sit møde med ovennævnte telefonrådgivning:

Jeg sagde ikke, at jeg var transkønnet. De gik ud fra, at jeg var en kvinde, men det var bedre end at gå tilbage til det forhold. Jeg sagde bare ikke noget, og min stemme var lidt lysere på det tidspunkt. Det er typisk kvinder, der ringer ind. Jeg går ud fra, at de tror, jeg var en kvinde, for jeg sagde ikke andet.

Jakob undlader altså at omtale sin kønsidentitet, men påpeger også i interviewet, at det var mindre væsentligt sammenholdt med den voldsfaglige, og meget vigtige, hjælp, han oplevede at modtage i rådgivningstilbuddet. Samtidig er det dog en forhindring for, at han kan få hjælp til de LGBT+- eller intersektionalitetsrelaterede udfordringer han har.

En enkelt interviewperson, Björk, har overvejende gode erfaringer med at deltage i et gruppeforløb for kvindelige partnervoldsudsatte efter bruddet med partneren:

[Gruppenforløbet] var om fysisk vold, og jeg ville gerne til gruppesamtaler omkring det. Jeg kendte ikke til andre muligheder, udover at jeg kunne komme i en gruppe med kvinder. Der dukkede ikke rigtig noget op i mine søgninger i forhold til LGBT. Det var rigtig godt i

[gruppeforløbet]. Jeg var den eneste, hvor voldspersonen var en kvinde. Jeg kunne måske godt have brugt en spejling i andre. Det havde været rart, at det havde været blandet, men jeg synes, der blev taget rigtig godt imod de historier, jeg valgte at dele. Folk tog mig seriøst, selvom det var en kvinde. I bund og grund var jeg ret tilfreds i det.

Selvom Björk i udgangspunktet søgte efter et LGBT+-specifikt rådgivningstilbud, bl.a. ud fra et ønske om at kunne spejle sig i de øvrige deltagere, har det altså overvejende været positive oplevelser, de har haft af gruppeforløbet, blandt andet på grund af den accept, de møder fra de øvrige deltagere.

Flere af interviewpersonerne giver udtryk for, at den voldsfaglige (akutte) hjælp kan være vigtigere end en opmærksomhed på spørgsmål i relation til den partnervoldsudsattes seksuelle orientering og kønsidentitet. Dette nævnes især i forbindelse med den første hjælp, som interviewpersonerne har opsøgt – ofte på et tidspunkt, hvor situationen med partneren var blevet uudholdelig, og hvor de havde akut behov for støtte til erkende volden og tage de første skridt til at komme ud af det voldelige forhold. For at få adgang til hjælp affinder Interviewpersonerne sig således med, at der mangler indgående viden om LGBT+-relaterede forhold og problematikker blandt de fagprofessionelle, og at deres erfaringer adskiller sig fra de andre voldsudsatte, som er del af tilbuddet.

6.1.2 Problemer i mødet med ambulante tilbud

Et par af interviewpersonerne omtaler mindre gode oplevelser med at opsøge og benytte sig af ambulante tilbud, såsom gruppeforløb og forskellige typer af rådgivning. Dorte, hvis oplevelser dog ligger forholdsvist langt tilbage i tid, fortæller eksempelvis, at hun hverken følte sig forstået eller hjulpet i de to forskellige rådgivningstilbud, som hun rettede henvendelse til for at få hjælp til dels at forstå og dels håndtere den partnervold, som hun var udsat for. Af mere nylige erfaringer fortæller Jakob følgende om sine erfaringer med at gå i en terapigruppe for mænd:

Lige nu går jeg i en mandegruppe. Problemet med det er, at der er mange LGBT-personer, der hverken er mand eller kvinde. Jeg har ikke behov for at få at vide, at jeg er modig, fordi jeg er transkønnet. Jeg er ikke modig for at være transkønnet, jeg er bare transkønnet. Der er ikke rigtig et alternativ [...] Der er ting, jeg ikke kan snakke om i den gruppe. [...] Jeg har fået nogle gode redskaber, men det ville være fedt at få de redskaber i et miljø, hvor en psykolog ikke kommer til at kalde mig et pigenavn tre gange. Jeg har overvejet at

stoppe, men de redskaber, jeg får, er ret gode. Der var en fra gruppen, der sagde, at han ikke forstod det dér med at være transkønnet. Hvorfor skal han sige det? Jeg er der ikke, fordi jeg er transkønnet – det handler ikke om det. Det kan være svært at gå i en gruppe, hvor folk ikke forstår, hvor man kommer fra. Vi snakker meget om traumer. Jeg har været udsat for traumer, som teenagedrenge ikke bliver udsat for, men som teenagepiger bliver udsat for. Det er svært at snakke om med cismænd. Den der forståelse for, at jeg skal optjene en respekt for, at de andre skal se mig som en mand. Jeg ved, at der er folk, der har svært ved at se mig som en mand. Det føles meget grænseoverskridende. Jeg har ikke givet samtykke til, at de kalder mig hun. Det skal være et trygt rum. Det gør det utrygt, at jeg bliver fejlkønnet i en terapigruppe.

Som citatet illustrerer kan det altså opleves som udfordrede at deltage i gruppeforløb, hvor de øvrige deltagere er ciskønnede og eventuelt også heteroseksuelle. At det kan være tilfældet kan – som for Jakobs vedkommende – hænge sammen med oplevelser af at blive mødt med undren samt begrænset forståelse og respekt fra de øvrige deltagere og/eller den fagprofessionelle. Ligeledes peger Jakobs oplevelser i retning af, at det i sådanne rammer kan være vanskeligt at dele de oplevelser og erfaringer, man har som LGBT+-person, hvis de adskiller sig fra de oplevelser og erfaringer, som de øvrige deltagere har. Eksempelvis påpeger Jakob, at det for ham har været vanskeligt at dele de kønnede erfaringer, han har med sig som følge af tidligere at have levet som kvinde, i et rum, hvor alle andre deltagere er ciskønnede mænd.

6.1.3 Barrierer i forhold til at opsøge og benytte ambulante tilbud

Interviewpersonernes fortællinger viser, at der både kan være barrierer for at opsøge og for at benytte sig af ambulante tilbud som partnervoldsudsat LGBT+-person. Disse udfordringer omtales af såvel de interviewpersoner, der har opsøgt og/eller benyttet denne type af støttetilbud, som af dem, der ikke har opsøgt eller benyttet tilbuddene. Blandt interviewpersonerne har lidt under halvdelen, fem i alt, erfaringer med at benytte gruppeforløb eller rådgivning.

En vigtig barriere er det yderst begrænsede antal LGBT+-specifikke tilbud på dette område. Eksempelvis fortæller Björk, at deres forsøg på at finde et rådgivningstilbud for (partner)voldsudsatte LGBT+-personer var forgæves. Af denne grund endte Björk med at opsøge et gruppeforløb for kvindelige partnervoldsudsatte, hvilket var overvejende positivt, men de savnede i højere grad at kunne spejle deres oplevelser og erfaringer i de øvrige deltagere.

I lighed med Björk, omtaler også Laura det som en barriere, at man som LGBT+-person kan være bekymret for ikke at passe ind i et alment rådgivningstilbud til partnervoldsudsatte. I det følgende fortæller Laura om sine tanker om at fravælge et gruppeforløb for kvinder, der har været udsat for seksualiseret partnervold:

Jeg ringede på et tidspunkt til [rådgivningstilbud for voldsofre], der har de én, der er lidt ekspert på seksualiseret vold. Jeg fik at vide, at der findes et forløb, man kunne komme til, som handlede om, at volden rykker ind i sengen. Der kunne jeg godt mærke, at jeg ikke ville være tilpas i det setup som den eneste homoseksuelle. Jeg havde ikke havde lyst til at sidde med 10 kvinder, som alle har oplevet seksualiseret vold fra en mand, og så sad jeg som den eneste, hvor det var en kvinde. Jeg oplever ikke altid, at indsatser mod partnervold henvender sig til mig. Der sker en automatisk marginalisering af homoseksuelle og af mænd. Det gør at i forhold til gruppeterapi, så ville jeg fortrække, at det var med mænd, der havde oplevet det af kvinder eller af andre queer-personer.

Som uddraget vidner om, var Laura bekymret for, at hendes erfaringer ikke ville passe til de tilgængelige tilbud, og at hun ville blive marginaliseret som LGBT+-person. I interviewet fortæller Laura dog, at hun har erfaringer fra et andet gruppeforløb, som også var for kvinder. Her valgte Laura, som det fremgår i det følgende, ikke at fortælle de øvrige deltagere om kønnet på voldsudøveren:

Jeg var også i gruppeforløb på et tidspunkt, hvor jeg ikke sagde at min voldsmand var en kvinde. Jeg var bange for, at det ville devaluere min fortælling. Det er jeg ked af i dag, at jeg ikke sprang ud i det der forum. Jeg tror bare, at man som homoseksuel bærer på nogle forestillinger om andres forestillinger.

Mia fortæller om en anden barriere for at gøre brug af en anonym telefonrådgivning, som var bemanded af frivillige med LGBT+-baggrund:

Der er desværre også noget med, at LGBT-miljøet er meget lille, som også gør det lidt svært. Jeg kunne fx også have ringet til [telefonrådgivningen], men det var skidesvært, fordi der havde min eks-kæreste forsøgt at få nogle vagter inde [som rådgiver]. Det gjorde jo også, at det ville jeg ikke. Det ville ikke have været trygt at ringe derind til. Der var også en, som jeg tidligere havde arbejdet med, som sad derinde som rådgiver, du ved. Det havde jeg bare ikke lyst til. Det var på ingen måde anonymt at ringe derind til.

Flere af interviewpersonerne peger på, at det kan være vanskeligt at dele sine erfaringer med partnervold, fordi LGBT+-miljøerne ofte er små, især uden for de større byer. Dette kan være en social udfordring, men som Mias udtalelse indikerer, kan det af samme grund være vanskeligt at opsøge hjælp og bevare sin anonymitet i tilbud, som er etableret i tæt tilknytning til disse miljøer, fx af LGBT+-organisationer.

6.2 Erfaringer med psykologbehandling

Størstedelen af interviewpersonerne har erfaringer med at opsøge og modtage psykologbehandling. Interviewmaterialet rummer eksempler på såvel gode erfaringer som udfordringer med at opsøge og modtage psykologbehandling.

6.2.1 Gode erfaringer med psykologbehandling

Hun forstod ikke LGTB-ting på den måde, men hun reducerede mig ikke til mit køn. Hun var altid meget nysgerrig på det.

Flere af interviewpersonerne har gode erfaringer med at opsøge og modtage psykologbehandling enten via henvisning fra praktiserende læge eller som et selvbetalt forløb. Ud fra interviewpersonernes fortællinger tegner der sig et billede af, at flere har haft positive oplevelser med at modtage behandling fra psykologer med ekspertise inden for et særligt område. Peter, der har modtaget behandling fra flere forskellige psykologer, fortæller eksempelvis følgende:

Hun [den første psykolog] begyndte at sige lidt fra. Hun sagde, at vi var ude i noget, der ikke var hendes ekspertise, men at hun kendte en anden. Jeg skiftede psykolog. Det var godt. Hun var krisepsykolog. Hun tog sig af den del. Jeg var jo i akut krise.

Mens Peter således har gode erfaringer med at modtage behandling fra en krisepsykolog, fortæller Laura positivt om at modtage behandling fra en psykolog med viden om PTSD:

Jeg opsøgte en psykolog, der havde erfaring med PTSD og soldater. Jeg har jo ikke været udsat for ét traume, men mange, og af det

menneske, der skulle forestille at stå mig nærmest – én jeg havde sex med, én jeg elskede. Det er et helt andet felt. Det er noget andet, der er gået i stykker, men det hjalp helt enormt.

Flere af interviewpersonerne har endvidere positive oplevelser med at modtage behandling fra en psykolog, som enten selv er LGBT+-person, som har viden om forhold og dynamikker, der kan optræde særligt i LGBT+-parforhold, eller som minimum udviser nysgerrighed og respekt. Således beskriver Jakob det som "utroligt rart", at have en psykolog, der selv er transmand, mens Gerd fortæller følgende om deres gode erfaringer med at modtage behandling fra en psykolog, som har mødt dem med åbenhed, nysgerrighed og fordomsfrihed:

Jeg følte, hun [psykolog] så mig i øjenhøjde. Hun så, at der sidder et menneske. Man ser ikke det, der er en afvigelse, hvis man er den samme afvigelse. Hun var motiveret for at forstå. [...] Hun var god til ikke at negligere det til pigefnidder. Hun forstod ikke LGTB-ting på den måde, men hun reducerede mig ikke til mit køn. Hun var altid meget nysgerrig på det.

Foruden Gerd, omtaler også Mia gode erfaringer med at modtage behandling fra en psykolog, som udviser åbenhed, anerkendelse og forståelse for de forhold, der kan være af særlig betydning for LGBT+-personer. Mia fremhæver det blandt andet som positivt, at hendes psykolog, som arbejder ud fra en normkritisk tilgang og kan inkludere Mias oplevelser af at befinde sig i en minoriseret position i terapien.

6.2.2 Problemer i mødet med psykologbehandling

En del interviewpersoner omtaler udfordringer med at modtage psykologbehandling. Mens Sigge har oplevet, at en psykolog betvivlede hans oplevelser med at være udsat for partnervold, fortæller Samir følgende om den psykolog, han kom i kontakt med, da han havde været udsat for seksualiseret vold:

Jeg bliver sat i kontakt med en psykolog derude, men han gør ikke sit arbejde ordentligt. Det første, han siger til mig, det er, at han aldrig har haft en sag som min og aldrig haft en fyr før. Han siger til mig: "Det virker så unormalt for mig". Der vidste jeg, at jeg ikke skulle snakke med ham. Det er fair, at man ikke har haft en fyr før, men lige de ord, dem kunne jeg ikke klare.

Psykologens udmelding om, at Samirs situation ikke var "normal", betød, at han opgav at få hjælp på det pågældende tidspunkt. Flere interviewpersoner

har oplevet at blive mødt som anderledes og forkert i kontakten med psykologer. Gerd har følt sig reduceret til bl.a. deres udseende og seksualitet i af flere psykologer:

De [psykologer] så mig for kategorier: for mine piercinger, at være alternativ eller homo. Det var: "Du er anderledes. Du ser anderledes ud. Derfor er vi to forskellige mennesker, så jeg kan ikke møde dig i øjenhøjde".

I lighed med Gerd, giver Mia også udtryk for, at hun af nogle psykologer ikke har følt sig mødt, forstået og anerkendt. Mia udtaler:

Det, som tidligere ikke har fungeret, har været, at psykologerne har haft svært ved at fatte, hvor svært det er at være minoriseret – og især dobbelt minoriseret. Det bliver altid lidt sådan noget med: "Du skal have de her teknikker for at overkomme din minoritetsudfordringer. Du skal have den her ballast eller polstring i dit møde med verden".

Det er en gennemgående erfaring, at interviewpersonerne ikke altid har følt sig forstået og anerkendt i kontakten med psykologer og dermed heller ikke hjulpet. Modsat interviewpersonernes erfaringer med akut rådgivning (se afsnit 6.1), hvor nogle af interviewpersonerne har oplevet at få et udbytte af hjælp, som er givet af fagprofessionelle uden videre kendskab til LGBT+-specifikke forhold, peger datamaterialet på, at det i forhold til psykologbehandling er afgørende med indsigt i – eller som minimum åbenhed og forståelse for – de forhold, der kan være af særlig betydning for partnervoldsudsatte LGBT+-personer.

6.2.3 Barrierer i forhold til at opsøge og benytte psykologbehandling

Interviewmaterialet rummer et par eksempler på barrierer i forhold til at opsøge og modtage psykologbehandling som voldsudsat LGBT+-person. Peter omtaler eksempelvis generelle erfaringer med ikke at blive taget seriøst som mandlig partnervoldsudsat som en barriere for at opsøge og modtage psykologbehandling:

At man ikke føler, man bliver taget seriøst. En barriere for en selv. Fordi man oftest har oplevet ikke at blive taget seriøst. Man skjuler sin virkelige identitet. Det er ikke det første, man bramrer frem med. Man tør ikke være den, man er. Så har man svært ved at åbne sig, det skal man vide som psykolog, at der kan være nogle barrierer.

Ligesom det er tilfældet for at søge andre former for hjælp, såsom gruppeforløb og rådgivning, udgør forventningen om ikke at blive taget alvorligt en barriere for at opsøge terapeutisk behandling. Det kan også resultere i en manglende tryghed i og lyst til at åbne sig over for en psykolog i behandlingsmæssig sammenhæng.

I tillæg til ovenstående omtaler Mia nogle fagprofessionelles manglende indsigt i partnervold i lesbiske forhold som en barriere for, at hun kan få kvalificeret hjælp:

De [nogle psykologer] har en eller anden idé om, at forhold mellem kvinder ikke kan være voldelige, eller at det er et udtryk for, at man ikke er i kontakt med sin feminine side, når man er sammen med en anden, der også definerer sig som en kvinde. Du ved, det er skøre ting, der gør, at du ikke får noget ud af hjælpen, fordi du først skal "educate" dem på en eller anden måde.

Mias udtalelse peger endvidere på, at kulturelle stereotyper for køn, parforhold og vold kan medføre, at den behandling, der gives, ikke opleves som relevant.

6.3 Erfaringer med krisecentre

Jeg har ikke fået tæsk af en mand, og jeg er ikke en kvinde, så dér hører jeg ikke til.

En enkelt af de personer, vi har interviewet, har erfaringer med at være på krisecenter. Denne interviewperson, Fie har gode erfaringer med krisecenter som støttetilbud og har således følt sig godt hjulpet af fagprofessionelle på det pågældende krisecenter. Da Fie er den eneste af de i alt 11 interviewpersoner, der har været indskrevet på et krisecenter, er der ikke, som for gruppeforløb, rådgivning og psykologbehandling, grundlag for at udfolde eksempler på gode og mindre gode erfaringer med krisecenter som støttetilbud. Dog udtaler flere af interviewpersonerne sig om barriererne for at opsøge og lade sig indskrive på et krisecenter. Disse barrierer beskrives i det følgende afsnit.

6.3.1 Barrierer i forhold til at opsøge og benytte krisecentre

De barrierer, der fremhæves i forhold til at opsøge og benytte sig af krisecentre som støttetilbud, handler både om partnervold og om at være LGBT+-person. Som eksempel på førstnævnte, fortæller Sigge, som har været udsat for psykisk, seksualiseret og økonomisk partnervold, følgende:

[...] jeg blev jo ikke udsat for fysisk vold. Jeg blev jo ikke slået, jeg havde ikke nogen blå mærker. Jeg så det mere som om, at det var bare et dårligt forhold. Jeg ville ikke have følt mig berettiget til det [at være indskrevet på et krisecenter, red.]. Jeg tror ikke, at jeg ville have tænkt, at det var slemt nok.

I uddraget af Siggies interview betød fraværet af fysisk partnervold, at hen ikke så sig selv i målgruppen for et krisecenter.

For Gerd, som har været udsat for vold af en kvindelig partner, har en særlig idé om, hvad partnervold er, også haft betydning i forhold til at søge hjælp på et krisecenter:

Partnervold, det er, når en mand tæsker en kvinde. Det ved vi godt, det ikke er, men det er stadigvæk den konnotation og den forbindelse, vi laver. Det gjorde jeg også på den måde, jeg tænkte krisecenter: "Jeg har ikke fået tæsk af en mand, og jeg er ikke en kvinde, så dér hører jeg ikke til".

Både Sigge og Gerd trækker således på kulturelle stereotyper for partnervold i deres overvejelser, eksempelvis hvad partnervold er, hvem der kan udøve og være offer for vold. Den kønsbinære opdeling i kvinde- og enkelte mandekrisecentre bekræfter disse stereotyper og fremstår som en barriere i interviewpersonernes overvejelser om, hvor de kan søge hjælp. Peter mødte endvidere en konkret udfordring, der knytter sig til det begrænsede udvalg af tilbud til voldsramte mænd:

Jeg frygtede for mit liv. Det vidste jeg bare først, da jeg snakkede med psykologen. Er der nogen, der kan hjælpe? Det var der. Der var et mandekrisecenter, men det var svært, ellers skulle jeg på et hjem for narkomaner. Som mand havde jeg ingen muligheder. Det var svært at få plads på [krisecenter for mænd]. Jeg ringede for at spørge om muligheden for at bo der. Mit indtryk var, at det praktisk talte ikke kunne lade sig gøre. Der var ikke nogen, der tog det seriøst.

Endelig er der en barriere, som vedrører overvejelser om sikkerheden på især kvindekrisecentre. Den omtales af Fie og Gerd. Gerd udtaler:

Jeg ville have tænkt: "Hvad forhindrer hende [kvindelig ekspartner] i at komme ind [på krisecenteret, red.]" Mænd kan ikke komme ind [på et kvindekrisecenter, red.]. Hun ville i princippet godt kunne. Min kæreste og min veninde er frivillige på et krisecenter, og de fortæller, at der er en del lesbiske, og at de screener alle, der kommer ind meget grundigt. De tror ikke, det ville kunne lade sig gøre, men det ved jeg kun, fordi jeg har fået det at vide af dem. Det ville have holdt mig fra at komme [på et kvindekrisecenter, red.], fordi jeg ikke havde den information.

Hverken Gerd eller Fie har konkrete erfaringer med at være på et krisecenter, og deres overvejelser er baseret på en forudantagelse om, at det ville være et potentielt problem. I tillæg til denne LGBT+-specifikke barriere, omtaler Sigge og Jakob, begge transmænd, at de ville føle sig utrygge på et krisecenter for mænd, men også utilpasse på et krisecenter for kvinder. Jakob fortæller:

Jeg ved ikke, hvilket krisecenter jeg ville have været tryk ved. Jeg ved ikke, hvordan et krisecenter fungerer. Jeg ville ikke have lyst til at gå i fællesbad. Jeg ville ikke have lyst til at sove i en sovesal med en masse mennesker, der har ét køn. Jeg er ikke nonbinær, men jeg passer ikke [som transmand, red.] ind med ciskønnede mænd. De ser mig ikke som en af deres. Jeg er så bange for, at nogen ville se mig som en kvinde. På et kvindekrisecenter ville jeg lade som om, at jeg er en lesbisk kvinde. Det ville jeg ikke kunne holde ud i mere end en uge.

Også her er Jakobs overvejelser baseret på forestillinger om, hvordan et krisecenter fungerer og er indrettet, for eksempel med fællesbad og sovesal. Denne forestilling er altså ikke erfaringsbaseret og afspejler ikke krisecentrenes indretning, men uddraget peger på, at disse forestillinger bidrager til barriererne for, at man som transperson kan søge hjælp på et krisecenter.

Endelig omtaler en enkelt interviewperson, Kim, dét at blive fejkønnet som en barriere for at opsøge et krisecentertilbud.

Hvis jeg skulle opsøge et krisecenter [...] det dér med, at det også indebærer, at jeg ville blive fejkønnet. Det er et stort problem i behandlingssystemet. Selv i de tilfælde, hvor folk gerne vil kunne én rigtigt, så fejkønner de i journalen. I de her systemer, jo mere krisepræget, det er, jo mere bliver man hæmmet [som nonbinær, red.]. Det er nogle situationer, hvor der ikke er noget viden på forhånd fra

deres side. Hvis jeg har det for skidt til selv at kunne undervise [informere og oplyse de fagprofessionelle, red.], så er det hundredeprocent fejlkønning fra deres side.

Som nonbinær oplever Kim det som en barriere, at de på et krisecenter risikerer at blive fejlkønnet fra de fagprofessionelles side og/eller i krisecenterets journaliseringssystem. Ligeledes italesætter Kim fagprofessionelles manglende viden på LGBT+-området, som en barriere for som nonbinær person at opsøge et krisecentertilbud.

Ud fra interviewpersonernes fortællinger lader det til, at der eksisterer relativt mange og forskelligartede barrierer for at opsøge de eksisterende krisecentre som LGBT+-person. Disse barrierer bygger på forudantagelser eller erfaringer fra andre tilbud. Det kan være en medvirkende årsag til, at kun én af interviewpersonerne har egentlige erfaringer med at benytte denne type af støttetilbud.

6.4 Opsamling

Samtlige interviewpersoner har modtaget en eller anden form for støtte, rådgivning eller behandling. Mens nogle primært har benyttet sig af én type tilbud (fx psykologbehandling eller gruppeforløb for voldsudsatte), har andre erfaringer med forskellige typer af tilbud og støttetilbud. Nogle af interviewpersonerne har specifikt opsøgt støtte i forhold til partnervoldsproblematikken, mens behovet for hjælp for andres vedkommende har omhandlet partnervold i kombination med andre forhold, herunder spørgsmål i relation til eksempelvis seksuel orientering, kønsidentitet og/eller andet. Både gode og mindre gode erfaringer samt beskrivelser af barrierer i forhold til at søge hjælp omhandler spørgsmål om at blive mødt på en anerkendende og respektfuld måde – fra fagprofessionelle, men også fra andre personer, som er til stede i forbindelse med ophold eller terapi. Manglende viden og kulturelle stereotyper for køn, vold og parforhold samt kønsbinære støttetilbud kan skabe tvivl om berettigelsen til at opsøge forskellige typer hjælp. Det kan også skabe bekymring og utryghed for at blive set forkert på i kontakten med fagprofessionelle.

7 Forslag og ønsker til støttetilbud

I dette kapitel præsenterer vi de forslag og ønsker, som efter interviewpersonernes mening vil bidrage til at skabe støttetilbud, som er relevante, tilgængelige og gavnlige for LGBT+-personer, der er eller har været udsat for partnervold. Deres input vedrører både opkvalificering af eksisterende støttetilbud og ønsker til fremtidige støttetilbud. Til sidst i kapitlet perspektiverer vi med input fra udvalgte fagpersoner, der i forskelligt omfang har erfaring med at yde støtte til LGBT+-personer, der er eller har været udsat for partnervold.

7.1 Interviewpersonernes perspektiver

7.1.1 Information om partnervold og eksisterende tilbud

Der er et ønske om øget information om partnervold og voldens forskellige udtryksformer. Der er både behov for information, der gør op med kulturelle stereotyper om partnervold og skaber en større bevidsthed om, at partnervold kan ramme alle uanset alder, kønsidentitet og seksuel orientering, og specifikt efterspørges bedre information om psykisk vold og karakteren af denne voldsform, når den udøves i ikke-heteroseksuelle parforhold.

Der er forskellige ønsker om og forslag til, hvordan information om partnervold og støttetilbud gøres mere synlig. Det kan være information i form af plakater og foldere på uddannelsesinstitutioner, hos den alment praktiserende læge eller andre offentlige steder. Det kan også være oplæg på uddannelsesinstitutioner eller information og kampagner på de sociale medier og hjemmesider. De sociale medier kan være et vigtigt redskab til at nå de unge, der er udsat for partnervold – både dem, der er åbne om deres kønsidentitet og/eller seksuelle orientering, dem der ikke er, og dem der er søgende i forhold til køn og seksuel tiltrækning. Sigge foreslår:

Jeg tror, hvis der havde været noget på studiet. Hvis man på studiet havde været bevidst om... Hvis man havde sat nogle plakater op. Der er en plakat med en liste over tegn på, at du er i et psykisk voldeligt forhold. Hvis jeg havde set den plakat på studiet, havde jeg

sandsynligvis kunnet genkende noget af det. Og så skal man sende folk ud, der kan fortælle om det i 5-10 minutter i undervisningen, at man har de her muligheder for at søge hjælp, hvis man har det behov.

Flere af interviewpersonerne pointerer, at de ikke kender til eksisterende støttetilbud og heller ikke ved, hvordan de skal finde ud af, hvilke muligheder der overhovedet findes, og hvordan man får adgang til dem. De efterlyser derfor, at information om støttetilbud for LGBT+-personer ikke bare stilles til rådighed som beskrevet ovenfor, men også aktivt tilbydes af de fagpersoner, som personen, der er udsat for vold, kommer i kontakt med. Det kan fx være læger, lærere, eller socialrådgivere. Det kan nemlig være svært selv at skulle opsøge information og orientere sig i forskellige tilbud, når man samtidig er stresset og sårbar.

Både bred og mere målrettet information kan således hjælpe personer, der er i et voldeligt parforhold, til at identificere partnerens handlinger og ytringer som vold og samtidig oplyse om, hvor man kan få hjælp, og hvordan man får adgang til denne hjælp. Det kan dermed understøtte disse personer i at komme videre i processen med at forlade forholdet og/eller søge hjælp.

7.1.2 Forbedring af de fagprofessionelles viden og kompetencer

Det ville være rart, hvis der var en gruppe, der var faciliteret af LGTB-personer. Så man ikke skal forklare alt muligt.

Det er en gennemgående anbefaling fra interviewpersonerne, at de fagprofessionelle, der møder LGBT+-personer i eksisterende tilbud skal opkvalificeres med viden om, hvad der kendetegner forskellige typer af LGBT+-parhold, og hvordan partnervold kan udfolde sig. Med hensyn til tilbud nævnes fx krisecentre og rådgivningstilbud, gruppeforløb og psykologhjælp, men det omfatter også sundhedsfagligt personale, sagsbehandlere, politi mv. En sådan opkvalificering kan understøtte, at LGBT+-personer ikke mødes med fordomme, at deres situation tages alvorligt, og at den voldsramte ikke selv skal "uddanne" de fagprofessionelle i, hvad de har brug, men i stedet skal mødes med forståelse og kompetence.

Gerd og Peter peger fx på, at fagprofessionelle, der skal hjælpe personer, der er udsat for partnervold, skal have forståelse for de forskellige, "parforholdsscripts", der gør sig gældende i LGBT+-relationer. De giver nogle lidt kategoriske eksempler:

I [vores by] har vi en lebbekultur. Den er ikke betinget af [vores by]. Den er global. Den er historisk. Det er med til at skabe nogle fordomme og stereotyper om os. Nogle af dem er sande. Vi møder nogen, og så bliver vi gift på første date. Der er en kendt joke, som alle lebbes kender: "Hvad har en lebbe med på anden date? En flyttevogn". Det er sandt. Det er det, vi gør. Hvis man møder offentlige instanser, så er det en fordel, hvis der er et kendskab til, at vi har vores egne scripts for parforholdsdannelse. Åbne forhold er ikke super almindeligt i [vores by]. Men det er det blandt bøsserne. Hvis de kommer til et krisecenter, så skal der være en forståelse for, at det er normen [...]. Vores scripts skal ikke patologiseres.

Man bliver nødt til at uddanne psykiatere til at forstå, hvad er det for et forhold, man lever i, når man lever i et LGTB-forhold. Den forståelse på den form for levevis. Der er nogle andre ting og værdier end i et heteroseksuelt forhold. Det økonomiske betød rigtig meget for min eksmand. Vi havde ikke børn, så vi havde mange penge at bruge på os selv, og det at købe sig til lykke fylder måske mere, end hvis man har to børn, en villa og en vovse. Det er en del af homokulturen at bruge penge på sig selv, fordi man ikke har de samme udgifter. Det kræver forståelse for levevis, og den måde to mænd agerer, når der er vold. Den tror jeg er anderledes, end når der er tale om mand-kvinde forhold.

Det er ikke alle interviewpersonerne, der giver udtryk for tilsvarende opfattelser af, at LGBT+-parforhold på netop disse måder adskiller sig fra andre parforhold. Til gengæld er de enige om, at der er behov for en større viden om de forhold, der har betydning for LGBT+-personer, blandt fagprofessionelle, fx om hvad det er for et miljø, som de er del af, og hvad det betyder for håndteringen af det voldelige parforhold:

Min behandler havde været rimelig forstående, men jeg skulle lære meget fra mig i forhold til at forklare om LGTB. Det er fx et lille dating-miljø. Hvis du dater en, og det går galt, så kommer du til at se personen igen og igen.

Der er forskellige indstillinger til, om de fagpersoner, der skal yde støtte til LGBT+-personer i situationer med partnervold, selv skal have LGBT+-baggrund. Nogle af interviewpersonerne foretrækker det, fordi de kan være mere

sikre på, at fagpersonen har forståelse for og indsigt i konteksten omkring deres parforhold, og de erfaringer man har som LGBT+-person.

Det ville være rart, hvis der var en gruppe, der var faciliteret af LGTB-personer. Så man ikke skal forklare alt muligt. For eksempel hvorfor det er nederen, når noget er transfobisk. Man skal sidde og fortælle om, hvordan det er at være transkønnet, samtidig med at man er i gruppeterapi, og det er ikke derfor, jeg er der. Jeg er der, fordi jeg har været i et voldeligt forhold.

Andre af interviewpersonerne mener ikke, at det er en forudsætning for god hjælp. Mia mener eksempelvis ikke, at det er nødvendigt at være queer for at kunne yde god og relevant hjælp, men at det snarere handler om at forstå minoritetsperspektivet. Hun siger:

Det handler om at være vant til at være vant til, at folk ofte behandler en dårligt i den måde, at man bliver talt om og talt til, og at man hele tiden får at vide, at man skal lade være med at være så krænkelssesparat [...] Det er nok noget med, at hvis de slet ikke har nogle erfaringer med andetgørelse og minorisering, så tror jeg ikke, at de fatter det [...] En normkritisk tilgang og måske også lidt kendskab til, hvad det er for nogle former for diskrimination og barrierer, man møder, når man er minoriseret.

Mia pointerer samtidig – som flere andre af interviewpersonerne gør – at selv om baggrundsviden om LGBT+-forhold er en vigtig forudsætning for at få den rette rådgivning og behandling, så er fagpersonens rolle også her at holde fokus på partnervold:

Det, der har været vigtigst for mig at få at vide, var, at det her har ikke noget at gøre med, hvem du er. Det er ikke på grund af, hvordan du er, at du har oplevet det her. Det er ikke, fordi [...] at du er lesbisk. Det er, fordi at du har mødt en person, der er psykisk voldelig, og det kan ske for alle. Det kan også ske for heteroseksuelle. Man er så tilbøjelig til at sidde og tænke over, hvorfor skete det her for mig? Og så sidder man og finder alle de grunde til, hvorfor man selv er skyld i det.

Interviewpersonerne er enige om, at der skal en eller anden form for efteruddannelse til for at ruste de fagprofessionelle uden LGBT+-baggrund til at yde støtte til LGBT+-personer, der er udsat for partnervold. Efteruddannelsen skulle bygge på en normkritisk tilgang og inkludere en indføring i intersektionalitet, kulturelle stereotyper og samfundsstrukturer, der ligger til grund for diskrimination og ulighed.

7.1.3 Fremtidige støttetilbud

Interviewpersonerne efterlyser tilbud, som er målrettet specifikt til LGBT+-personer, og som kan hjælpe både helt unge, voksne og ældre LGBT+-personer, samt LGBT+-personer, der også har anden minoritetsbaggrund, fx etnicitet eller handicap. De vurderer, at det vil give en tryghed i forhold til at opsøge hjælp og have tillid til, at hjælpen er kvalificeret og fordomsfri.

Enkelte pointerer, at der kan være en samfundspædagogisk effekt ved at oprette et målrettet tilbud, fordi det udtrykker en anerkendelse af, at partnervold kan optræde i alle grupper i samfundet – også i LGBT+-parforhold. Laura er af denne opfattelse:

Vi skal kollektivt lære, at volden ikke per definition er noget, mænd begår mod kvinder. Der er også en forestilling om, at vold kun opstår for lave sociallag. Der findes en masse idéer om vold, som ikke stemmer overens med virkeligheden og heller ikke med de formelle definitioner på området. Hvis der var et tilbud specifikt til LGBT+-personer, ville det sende et bredt signal om, at partnervold ikke kun forekommer i heteroseksuelle forhold, og at en voldsmand ligeså vel kan være en kvinde. Det, tror jeg, ville være til gavn for os [LGBT+-personer og heteroseksuelle mænd]. Vi oplever også denne form for vold, men får ikke samme opmærksomhed og tilbud om hjælp, som voldsramte heteroseksuelle kvinder.

Ikke alle interviewpersonerne er konkrete i deres omtale af, hvad et tilbud er og omfatter, men enkelte foreslår et LGBT+-krisecenter⁴. Gruppeforløb udelukkende for LGBT+-personer bliver også nævnt samt landdækkende tilbud om anonym chatrådgivning og telefonrådgivning. Det vil være vigtigt som bruger at kunne få den anonyme rådgivning fra en person, der sidder et andet sted i landet, fordi LGBT+-miljøet er lille, og man ellers kan risikere at møde en rådgiver, som man kender.

Der er forskellige andre forslag til den praktiske organisering af målrettede tilbud med fokus på partnervold. Ideelt set skal det være tilgængeligt for alle uanset økonomisk råderum. Man skal kunne få hjælp på det rette tidspunkt, hvilket ofte vil sige, når man er alene og uden for partnerens evt. kontrol. Flere understreger, at der på et LGBT+-krisecenter vil være et særligt behov for eneværelser, fordi beboerne vil komme med forskellige erfaringer med partnervold, og det vil være svært at finde en personsammensætning på evt. delværelser, som tager hensyn til alle. Den forkerte sammensætning kan skabe

---

⁴ RED+ krisecenter for minoritetsetniske LGBT+ unge er under etablering og åbner efter planen i foråret 2022. Oprettelsen og driften af krisecentret er støttet af Styrelsen for International Rekruttering og Integration i perioden 2021-2024. Et sådant center er målrettet en særlig gruppe LGBT+-personer, og er dermed ikke relevant for alle, men illustrerer, at der er en udvikling i gang på området.

angst og utryghed. Endelig er det en anbefaling, at der bør oprettes LGBT+-krisecentre i alle de større byer eller alternativt reserveres et afsnit til LGBT+-personer i eksisterende tilbud.

7.2 Fagprofessionelles perspektiver

I dette afsnit beskrives perspektiverne fra tre fagprofessionelle, der på forskellig vis har eller kan have kontakt med LGBT+-personer, som er udsat for partnervold. Det er dermed ikke en systematisk afdækning af de fagprofessionelles perspektiv, men en sondering af det terræn, som LGBT+-personer skal navigere i. De fagprofessionelle repræsenterer to krisecentre – et center, som er for alle køn, og et, som er for mænd, samt et terapeutisk tilbud, som er målrettet personer, der bryder med normer for køn, krop og seksualitet.

Der er enighed om, at der kun findes få tilbud, som har fokus på LGBT+-personer, og at der mangler viden blandt fagprofessionelle om, hvordan man bedst tilbyder hjælp i situationer med partnervold. På de to krisecentre møder de fagprofessionelle forholdsvis få personer med LGBT+-baggrund, men begge de to fagprofessionelle har enkelte erfaringer med at yde hjælp til henholdsvis homoseksuelle og transpersoner. Disse personer har modtaget hjælp på linje med andre, der er indskrevet på krisecentret, og der blev ikke tilbudt differentieret støtte. Der er heller ikke umiddelbart planer om et oprette særlige forløb for LGBT+-personer, fordi de ikke ser behovet for et andet tilbud, end det der allerede er etableret:

Der er ingen forskel på LGBT+-personer, når de kommer hos os. De er lige så ramte og skamfulde. Det er fuldstændig de samme ting. Samme mekanismer. Det er også den samme indsats, vi giver (Fagprofessionel fra krisecenter).

Begge fagprofessionelle fra krisecentrene fremhæver, at partnervold har bestemte udtryk, mekanismer og konsekvenser uanset køn og seksuel orientering, og at opgaven på krisecentre er at bistå de indskrevne personer med at håndtere og komme sig over volden fra deres partner. Det er både deres mandat, og det, som medarbejderne er uddannet til. De to fagprofessionelle illustrerer netop den problematik, som interviewpersonerne i denne undersøgelse identificerer – at der mangler viden om og forståelse for LGBT+-personers forhold, herunder intersektionalitet på de tilgængelige tilbud. Deres erfaringer viser netop, hvor meget det ofte kræver at modtage hjælp fra fagprofessionelle uden LGBT+-kompetencer – at man skal forklare sig, argumentere mod kulturelle stereotyper om partnervold, at man skal kæmpe for at blive taget alvorligt på et tidspunkt, hvor man samtidig er desperat og sårbar.

Begge de to fagprofessionelle anerkender dog, at der kan være særlige forhold, der skal tages hensyn til omkring LGBT+-personer. En af de to krisecenteransatte ønsker mere viden om LGBT+-personer for at kunne tilbyde den bedst mulige støtte. Øget viden blandt medarbejderne kan bidrage til at "sætte rummet", sådan at LGBT+-personer træder ind i et trygt miljø, hvor de ikke behøver forklare sig og uddanne de fagprofessionelle. De to ansatte er opmærksomme på, at der findes fordomme og diskrimination, som kan have indflydelse på både fagprofessionelle og de personer, der er indskrevet på krisecentret. De mener, at hvis der er skabt et rummeligt miljø på krisecentrene med forståelse for, at alle kan udsættes for partnervold, så er det muligt at tilgodese alles behov. De anerkender dog, at når krisecentrene følger en binær kønsopdeling, kan der være en udfordring i at finde det rette tilbud til eksempelvis transpersoner eller nonbinære personer, som kan føle sig udsatte eller misforståede, hvis de bliver placeret efter det køn, de blev tildelt ved fødslen. Den tredje fagprofessionelle har omfattende terapeutisk erfaring med LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, og understøtter i høj grad interviewpersonernes pointer. Vedkommende påpeger også, at der mangler fagprofessionelle, som har specialiserede LGBT+-kompetencer og mener samtidig, at et målrettet LGBT+-tilbud kan give voldsramte personer en tryghed ved at komme i et miljø, hvor de bliver taget alvorligt og møder andre, der har indsigt i og forståelse for den virkelighed, de står i. Det kan betyde, at der vil være færre barrierer for at søge hjælp. Den fagprofessionelle peger endvidere på, at medarbejdere, der ikke har viden om LGBT+-forhold, kan bære på og udtrykke fordomme, der kan virke afvisende eller endog re-traumatiserende for LGBT+-personer, der er udsat for partnervold. Det gælder på krisecentre, men også blandt eksempelvis læger og socialrådgivere. Den fagprofessionelle peger på følgende eksempler på problematikker, som alle fagprofessionelle skal have øje for:

- Normbrud skaber magtdynamikker i parforholdet, hvor den person, der er tættest på normen, har en slags moralsk fordel. Dette kan gøre det sværere for den anden part at gøre modstand mod partnerens udøvelse af vold og søge hjælp. Dette opleves blandt personer, der er biseksuelle.
- Intersektionalitet skaber yderligere sårbarhed hos den voldsramte både i forholdet til partneren og i forhold til at søge og få relevant hjælp. Det kræver mere og bredere viden om minoritetsforhold hos fagprofessionelle.
- LGBT+-personer kan selv integrere kulturelle stereotyper om køn, seksualitet og vold. Dette kan medføre, at de føler skyld over at være udsat for partnervold eller har vanskeligt ved at identificere konkrete krænkelser som vold. Det kan være en barriere for at søge hjælp, men også en nøgle for de fagprofessionelle i forhold til at yde hjælp.
- Der kan være en øget risiko for vold i overgangsfaser – på de tidspunkter, hvor den enkelte er i gang med at søge sit køn og sin seksualitet. Dette kan skabe usikkerhed og sårbarhed hos personen selv men også hos en evt. partner, som ønsker at bevare forholdet i en anden form.

De fagprofessionelles perspektiv udtrykker forskellige forståelser af, hvad der er behov for, for at yde hjælp til partnervoldsudsatte LGBT+-personer. De illustrerer samtidig, hvordan indgående viden om LGBT+-forhold giver en nuanceret tilgang, der giver bedre forudsætninger for at håndtere forskelle i kønsidentitet og seksuel orientering, intersektionalitetsforhold og minoritetsstress.

7.3 Opsamling

Hos interviewpersonerne er der et ønske om bedre oplysning dels om partnervold og dels om støttetilbud. Interviewpersonerne og de fagprofessionelle er samtidigt enige om, at der er for få tilbud, som kan benyttes af LGBT+-personer, der er eller har været udsat for partnervold. Det gælder både krisecentre, rådgivningstilbud og psykologbehandling. Især interviewpersonerne efterspørger målrettede tilbud ud fra en antagelse om, at det vil skabe trygge forhold uden fordomme eller krav om forklaringer, og at det vil anspore flere voldsramte til at søge hjælp. Dette bakkes op af den fagprofessionelle, der har mest erfaring med målgruppen. Alternativet er en opkvalificering af medarbejdernes kompetencer og viden om LGBT+-forhold på de generelle tilbud, der er tilgængelige for personer udsat for partnervold. Krisecentre er dog ofte kønsbinære, hvilket udelader transpersoner og personer, der ikke identificerer sig som mand eller kvinde. Der er også behov for mere viden blandt andre fagpersoner, såsom læger, socialrådgivere og politiet.

8 Konklusion

Formålet med undersøgelsen er at undersøge LGBT+-personers oplevelser og erfaringer med partnervold. Den har fokus på at belyse de forhold og udfordringer, der gør sig gældende for LGBT+-personer, der oplever partnervold, samt deres erfaringer med og ønsker til støttetilbud for LGBT+-personer, der udsættes for partnervold. Undersøgelsen tager udgangspunkt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilke gennemgående karakteristika og følgevirkninger knytter sig til den partnervold, som målgruppen har været udsat for?
2. Hvor har interviewpersonerne søgt hjælp til at håndtere partnervold, og var denne hjælp relevant for dem?
3. Hvad skal et tilbud til LGBT+-personer tilbyde for at være relevant for målgruppen?

De følgende afsnit samler op på de tre forskningsspørgsmål.

Karakteristika ved partnervold i LGBT+-forhold

Gennemgangen af den inkluderede litteratur peger på, at der er en øget forekomst af partnervold i LGBT+-forhold sammenlignet med heteroseksuelle parforhold blandt ciskønnede personer, og at især transpersoner er udsatte. Der er samtidig mange lighedspunkter mellem den partnervold, som interviewpersonerne i denne undersøgelse har været ude for, og den partnervold som findes i andre former for parforhold. Udviklingen er den samme – den gradvise eskalering, overgangen fra mildere til mere alvorlige former for vold, den psykiske vold, der bliver til fysisk vold. Det viser sig også i denne undersøgelse såvel som i den inkluderede litteratur, at bruddet med partneren typisk sker, når volden har antaget en karakter, der er så alvorlig, at det bliver ubærligt for den voldsudsatte – dvs. fysisk og mental påvirkning og frygt for egen sikkerhed. For de fleste af interviewpersonerne stopper volden fra partneren på dette tidspunkt, men enkelte oplever, at en negativ kontakt fortsætter i noget tid efter bruddet. Også med hensyn til følgevirkningerne efter bruddet med den voldelige partner ligner disse forløb andre voldsramtes – især fortæller de om psykiske følgevirkninger med angst, utryghed, nedtrykthed mv., relationelle bivirkninger, som fx mistillid og isolation og i nogle tilfælde økonomiske følger på grund af gæld.

Der, hvor oplevelserne med partnervold har en særlig karakter, er der, hvor kønsidentitet og seksuel orientering får betydning. Partnervold kan eksempelvis finde sted på tidspunkter i livet, ofte i ungdommen, hvor den voldsramte befinder sig i en overgangsfase og er usikker på sit køn eller sin seksualitet. Dette er sket for flere af deltagerne. Her kan volden fra partneren have fokus på køn og seksualitet og den usikkerhed, som kendetegner transitionen. I litteraturen peges der specifikt på trusler om outing som en specifik form for partnervold i LGBT+-parforhold, men dette nævnes ikke af interviewpersonerne i denne undersøgelse.

Interviewmaterialet indikerer, at partnervold også kan være sværere at genkende som følge af kulturelle stereotyper, som former en bestemt forståelse af voldsudøvere og volds ofre – fx at kvinder ikke udøver fysisk og farlig vold, at mænd ikke kan være ofre for partnervold, eller at man som LGBT+-person enten skal være glad for overhovedet at have fundet en partner eller har en forpligtelse til at skjule dysfunktion i parforholdet for ikke at puste til fordomme om LGBT+-parforhold. Dette resultat genfindes i litteraturgennemgangen, hvor det også påpeges, at disse kulturelle stereotyper kan bidrage til følelser af skam og skyld hos voldsudsatte og afholde dem fra at søge hjælp.

Endelig er der enkelte af interviewpersonerne, der nævner intersektionalitet som en særlig udfordring, dvs. at flere samtidige minoritetsforhold hos den person, der udsættes for vold, kan forstærke oplevelser af udsathed, diskrimination og marginalisering og gøre det vanskeligt at søge hjælp. Litteraturgennemgangen peger på, at sammenfaldet af flere minoritetsidentiteter øger risikoen for at blive udsat for partnervold.

Erfaringer med hjælp til at håndtere partnervold

Det er en gennemgående erfaring hos interviewpersonerne, at de har svært ved at udpege relevante støttetilbud, hvor de føler sig trygge ved at henvende sig med partnervoldsproblematikken og har tillid til, at de vil blive hjulpet på en relevant og respektfuld måde. Dels er der stort set ingen tilbud, som har særlige indsatser målrettet LGBT+-personer, hvilket kan betyde, at særlige problemer omkring partnervold eller dens voldsudsatte persons historie og baggrund overses. Dels er eksisterende tilbud mestendels kønsbinære og primært målrettet ciskvinder i heteroseksuelle parforhold. Det betyder, at mænd, personer, der har oplevet vold i samkønnede parforhold, transpersoner samt nonbinære personer kan føle, at de ikke passer ind. Samtidig skaber generelle erfaringer med manglende forståelse for og viden om LGBT+-spørgsmål hos omverdenen, en negativ forventning til de fagprofessionelle hos interviewpersonerne. Dette er ikke kun tilfældet i en dansk kontekst. Den inkluderede litte-

ratur peger også på et fravær af relevante tilbud i nogle andre lande, og dokumenterer, at frygt for homo- og transfobi er en barriere for at søge hjælp for partnervoldsudsatte LGBT+-personer.

De af interviewpersonerne, der har erfaring med forskellige støttetilbud til partnervoldsudsatte, har da også mødt forskellige udfordringer i kontakten med fagprofessionelle og fra andre deltagere. Udfordringen, som bunder i kulturelle stereotyper om vold og køn, manglende anerkendelse af partnervolden, at blive fejkønnet, at måtte gøre en indsats for at "uddanne" de fagprofessionelle. Interviewpersonerne har således oplevet, at deres erfaringer med partnervold ikke tages alvorligt – netop fordi de er LGBT+-personer. En af de primære udfordringer med eksisterende støttetilbud handler netop om de fagprofessionelles tilgang til LGBT+-personer, hvilket også er en gennemgående pointe i den udvalgte litteratur, som også peger på, at fagpersoner gerne vil forbedre deres tilbud til LGBT+-personer, men mangler viden og færdigheder til at løfte opgaven. Dette stemmer overens med interviewene med de fagprofessionelle, som er blevet interviewet til denne undersøgelse.

Støttetilbud målrettet LGBT+-personer

Både den udvalgte litteratur og resultaterne af denne undersøgelse peger på, at der findes for få tilbud, hvor LGBT+-personer, der er eller har været udsat for partnervold, kan få den hjælp, som de oplever at have behov for. Interviewpersonerne efterspørger tilbud, hvor der er forståelse for og viden om deres LGBT+-baggrund, men hvor der samtidig er fokus på at afhjælpe det problem, som de henvender sig med – nemlig partnervolden. Nogle ønsker målrettede støttetilbud til LGBT+-personer, mens andre efterspørger en opkvalificering af fagprofessionelle på eksisterende ambulante tilbud, krisecentre mv., der hjælper personer, der er udsat for partnervold. Dette bakkes også op af den fagprofessionelle, der har mest erfaring med målgruppen.

Flere af de inkluderede studier anbefaler, at uddannelse af fagprofessionelle blandt andet skal fokusere på, hvordan man bør møde LGBT+-personer, der har været udsat for partnervold, hvordan man spørger til kønsidentitet og seksual orientering, hvordan man afkoder tegn på partnervold, håndtering af sikkerhed omkring støttetilbud, samt anvendelse af et inkluderende sprogbrug om køn og seksualitet. Der er også behov for mere viden blandt andre fagpersoner, såsom læger, socialrådgivere og politiet.

En indsats, der skal opkvalificere fagprofessionelle i enten eksisterende eller nye LGBT+-støttetilbud, bør have fokus på at afvikle kulturelle stereotyper om køn, seksualitet og partnervold, der bl.a. etablerer fastlåste positioner som henholdsvis voldsudøver og voldsoffer og usynliggør partnervold, der ikke

passer ind i stereotypen. Den bør samtidig give de fagprofessionelle indsigt i og forudsætninger for at forstå, hvad det vil sige at være LGBT+-person, herunder erfaringer med at springe ud eller transitionere, at møde diskrimination som følge af kønsidentitet eller seksuel orientering, intersektionalitet i forhold til andre minoritetsforhold. Denne viden er en forudsætning for at skabe målrettede tilbud og et trygt rum, hvor LGBT+-personer kan få hjælp til at håndtere det konkrete problem – at de er udsat for vold i deres parforhold – uden at skulle forklare eller forsvare deres LGBT+-identitet.

Afrunding

Den partnervold, som LGBT+-personerne i denne undersøgelse udsættes for, ligner i store træk partnervold i andre parforhold, og undersøgelsen peger således på, at selve voldshandlingerne ikke nødvendigvis ændrer karakter, blot fordi voldsudsat og voldsudøver tilhører LGBT+-miljøer. Samtidig betyder forventninger og erfaringer med fordomme og diskrimination knyttet til kønsidentitet og seksuel orientering og evt. andre minoritetsforhold, at det kan være svært at opsøge hjælp til at bryde med den voldelige partner og bearbejde erfaringerne med vold. Kulturelle stereotyper om køn og vold, støttetilbud, som ofte har fokus på voldsramte kvinder i heteroseksuelle forhold, samt manglende viden om LGBT+-forhold hos fagpersoner viser sig som væsentlige udfordringer i LGBT+-personers kontakt med tilgængelige støttetilbud. Dette betyder, at den hjælp, de kan få, risikerer at forværre den sårbarhed, som voldsudsatte personer oplever. Der er derfor behov for en indsats, der styrker de etablerede tilbud gennem en opkvalificering af relevante fagprofessionelle eller oprettelse af særlige støttetilbud, hvor LGBT+-personer mødes med forståelse og indsigt, og som kan varetage deres specifikke behov, når de udsættes for partnervold.

Litteratur

- (1) Ottosen M, Østergaard SV. Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning. København: VIVE. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd; 2018.
- (2) Frisch M, Moseholm E, Andersson M, Andresen JB, Graugaard C. Sex i Danmark - Nøgletal fra projekt SEXUS 2017-2018. København & Aalborg: Statens Serum Institut & Aalborg Universitet; 2019.
- (3) Stiles-Shields C, Carroll RA. Same-sex domestic violence: Prevalence, unique aspects, and clinical implications. *Journal of Sex & Marital Therapy* 2015;41(6):636-648.
- (4) LGBT+ Danmark. Ordbog. 2021; Available at: <https://lgbt.dk/ordbog>. Accessed 6. dec., 2021.
- (5) Socialstyrelsen. Viden om vold i nære relationer. 2018; Available at: <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/viden-om-vold>. Accessed 6. dec., 2021.
- (6) Danner. Vold mod kvinder. Available at: <https://danner.dk/vold-mod-kvinder>. Accessed 6. dec., 2021.
- (7) Jensen JJ, Nielsen NH, Winther M, Lindell J. Under radaren - vold mod mænd i nære relationer. [U.st.]: Mandecentret; 2020.
- (8) Lev uden Vold. Viden om vold. Available at: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/>. Accessed 6. dec., 2021.
- (9) Crenshaw K. Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color (1994). In: Bergen RK, Edleson JL, Renzetti CM, editors. *Violence against women: Classic papers New Zealand*: Pearson Education; 2005. p. 282-313.
- (10) Ali PA, Dhingra K, McGarry J. A literature review of intimate partner violence and its classifications. *Aggression and violent behavior* 2016;31:16-25.
- (11) Graugaard C, Giraldi A, Frisch M, Falgaard Eplov L, Davidsen M. Self-reported sexual and psychosocial health among non-heterosexual Danes. *Scandinavian Journal of Public Health* 2015;43(3):309-314.
- (12) Brown TNT, Herman JL. *Intimate Partner Violence and Sexual Abuse among LGBT People: A review of existing research*. Los Angeles, CA: The Williams Institute; 2015.
- (13) Messinger AM. Invisible victims: Same-sex IPV in the national violence against women survey. *Journal of Interpersonal Violence* 2011;26(11):2228-2243.

- (14) Rollè L, Giardina G, Caldarera AM, Gerino E, Brustia P. When intimate partner violence meets same sex couples: A review of same sex intimate partner violence. *Frontiers in Psychology* 2018;9:Art. 1506.
- (15) Johansen KHB, Frederiksen MN, Simonsen L. Nordisk viden om partner-vold mod mænd – et litteraturstudie. København: Lev Uden Vold; 2021.
- (16) Callan A, Corbally M, McElvaney R. A scoping review of intimate partner violence as it relates to the experiences of gay and bisexual men. *Trauma, Violence, & Abuse* 2021;22(2):233-248.
- (17) Peitzmeier SM, Malik M, Kattari SK, Marrow E, Stephenson R, Agénor M, et al. Intimate partner violence in transgender populations: Systematic review and meta-analysis of prevalence and correlates. *American Journal of Public Health* 2020;110(9):e1-e14.
- (18) Ard KL, Makadon HJ. Addressing Intimate Partner Violence in Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Patients. *Society of General Internal Medicine* 2011;26(8):930-933.
- (19) Messinger AM, Guadalupe-Díaz XL. 1. The Intersection of Transphobia, Human Rights, and Transgender Intimate Partner Violence. *Transgender Intimate Partner Violence: New York University Press*; 2020. p. 1-34.
- (20) Decker M, Littleton HL, Edwards KM. An Updated Review of the Literature on LGBTQ+ Intimate Partner Violence. *Current Sexual Health Reports* 2018;10:265-272.
- (21) Laskey P, Bates EA, Taylor JC. A systematic literature review of intimate partner violence victimisation: An inclusive review across gender and sexuality. *Aggression and Violent Behavior* 2019;47:1-11.
- (22) Longobardi C, Badenes-Ribera L. Intimate partner violence in same-sex relationships and the role of sexual minority stressors: A systematic review of the past 10 years. *Journal of Child and Family Studies* 2017;26(8):2039-2049.
- (23) Walters ML, Lippy C. Intimate partner violence in LGBT communities. *The Wiley Handbook on the Psychology of Violence* West Sussex, UK: Wiley Blackwell 2016. p. 695-714.
- (24) Ford CL, Slavin T, Hilton KL, Holt SL. Intimate Partner Violence Prevention Services and Resources in Los Angeles: Issues, Needs, and Challenges for Assisting Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Clients. *Health Promotion Practice* 2013;14(6):841-849.
- (25) Kimmes JG, Mallory AB, Spencer C, Beck AR, Cafferky B, Stith SM. A Meta-Analysis of Risk Markers for Intimate Partner Violence in Same-Sex Relationships. *Trauma, violence and abuse* 2019;20(3):374-384.
- (26) Finneran C, Stephenson R. Intimate partner violence among men who have sex with men: A systematic review. *Trauma, violence and abuse* 2013;14(2):168-185.

- (27) Badenes-Ribera L, Sanchez-Meca J, Longobardi C. The Relationship Between Internalized Homophobia and Intimate Partner Violence in Same-Sex Relationships: A Meta-Analysis. *Trauma, violence and abuse* 2019;20(3):331-343.
- (28) Bermea AM, van Eeden-Moorefield B, Khaw L. A systematic review of research on intimate partner violence among bisexual women. *Journal of Bisexuality* 2018;18(4):399-424.
- (29) Parent MC, DeBlaere C, Moradi B. Approaches to research on intersectionality: Perspectives on gender, LGBT, and racial/ethnic identities. *Sex roles* 2013;68(11):639-645.
- (30) Subirana-Malaret M, Gahagan J, Parker R. Intersectionality and sex and gender-based analyses as promising approaches in addressing intimate partner violence treatment programs among LGBT couples: A scoping review. *Cogent Social Sciences* 2019;5(1):Art. 1644982.
- (31) Irwin J. (Dis)counted stories: Domestic violence and lesbians. *Qualitative Social Work* 2008;7(2):199-215.
- (32) Whitehead J. Service navigation experiences of lesbian, gay, bisexual, trans, and queer (LGBTQ+) adults who have been exposed to intimate partner abuse. An Independent Study Project. Montreal: The School of Social Work, McGill University; 2019.
- (33) Johansen KHB, Frederiksen MN, Simonsen L. Mænd udsat for partnervold – et pilotstudie blandt danske praktikere med perspektiver fra skandinavisk forskning og praksis. København: Lev Uden Vold; 2021.
- (34) Guadalupe-Diaz XL, Jasinski J. “I wasn’t a priority, I wasn’t a victim”: Challenges in help seeking for transgender survivors of intimate partner violence. *Violence Against Women* 2017;23(6):772-792.
- (35) Oliffe JL, Han C, Maria ES, Lohan M, Howard T, Stewart DE, et al. Gay men and intimate partner violence: A gender analysis. *Sociology of Health & Illness* 2014;36(4):564-579.
- (36) Buller AM, Devries KM, Howard LM, Bacchus LJ. Associations between intimate partner violence and health among men who have sex with men: a systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine* 2014;11(3):e1001609.
- (37) LGBT+ Danmark. Sundhed og trivsel. Available at: <https://lgbt.dk/sundhed-og-trivsel/>. Accessed 5. jan., 2022.
- (38) Donne MD, DeLuca J, Pleskach P, Bromson C, Mosley MP, Perez ET, et al. Barriers to and facilitators of help-seeking behavior among men who experience sexual violence. *American Journal of Men’s Health* 2018;12(2):189-201.
- (39) Everhart A, Hunnicutt G. Perceptions of informal and formal coping strategies for intimate partner violence among gay and bisexual men. *American Journal of Men’s Health* 2018;12(2):302-312.

(40) Walters ML. Straighten up and act like a lady: A qualitative study of lesbian survivors of intimate partner violence. *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 2011;23(2):250-270.

(41) Ovesen N. Intimate Partner Violence and Help-Seeking in Lesbian and Queer Relationships: Challenging Recognition (Uppsala Interdisciplinary Gender Studies; 1). Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis; 2021.

(42) Egede SJ, Fouchard J, Graugaard C. Danske LGBT-personers møde med almen praksis: udfordringer og muligheder. Aalborg: Aalborg Universitet; 2019.

(43) Badenes-Ribera L, Bonilla-Campos A, Frias-Navarro D, Pons-Salvador G, Monterde-I-Bort H. Intimate Partner Violence in Self-Identified Lesbians: A systematic Review of Its Prevalence and Correlates. *Trauma, violence and abuse* 2016;17(3):284-297.

(44) Olsen H. Kvalitative analysestrategier og kvalitetssikring. Tværgående tendenser i engelsksproget og skandinavisk kvalitativ metodelitteratur sammenholdt med Steinar Kvaales InterView. *Nyhedsbrev. Center for Kvalitativ Metodeudvikling* 2001(31):3-26.

Bilag 1 Data og metode

VIVEs undersøgelse af erfaringer med partnervold og støttetilbud blandt LGBT-personer trækker på tre datakilder. VIVE har 1) gennemgået udvalgt litteratur om emnet, 2) gennemført i alt 11 kvalitative interview med personer, der har oplevet partnervold, samt 3) gennemført 3 interview med fagpersoner, der på forskellig vis beskæftiger sig med støtte til ofre for partnervold. I det følgende beskrives undersøgelsens datagrundlag og undersøgelsesdesign.

Litteraturgennemgang

Første del af opgaveløsningen består i en gennemgang af litteratur om LGBT+-personer, der udsættes for partnervold. Litteraturgennemgangen identificerer og beskriver fund fra relevante offentliggjorte rapporter og publikationer fra videnskabelige tidsskrifter. Formålet er ikke at gennemføre en systematisk litteraturoversigt, men at gennemgå relevant litteratur omhandlende LGBT-personer, der udsættes for partnervold, og den potentielt særlige støtte og hjælp, de benytter sig af og har brug for.

Litteraturgennemgangen er gennemført ved en søgning i databasen Knowsy. Knowsy er en samling af systematiske reviews, scoping reviews og evidence maps, der omhandler LGBT+-personer. Via en omfattende søgestrategi indhentes Knowsy-databasen litteratur fra de fire store sundhedsdatabaser: PubMed, CINAHL, Embase, and PsycINFO. Der er endvidere foretaget en manuel søgning i relevante danske analyseinstitutters publikationslister.

Inklusionskriterierne var:

- Skal omhandle partnervold
- Skal omhandle LGBT+-personer
- Skal omhandle et af følgende temaer: 1) Oplevelser med partnervold, 2) Følgeeffekter af partnervold, 3) Dynamikker, der skaber udsathed i forhold til partnervold og håndteringen af partnervold, 4) Erfaringer med at opsøge hjælp samt støttetilbud, 5) Behov for og ønsker til støttetilbud
- Litteratur fra 2010 og frem⁵
- Litteratur fra vestlige lande

---

⁵ Der er inkluderet to studier fra 2007 og 2008, som blev anbefalet af den forsker på McGill University, som er ansvarlig for Knowsy-databasen.

- Primært litteraturreviews for at skabe et overblik over tværgående temaer. Originalstudier kan inkluderes, hvis de præsenterer resultater, der vurderes at være særligt relevante for denne undersøgelse.

Der er inkluderet 37 publikationer fra søgningen. Gennemgangen af publikationerne har bidraget til at udvikle interviewguiden til de kvalitative interviews med LGBT+-personer og fagpersoner, og den informerer den tematiske analyse og undersøgelsens resultater i konklusionen.

Kvalitative interviews med LGBT+-personer udsat for partnervold

Rekrutteringsproces

Den målgruppe, vi har interviewet i denne undersøgelse, er bredt defineret som personer, der identificerer sig som LGBT+-personer, og som har været udsat for partnervold.

De 11 personer, som har deltaget i undersøgelsen, er blevet rekrutteret ad forskellige veje. Undersøgelsens interviewdeltagere er rekrutteret med hjælp fra civilsamfundsorganisationerne LGBT+ Danmark og Sabaah. LGBT+ Danmark er Danmarks største og ældste politiske forening for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner og alle andre, der bryder med normer for køn og seksualitet. Sabaah er en forening, der arbejder for at forbedre forholdene for LGBT+-personer (blandt andre homo- og biseksuelle og transkønnede) med minoritetsetnisk baggrund. Begge foreninger er inkluderet i rekrutteringen, fordi de har medlemmer, der ville være relevante for undersøgelsen.

De to foreninger har annonceret efter interviewpersoner ved deling på sociale medier og i enkelte tilfælde ved personlig kontakt med deres medlemmer. I opslaget fremgik det, at VIVE søgte LGBT-personer, der har været eller er udsat for vold af en partner, kæreste og/eller ægtefælle – og som havde lyst til at lade sig interviewe om deres erfaringer og perspektiver på den vold, de var/havde været udsat for, samt på tilgængelige støttetilbud. De fleste af deltagerne henvendte sig på baggrund af opslaget. Enkelte af interviewpersonerne har ikke set opslaget, men har henvendt sig på opfordring af bekendte, som har set det på de sociale medier, herunder lukkede Facebook-grupper.

Det var planlagt at inkludere 15 interviewpersoner, men trods gentagne opslag var der kun 11 personer, der henvendte sig. Dette kan skyldes betænkeligheder ved at dele en ofte følsom, personlig historie, hvilket også har indgået i overvejelserne hos flere af interviewpersonerne. Det betød, at alle de personer, der har henvendt sig til VIVE i forbindelse med undersøgelsen, er blevet inviteret til at deltage. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse af, hvem vi har rekrutteret til undersøgelsen.

Præsentation af interviewpersoner

Fælles for de personer, vi har interviewet til undersøgelsen, er, at de alle har forladt det voldelige forhold. For nogle få ligger det voldelige parforhold kun få dage eller uger tilbage, mens det for andre er foregået for nogle år siden. En enkelt var i et voldeligt forhold for flere årtier siden. Interviewpersonernes alder spænder fra 23 til 67 år og med en aldersmedian på 36 år. De var alle myndige i den periode, hvor de er blevet udsat for vold af en partner. Dog gælder det, at flere af interviewpersonerne var "unge voksne", da de blev udsat for volden (se også Ovesen 2021 for et tilsvarende forhold). De har dermed været ved at etablere sig i en voksentilværelse med egen bolig, studieliv og (mere eller mindre) faste parholdforhold. Flere af interviewpersonerne havde begrænset parforholdserfaring forud for det voldelige parforhold

I tillæg hertil har nogle af interviewpersonerne flere erfaringer med vold. Nogle har mere end ét voldeligt parforhold bag sig, mens andre fortæller, at der var vold i deres opvækst. Det kan være oplevelser relateret til misbrug og/eller psykisk sygdom hos forældre eller andre omsorgspersoner, at have været vidne til, at ens forælder er blevet udsat for vold af en partner, eller selv at være blevet udsat for vold af en forælders partner i løbet af sin opvækst. Enkelte af interviewpersonerne tilhører andre minoritetsgrupper, som fx etniske eller religiøse minoriteter, eller grupper, der lever med fysiske eller psykiske handicap.

Der er endvidere stor variation blandt undersøgelsens interviewpersoner, hvad angår kønsidentitet og seksuel orientering. Interviewpersonerne er fælles om at identificere sig som LGBT+-personer. Vi følger LGBT+ Danmarks definition: LGBT+ er en betegnelse, som dækker over personer, der bryder med normerne for køn og/eller seksualitet og/eller romantisk tiltrækning. Bogstaverne står for L: lesbisk/lesbisk, G: gay/bøsse el. homoseksuel, B: bisexual/biseksuel, T: transgender/transkønnet og + står for de andre måder, hvorpå man kan have en anden seksualitet eller romantisk orientering end heteroseksuelle og/eller en anden kønsidentitet end ciskønnet, som ikke er omfattet af bogstaverne i LGBT (4).

Se en oversigt over interviewpersonerne i tabellen nedenfor.

Oversigt over interviewpersoner

Navn	Køns-identitet	Pronomener	Seksuel orientering	Volds-type(r)	Erfaringer med støtte
Mia	Ciskvinde/ genderqueer	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Seksualiseret Økonomisk	Ambulant rådgivning og psykolog
Fie	Ciskvinde	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk	Psykolog og krisecenter
Laura	Ciskvinde	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog og gruppeforløb for kvinder
Dorte	Nonbinær	Hun/hende/hendes	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk	Ambulant rådgivning
Gerd	Nonbinær	De/dem/deres	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk Fysisk	Psykolog
Kim	Nonbinær/ genderqueer	De/dem/deres	Panseksuel*	Psykisk Fysisk	Psykolog
Björk	Nonbinær	De/dem/deres	Lesbisk/ homoseksuel	Psykisk vold Fysisk vold	Psykolog og gruppeforløb for kvinder
Peter	Cismand	Han/ham/hans	Bøsse/homoseksuel	Psykisk Fysisk Økonomisk Materiel	Psykolog
Samir	Cismand	Han/ham/hans	Biseksuel*	Psykisk Fysisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog
Jakob	Transmand	Han/ham/hans	Biseksuel*	Psykisk Fysisk Seksualiseret	Psykolog, terapigruppe for mænd
Sigge	Transmand	Hen/hem/hens	Biseksuel/ panseksuel*	Psykisk Seksualiseret Økonomisk	Psykolog

Anm.: Alle navne er alias. De interviewpersoner, der bruger pronomenerne hen eller de, er blevet tildelt et kønsneutralt navn.

Kilde: VIVE

I kolonnerne 'Kønsidentitet' og 'Seksuel orientering' er oplysningerne i oversigten *nuværende* kønsidentitet samt *nuværende* seksuelle orientering. Det indebærer, at nogle af interviewpersonerne har haft en anden kønsidentitet og/eller seksuel orientering på det tidspunkt, hvor de blev udsat for partnervold eller var i en transitionsproces. Der er en overvægt af personer, der identificerer sig som lesbiske. Dette kan have haft betydning for de mønstre, som viser sig på tværs af materialet. På grund af det begrænsede materiale og de relativt overensstemmende erfaringer blandt interviewpersonerne – variationen i gruppen taget i betragtning – så har det ikke været muligt at udpege specifikke resultater, som udtrykker et særligt lesbisk perspektiv.

I kolonnen 'Erfaringer med støtte' er der tale om støtte i bred forstand og ikke nødvendigvis støtte, der har særligt fokus på partnervold. Oplysningerne i kolonnen er dermed *ikke* et udtryk for, at de fleste interviewpersoner har opsøgt støtte hos fx et ambulante rådgivningstilbud om vold eller et krisecenter i forbindelse med, at de har været udsat for vold. I stedet har mange af interviewpersonerne gjort brug af fx psykologstøtte eller rådgivning, som har en mere almen karakter til at få hjælp til at bearbejde følgerne af den partnervold, de har været udsat for.

Gennemførelse af interviews

Interviewene med partnervoldsofrene er blevet foretaget i perioden september-oktober 2021. Da der i denne periode ikke var gældende retningslinjer for covid-19, lod vi det være op til interviewpersonerne at bestemme, hvorvidt de ønskede at lade sig interviewe fysisk eller telefonisk/online. I overensstemmelse med interviewpersonernes ønsker gennemførte vi 5 fysiske interviews på en lokation udvalgt af interviewpersonerne og 6 telefoniske/online interviews.

Interviewene fulgte en semistruktureret interviewguide, som fulgte en "tragtmodel". Interviewet startede således med nogle åbne spørgsmål, der gav interviewpersonen plads til at tale om det, som vedkommende fandt afgørende for at belyse sine oplevelser med partnervold og støttetilbud. Dernæst stillede vi spørgsmål til de 7 temaer, som interviewguiden var bygget op omkring. Interviewguiden indeholdt følgende temaer: Oplevelser med partnervold, sociale relationer, vejen ud af det voldelige forhold, konsekvenser af partnervold, sociale tilbud, støttebehov, behov og gode råd til andre LGBT+-personer. De spørgsmål, der knytter sig til temaerne, var informeret af centrale pointer fra litteraturgennemgangen om LGBT+-personer og partnervold.

Alle de interviewpersoner, som lod sig interviewe fysisk, pointerede, at de ikke ville have kunnet gennemføre et fysisk interview omkring emnet, hvis de ikke havde fået hjælp til at bearbejde følgevirkningerne af partnervolden, og at de

blandt andet benyttede interviewet til at genvinde noget af den kontrol (herunder fortællingen om eget liv), som de havde oplevet af miste i den periode, hvor de befandt sig i det voldelige parforhold.

De interviews, der foregik online/telefoniske interviews, var velegnede til de interviewpersoner, som af forskellige årsager ikke ønskede eller havde mulighed for at mødes for at lade sig interviewe. Eksempelvis befandt én af interviewpersonerne sig på interviewtidspunktet på et krisecenter, som vedkommende ikke ønskede at forlade eller modtage besøg på.

Interviewene havde en varighed på 1-1,5 time.

Etiske overvejelser

På grund af den følsomhed, som knytter sig til emnet, var vi i forbindelse med dataindsamlingen særligt opmærksomme på etiske hensyn, vedrørende samtykke, fortrolighed, anonymitet og information til interviewpersonerne om dataopbevaring. Ud over at interviewpersonerne selv har henvendt sig med interesse i at deltage i undersøgelsen, har vi indhentet samtykke fra alle interviewpersoner i interviewsituationen i forhold til deres medvirken og fået deres tilladelse til at optage interviewet. Vi har gjort opmærksom på, at interviewpersonen til en hver tid kunne trække sig fra undersøgelsen eller undlade at svare på spørgsmål. Vi har endvidere både forud for interviewet – i en mailkorrespondance med hver enkelt deltager – og i starten af hvert interview givet detaljeret information om undersøgelsen formål, interviewets varighed, anonymitet i rapporten og dataopbevaring.

Alligevel var flere af interviewpersonerne ængstelige omkring anonymitetsspørgsmålet forud for interviewets start, til trods for at de meget gerne ville medvirke i undersøgelsen. Deres bekymringer handlede i særdeleshed om, hvorvidt deres ekskæreste eller ekspartner ville kunne genkende dem eller deres fortælling i den afsluttende rapport. I disse situationer har vi gennemgået anonymiseringsprocessen med interviewpersonerne.

I rapporten er alle stednavne, navne og personidentificerbare oplysninger udeladt og/eller erstattet med andre. Alle interviewpersoner omtales eksempelvis med et alias, men med de pronomener, som de selv foretrækker. I de tilfælde, hvor deres fortælling (eller delelementer af deres fortælling) er unik og/eller umulig at anonymisere, undlades denne del af fortællingen – også selv om den har haft betydning i det voldelige forhold. Vi har endvidere fortalt interviewpersonerne, at undersøgelsen fokuserer på tværgående temaer i forhold til LGBT+-partnervold snarere end individuelle forhold, og at det er op til dem at bestemme, hvor detaljeret de vil fortælle deres historie.

Endvidere har vi gjort os umage for at undgå cisheteronormativitet og heteronormativitet i vores interaktion med interviewpersonerne og formidlingen af resultaterne. I forberedelsen af interviewene har vi spurgt til interviewpersonernes kønsidentitet, seksuelle orientering og ønsker til tiltale for at kunne møde interviewpersonen med de betegnelser, som de selv benytter. Derudover har vi indledt alle interviews med at gøre opmærksom på, at ingen i projektteamet identificerer sig som LGBT+-person, og at vi kan komme til – til trods for vores bestræbelser – at bruge vendinger, som repræsenterer et cis- eller heteronormativt perspektiv. Vi har bedt interviewpersonerne om at rette os, hvis vi under interviewet benyttede ord eller formuleringer, som interviewpersonen ikke var tilpasse med.

At lave interviews om oplevelser med vold kan samtidig indebære en risiko for re-traumatisering. Vi antog, at risikoen herfor var begrænset, i og med at interviewpersonerne selv havde henvendt sig, og dermed ønskede at fortælle om deres oplevelser, samt at de kunne melde fra undervejs. Vi bestræbte os på at gøre os umage med og sætte tid af til at lave en ordentlig afslutning på interviewene, således at interviewpersonerne fik muligheden for at drøfte deres oplevelse med at have medvirket i undersøgelsen med interviewerens. Samtlige interviewpersoner tilkendegav, at de var glade for at have medvirket, og enkelte fortalte, at de havde oplevet interviewet som terapeutisk. Vi havde ikke mulighed for at tilbyde opfølgende støtte efter interviewet, men kunne henvise til Lev Uden Volds nationale hotline. Ingen af interviewpersonerne tilkendegav, at de havde brug for hjælp og støtte som følge af interviewet.

Kvalitative interviews med fagprofessionelle

I alt er 3 fagprofessionelle blevet interviewet til undersøgelsen. De fagprofessionelle arbejder på forskellig vis med tilbud til personer udsat for partnervold, men har ikke lige meget erfaring med at yde hjælp til LGBT+-personer. Dette skyldes blandt andet, at der kun findes få tilbud målrettet LGBT+-personer. De interviewede fagprofessionelle er udvalgt efter sneboldsmetoden, hvor henholdsvis de interviewede LGBT+-personer eller andre fagprofessionelle har udpeget relevante interviewpersoner. Deres perspektiv er inkluderet for at illustrere, hvad de fagprofessionelle finder særlig vigtigt for at yde relevant hjælp.

Interviewene er foretaget over telefonen og efterfølgende refereret. De indgår i analysen som et supplerende perspektiv i kapitel 7.

Databehandling, analyse og materialets udsigelseskraft

Der er gennemført en tematisk analyse af datamaterialet. Alle interviews er blevet optaget med en diktafon og refereret frem for transskriberet af tids-hensyn, selv om dette indebærer en risiko for at overse nuancer i interviewpersonernes erfaringer. Efter en indledende analyse af referaterne er interviewdataene kodet i NVivo. Der er anvendt en koderstrategi, hvor konceptualiseringen af interviewmaterialet i nogen grad er defineret på forhånd, jf. temaerne i interviewguiden, for at sikre, at interviewpersonernes erfaringer med dem blev beskrevet. I kodningen var der samtidig mulighed for og opmærksomhed på at identificere nye temaer, som måtte vise sig i materialet. Inden for det enkelte tema er der anvendt en induktiv analysestrategi for at sikre, at interviewpersonernes perspektiv blev styrende for beskrivelsen af temaet. Efter kodningen er der foretaget yderligere analyse og kondensering af interviewdataene i de temaer, som beskrives i de empiriske kapitler.

I analysen har vi fokus på at præsentere de temaer, der går på tværs af interviewene, og dermed vise fællestræk i erfaringen trods variationen blandt interviewpersonerne. Samtidig beskriver vi forskelle i erfaringen, når de står centralt i datamaterialet omkring et specifikt tema. Analysen forsøger dermed at holde en balance mellem det, der er fælles for interviewpersonerne, og det, der adskiller sig. Formidlingen af resultaterne er deskriptiv. Dette betyder, at vi sammenfatter udsagn fra interviewene for at belyse de enkelte temaer "nedfra", (44) dvs. så tæt på det empiriske materiale som muligt, og dermed give et levende indblik i interviewpersonernes oplevelser med partnervold og erfaringer med støttetilbud. Med 11 interviews er der ikke tale om datamætning, og som det er beskrevet ovenfor, er der stor variation i interviewpersonernes alder, kønsidentitet og seksuelle orientering og oplevelser med partnervold. Resultaterne peger på en række tendenser i deltagernes erfaring, men bør følges op af yderligere forskning for at kvalificere konklusionerne og sikre generaliserbarhed.

VIVÉ